

ONİKİŞUBAT BELEDİYESİ

Kahramanmaraş

İmtihan/Anı Deneme

Kadir Tanır

İmtiyaz Sahibi

Hanefi Mahçiçek

Genel Yayın Yönetmeni

Serdar Yakar

Kapak İç Düzen

Tayyib Atmaca

Kapak Fotoğrafi

Yasin Mortaş

Sertifika No: 48044

ISBN: 978-625-6388-01-7

Baskı Tarihi

1. Baskı Eylül 2022

2. Baskı Ocak 2023

Baskı-Cilt

Sertifika No: 47771

Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.

Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Cd. 99/22

06070 Altındağ /Ankara

Kadir TANIR

İMTİHAN
ANI / DENEME

ONİKİŞUBAT BELEDİYESİ

Kahramanmaraş

Kadir TANIR

1953 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada gördükten sonra Yıldız Üniversitesi Mimarlık Bölümünü bitirdi.

İlk kamu görevine Kahramanmaraş Belediyesinde başladı ve İmar Müdürlüğü, Müdür muaviniği, Park ve Bahçeler Müdürlüğü gibi idareci kadroda hizmet yaptı.

Daha sonra Kahramanmaraş Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nde mimar olarak görevini sürdürdü. 1998 yılında emekli oldu. Halen serbest mimarlık ve müteahhitlik yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

On üç yaşında okul gazetelerine yazdığı şiir ve hikayelerle başladı ve daha sonra Kahramanmaraş üniversite öğrencileri tarafından İstanbul'da çıkartılan Edik dergisiyle sürdürdüğü yazı hayatına üniversiteyi bitirdiği yıllardan itibaren daha yoğun bir şekilde devam etti.

1976 yılında *Mavera* dergisinde öyküleri yayınlanmaya başladı. 1988 yılına kadar az fasıla ile sürekli bu dergide yazdı. 1982 yılında bu derginin bağlı olduğu Akabe Kitabevi, ilk kitabı olan *Alagün*'ü çıkardı. Çoğunluğu *Mavera*'da yayınlanmış hikâyelerinden derlenen *Güz Yağmurları*, 1998 yılında Kahramanmaraş'ta UKDE yayınlarınca basıldı. On seneye yakın ara verdiği yazı hayatına 2002 yılından beri tekrar, yoğun bir şekilde başladı. Bu tarihten itibaren çoğunlukla *Yedi İklim* ve *Alkış* dergilerinde yazan Tanır, bir ara *Kaşkar* dergisinde de görüldü. Son öykü kitabı *Savaş İmparatorluğu*, İz Yayıncılık tarafından 2004, ilk romanı olan *Şeytan Sarmalı* ise Timaş yayınları arasında 2006 yılında yayınlanmıştır.

14 Aralık 2011 tarihinde aramızdan ayrıldı.

TAKDİM

Şairler ve yazarlar diyarı olarak kabul edilen Kahramanmaraş, havası, suyu ve iklimi ile tarih boyunca edebiyatçılara beşiklik yapmıştır. Sünbülzâde Vehbi, Halilî-i Maraşî, Nadir Baba, Karacaoğlan ve Dadaloğlu gibi şair ve ozanlara vatan olan Kahramanmaraş, günümüzde ise çeşitli akım ve ekollerle edebiyatta zirve yapmaktadır.

Kahramanmaraşlı olmayı yazarlığının ve şairliğinin ötesinde bir onur olarak kabul eden Necip Fazıl Kısakürek'ten Nuri Pakdil'e, Abdurrahim Karakoç'tan, Erdem Bayazıt'a, Cahit Zarifoğlu'ndan, Alaeddin Özdenören'e, Bahattin Karakoç'tan Osman Sarı'ya uzanan ve de uzadıkça uzayan bir şairler ve yazarlar listesine sahiptir Kahramanmaraş.

Karacaoğlan'ın sevgi ve aşk dolu mısralarının yanı sıra Dadaloğlu'nun kahramanlık mısraları bölge insanının karakterini ele verir bir bakıma.

Bugün Kahramanmaraş yetiştirdiği şair ve edebiyatçıları ile marka şehir olmaya adaydır. Kahramanlık Madalyası Kahramanmaraş'ta nasıl ki fertlere verilmeyip tüm bir şehre verilmişse şairlik ve yazarlık payesi de Kahramanmaraş'ta her bir Kahramanmaraşlının mayasında ezelden vardır.

Evet, Kahramanmaraş bir marka şehirdir. Bir taraftan pa-
muğu, çeltiği, dondurması, biberi ile nasıl bir marka olmuşsa
diğer taraftan da şair ve edebiyatçıları ile gerçek bir markadır.

“Şairleri haykırmayan bir millet; sevenleri toprak olmuş
öksüz çocuk gibidir” der Mehmet Emin Yurdakul. Kahra-
manmaraş gerektiğinde haykıran gerektiğinde ise tefekkür et-
meyi bilen bir şehirdir. Şairiyle, ozanıyla ve dahi çobaniyla
hakkını arayan, haksızlığa başkaldıran bir şehir...

12 Şubat 1920’de verilen millî mücadele bunun tezahürü,
15 Temmuz 2016’daki diriliş ise ispatıdır.

Kahramanmaraş’ta şair ve yazarlar susmasın, sesleri kısıl-
masın, haykırışlarının yanı sıra tefekkür dolu mısraları bilin-
sin, duyulsun içindir tüm çabamız.

İçerisinde nice yaşanmışlıkları barındıran «*İmtihan*» Kadir
Tanır’ın anı/deneme türünde yazdığı önemli eserlerinden bi-
ridir. Ne hazindir ki eserin basımı yazarının sağlığında plan-
lanmış, hazırlıkları tamamlanmış olmakla birlikte sonuca va-
rılmamış, basım gerçekleştirilememiştir.

Güzel insan, güzel dost, Kadir Tanır’ın 14 Aralık 2011’de
vefatının ardından bize düşen onun yayınlanmış ve yayınlan-
mayı bekleyen eserlerini okurla buluşturmadır. “Küskün”
den sonra “*İmtihan*”ı da bu düşüncenin sonucu olarak okurla
buluşturuyor ve bir görevi yerine getirmiş olmanın iç huzuru-
nu yaşıyoruz.

Rahmetle anıyoruz. Ruhü şâd olsun.

Hanefi MAHÇİÇEK
Onikişubat Belediye Başkanı

İlk İlişki, İlk İmtihan

Birçoğumuz her ilişkiyi bir imtihan olarak görme eğilimindeyizdir. Bunu kendimize açıkça söylememiz gerekmez. Bilinçaltımızda sınıdığımızı yahut kendimizi sınıdığımızı hissetmemiz yeter. İlk ilişkiler ise bana göre kesinkes öyledir. Niye öyledir? Bunda ilk toplumsal ilişkimin bir imtihanla başlamasının mı rolü var? Yoksa bu herkes için mi böyle? Veya hayatın bizatihi kendisi mi büyük bir imtihan da bu silsile içinde karşımıza her çıkan uzantısında sınanarak tümüne doğru yol almaktayız?

Evet, ondan öncesini pek, hatta hiç hatırlamam. O yaşım kadar çocukluğum yok gibi, yitmiş gibi. Niye öyle? Hayat eşittir ilişki mi? Anne, baba, kardeş, arkadaş ilişkileri o yaşta hava gibi, su gibi tabii bir ihtiyaç ve sen sürekli soluyor, içiyorsun ve fark etmiyorsun... Fakat karşına aniden çıkan beklemediğin birileri, hele onlar hayatının çizgilerine başka yönler vermeye başlıyorsa bunu belleğine kazıyorsun... bundan olmalı.

Altı yaşımdaymışım. (Öyle diyorlar. Yaptığım yaş hesapları da bunu gösteriyor.) Elbet bir zaman gelip eğitimcilerin karşı çıkacaklarını akledemeyeceklerinden ötürü ağabeyim ve ablalarım rahat duramamışlar, okul öncesi okuma-yazmayı ve 'kerrat cetveli'ni öğretmişler bana. Büyüklerim okul zamanının geldiğine hükmedince de elimi baba dostu Kenan Hoca'nın eline tutuşturmuşlar. Kenan Hoca'da, (Eğitimci ama o da o zaman ne bilsin?) "Yazık bu çocuğun bir senesine," demiş olmalı ki, soluğu Başöğretmen Nurettin Hoca'nın, (nam-ı diğer İt Nurettin'in) odasında almışım.

Nurettin hoca, önce kerrattan sorar. Yani çarpım tablosundan... Esmer, zayıfça, yüzünün hatları keskin, dik bakışlı biridir. Belki de tanıdığım ilk yabancı, ilk güvensiz bakışların sahibidir. Dizlerimin bağı kesilir. Kenan hoca ise gözlerimden

silinmiş gitmiştir. Varsa yoksa Başöğretmen. Onun her çizgisi, hareketi, sesi alabildiğine korkunçtur. Yanına atmaca düşmüş bir serçe yavrusu gibi donup kalmış, kem küm edip yutkunurum. Bir soruya, bir ona, bir öyle gerilerde silik silik duran zavallı Kenan Hoca'ya bakarım. Sorulan soru ise basittir. O kadar basittir ki, "Böylesine önemli bir imtihanında bu kadar basit soru sorulamaz" düşüncesiyle bir türlü cevaplamaya cesaret edemem. Başöğretmen ise sabırsızdır. Karşısında ezilip büzülen Kenan Hoca'ya her an, "Götür şunu!" diyecek gibidir. Sonunda tereddütlü bir cevap veririm. Karşımdaki yüzlerin yumuşadığını, bir memnunluğa büründüğünü görünce anlarım ki bilmişim. Demek olabilirmiş.

Ardından ikinci soru gelir. Bir aritmetik problemidir. Ayşe'nin beş elması vardı, ikisini yedi, birini şuna verdi, kaç kaldı cinsinden. Bak sen o da basit. Ne ki ilki gibi gafil avlayamaz beni.

Onun ardından da su gibi geçen okuma yazma imtihanı...

Hepsi topu topu beş dakika sürmüş, sürmemiştir.

Kenan Hoca'nın elinde ikinci sınıfa doğru koridorları adımlarken yeni, yepyeni imtihanların beni beklediğini alabildiğine duyarım o küçücük yüreğimde.

Adımlarım nasıl da geri gitmektedir!..

Bir düşünün, anaokulu yaşında ikinci sınıfın kapısından girmeye hazırlanan ve üstelik elinin bir noktada bırakılacağını, orta bir yerde kalakalacağını bilen, hisseden bir çocuğun halini.

Bilhassa onun için her şey bir imtihandır.

Kendini kapıdan göstermesi, sınıf öğretmeni ve arkadaşı olacak kişilere önce boyunu-posunu, sonra diğer hususiyetlerini; bilgisini, hünelerini, kapasitesini ifade etmesi...

Her tanışma ve ilk sohbetlerde bu imtihan hissini belki de bunun için herkesten daha kuvvetli duyarım ben.

Karşımdaki benim kaşımın-gözümün şeklini olduğu kadar, ne türlü bir yaratılışa sahip olduğumu da elbet, belki duymuştur ama, bilmemektedir. Kaşıma-gözüme ise bir bakışta aşinalık kesp etmiştir. Onun her bakışı, her duruşu, sesimden tutun, konuşma biçimime, mimiklerime, zekama, anlayışına... karşı bir sorudur. Böyle bir durum nasıl imtihan olmasın?

Ayrıca beni zor, anlaşılmaz, hatta olağanüstü bir şey sanma yanılığına da her an düşebilir. Kendimi bir an önce, en kola-yından, en içtenlikle ifade etmem en tutarlı yol gelir bana.

Elbet karşımdaki de benim için böyledir, bir problemdir, kendimi zorlaştırdıkça onu da zorlaştırmaktan korkarım... Bir de bakmışım her iki taraf da çözülmüştür... Ne kadar kolay ve basit...

O anki ruh halimi de saklamam. Neşeliysem neşeli, öfkeliysem öfkeli olduğumu belki açık açık, belki de bir vesileyle hissettiririm karşımdakine. Elbet bunun görgü kurallarına uygun, tavsiyeye şayan ve kişiye –sadece bana mahsusa bana-hep faydalı olduğunu söyleyemem. Fakat zararından çok faydasını görmüşümdür.

Daha birkaç gün önce eşim bir giyim mağazasından alışveriş yapmış geldi. Bir elbise, bir kazak; peşin şu, taksitli şu... Arada var seksen milyon.

“Peşin al, enflasyon düşük, taksitle zarar ederiz, onlar da böyle kazanıyor anlaşılın,” dedim.

“İstersen sen de gel, belki bir-kaç kuruş daha indirirsin,” dedi.

“Boş ver yahu şimdi sinirlerim bozuk,” dedim.

Ama şu bir-kaç kuruş indirebileceğim ihtimali bana sınımsız geldi, gitmeden de edemedim.

Mağazaya bir hışımla girdim ki, sanırsınız kandırılmış çocuğunu elinden tutmuş getiren bir baba... Tezgâhtar kızdan,

patronun oğluna kadar herkes düpedüz kaçacak delik aradı.

Dükkân sahibi az-çok tanıdık. Baban nerede? Daha gelmedi, faslından sonra, oğlana:

“Bak,” dedim. “Baban olsa ikiletmezdi. Sen de öyle yap. Çünkü bugün sınırlarım üstümde. Şu fiyata veriyorsan ver, yoksa çeker giderim!”

Böylelikle kendimi açıkça ifade etmenin ödülü olarak, hiç nefes tüketmeden, beklemediğim bir rakam, otuz milyon kazandım.

Demek ki... Fakat gene de bu tür bir davranışı tavsiye ettiğim söylenemez. Bu bana mahsus bir tavırsa herkeste aynı sonucu vermeyebilir ve bir yerde sopayla kovulabilirsiniz.

“Öfke hiçbir zaman yanındakini kızdırıp küstürerek ayrılmasına sebep olacak kadar şiddetli olmamalı ve ayrıca rencide edici de olmamalı,” gibi çok bilinen bir öğüdü burada yeni bir şeymiş gibi hatırlatacağım.

Galiba ben bunu başarıyorum da ondan.

Bu gururu duyurmak istiyorum birilerine...

Senin söylediğin bu lafları bir başkası söyleseydi... sözünü çok iştmişimdir. Bazen bayağı ölçüyü kaçırdığımı hissederek üzülür, korkarım... Fakat ilk karşılaşmalarımızda karşımdakinin üzerinde hiçbir iz kalmadığını görünce dozunu ayarlamaktaki maharetime hayran kalır, derin bir memnuniyet duyarım. O her kim olursa olsun gerek çok sevip takdir ettiğim gerekse hiç sevmediğim, benimsemediğim... benim için önemlidir. Hiçbir zaman bir tanıdık, bir dost kaybetmek istemem. (Onu, her kim ve her nasıl olursa olsun, bir imtihanla kazanmışımdır çünkü.)

Evet, dostlarım ve dost göründüklerim benim için önemlidir. Bazen azalttığım, bazen sıkılaştırdığım olur, ama hiçbiriyle ilişkilerimi büsbütün koparmam. En olmadık, en sıradan bir kişinin nerede, ne zaman lâzım olacağı hiç belli olmaz. Sıkı

bir ilişkide bir mesele olmayacaktır zaten. İlişki gevşetildiğinde ise, hep karşıdakinin kusuru yüzünden olmalıdır ki sana ram olmaya can atılsın; hizmet aşkıyla tutuşulsun.

Örneğin mesleği veteriner olan, benden üç yaş küçük bir kuzenim var. Bu zamana kadar hiçbir işime yaramamış olan biridir. Geçen yaz bağda dağda hava atıp duruyor: Jandarma kumandanıyla birlikte beldelere mezbahana kontrolüne gidiyorlarmış da arkadaşlık kurmuş, kendisini şöyle severmiş, böyle sayarmış, falan... Öf! Çekebilirsen çek... Yahu ne faydası olacak bize, biz köyde, beldede yaşamıyoruz ki, demeye kalmadı, bağ meydanında durduğu yerde arabama bir araba çarptı. O muntıkaya jandarma bakarmış. Gerekli raporlar tutuldu falan. Ertesi gün jandarmaya çağırıldık. İşimiz kolaylaşsın diye birlikte kumandanın yanına gitmeye karar verdik. Bağdan arabalarımızla peş peşe inmeden önce saat kaçta, nerede buluşup gideceğimizi kararlaştırdık. Önce şöyle olsun, sonra böyle olsun, derken, anlaşılan akli karıştı, son kararlaştırdığımızın yerine ilk kararlaştırdığımızı yaptı ve buluşma suya düştü. Neyse durumu biz hallettik, geldik. Akşamdan sonra bulduğumuzda kerata bir de baskın çıkmasın mı?

“Ağabey, ne yaptın yahu, bu ne angutluk, iki saat jandarmada adını anons ettirdim,” falan...

Allah Allah! Bir de angut olduk. Anlaşılan gene imtihan oluyoruz.

“Bak canım ciğerim,” dedim. “Zaten mühim bir işimiz yoktu, biz haklıydık, hemen hallettik. Kumandanla tanışsak iyi olurdu elbet, ama... Evet, sağ ol, bize yardımın dokunacaktı, ama ne yapalım kısmet değilmiş, haydi üzülme...”

Falan dediysem de olmadı. Çok geçmeden tartışma alevlendi. O kadar yapışkan bir şey, haklı çıkmamaktan o kadar hazzetmeyen, alınan, öfkelenen bir tip ki, sonunda mesele bizim için bir hayat-memat işi oldu, çıktı. Ben, son kararla-

tırmanın geçerli olduğunu, ilkinin ise yok hükmünde kaldığını söyleyip duruyorum. O ise ne bunu kabul ediyor ne de öyle bir konuşmaya şahit olduğunu. Aman Allah'ım! Sonunda patladım. Bağırđım, çağırđım. Başından sonuna tüm bunlar olurken on iki yaşındaki oğlu hep yanımızdaydı. Bir umutla ona sarıldım:

“Sen söyle bakalım oğlum, konuşma nasıl oldu?”

Der demez, babasından da hep ölesiye korktuğunu bildiğim çocuk, hiç tereddüt etmeden:

“Amca, sen yüzde yüz haklısın... Aynen senin dediğin gibi oldu...” demesin mi!..

Öf!.. Yüreğime sular serpildi. Tuttum, çocuğu iki yanağından öptüm.

“Bu medenî cesaretin dolayısıyla seni kutlarım,” dedim. Bağda babasıyla yalnızdı. Az sonra evlerine gideceklerdi ve temiz bir dayak yiyebilirdi. Buna rağmen babasını haksız çıkaran doğruluğu göstermekten çekinmemişti. Babası ise alabildiğine bozulmuş, kabarıp durarak oğluna ters ters bakıyor, bir an evvel gitmeye davranıyordu.

“Bak,” dedim. “Eğer eve gidince bu çocuğa bir fiske vurursan ben de seni, şu yaşın, bu yaşın demem eşek sudan gelinceye kadar döverim. Çocuğu yanlış eğitirsin. Cesaretini kırarsın.”

Aklı yattı mı, yatmadı mı belli olmadan çocuğunu da aldı, gitti. Eyvah! Galiba fazla ileri gittim, ölçüyü kaçırdım... diye hayıflanırken, yarım saate kalmadan baba-oğul sarmaş dolaş geri geldi. Kuzenim, hiçbir şey demeden eğildi, elimi öptü:

“Ağabey kusura bakma! Asıl angut benmişim,” dedi.

Neyselatlattık!

İyi ki, adam kırk sene lâzım olmadı, bir kırk sene daha niye boş boşuna bekleyeyim, dememişim; çok geçmeden başka bir şeye yaradı:

Kediler benim hayatımın bir parçasıdır. Onlarsız kolay kolay yapmam. Evime misafir ederken de (ki hep öyledirler, misafirdirler, daha Mart gelmeden kaçır giderler; böylelikle biri gider biri gelir) güzellikleri yanında erkek olmalarına da dikkat ederim. Dişileri potansiyel tehlikedir; kaçıp bir de geri geleceği tutarsa artık kedi yavrularına sahip ara dur.

Buna rağmen yanıldım, dışı bir kediyi sahiplendim. Bizimki, canla başla uğraştı; onu beleşinden kısırlaştırmanın bir yolunu buldu. Böylelikle, kaçarsa, bir dolu yavruyla gelirse korkusu yaşamadan kedi sevmenin keyfini çıkartmama yaradı.

Bütün bu dediklerime bakarak insanların değerini ancak bana faydalı olup olmamalarıyla ölçtüğüm -büsbütün- söylenemez. Meselâ onun, yanımda ayrı, bambaşka bir değeri var; etrafımda dolanıp duran tek küçük kuzenim ve o benim gibi altı yaşında ikinci sınıfa gidip, iki fecî (!) eğitim yanlısını -ki ben bu yanlışlardan hiç de şikayetçi olmadım; ortaokulda ağır bir hastalıkta kaybettiğim bir sene baştan telafi edilmiş bulundu çünkü- birden yaparak ömür boyu tüm sınıfların en küçüğü kalan, ailenin de en küçüğü olan bir biçareye, biraz kahırlı da olsa, ağabey olmanın hazzını tattırmaktadır. Eh, işte bir faydası daha. (Ya, galiba, başka bir değer ölçüsü yok, ya da ben onu bulmayı bir türlü beceremiyorum.)

Evet, o yaşımda elim bir imtihan silsilesinin kapısında bırakılmıştı; artık ardımda ne ablalarım ne ağabeyim ne annem-babam, ne de Kenan Hoca vardı. Ortalıkta cascavlak, çıplak gibi kalıvermenin dayanılmaz ürküntüsü; amansız bir kaçma isteği. Haftalarca öz benliğimi bulamadan, tüm gayretime rağmen sınıfa ayak uyduramadan ve tüm bildiklerim, hünerlerim kendimde olarak ve fakat onları hiçbir biçimde kullanamadan, şaşkın şaşkın durdum.

Ve ömrümde tüm imtihanlardan az veya çok korktum; öylesi yahut böylesi olmuş fark etmeksizin, gecesinde rahat bir uyku çekip girdiğim, katıldığım bir imtihan olmadı.

En korktuklarım, hep en iyi hazırlandıklarım oldu. O, altı yaşımda elimin ortalık bir yerde, bir kapının ağzında, tüm gözlerin üzerime çevrildiği, sanki hücrelerimin incelendiği bir aralıkta bırakılışını ve tüm bildiklerimin toz duman oluşunu asla unutamadım.

Ve iyi hazırlandıklarım bana hiçbir zaman bir azizlik etmedi. Duyduğum hep imtihan edilme korkusuydu. O korkuyu imtihan esnasında hiç yaşamadım. Sorular bana göre hep basitti ve ben tecrübeliydim işte; onların o olamaz gibi duruşuna hiç aldanmadım.

Ve şimdi, kendi kabuğuna çekilmekten hoşlanan, artık tanışacak, görüşecek birini de öyle canım canım yanında, yöresinde istemeyen, -sanki tüm imtihanları geride bırakmış- biri olarak düşünüyorum: korkuyor muyum?

Hep onu, önümdeki o zorlu imtihanı düşündüğümü, hayatıma ona göre bir yön, bir anlam vermeye gayret ettiğimi ve fakat korkmadığımı, gerekirse ve faydalıysa saldırmamdan anlıyorum.

Saldırmamdan ve 'saldırmam' dan. Ve bu öfke nöbetlerinin ve bu elde etme isteklerinin hakkım olduğuna dair kendi kendime verdiğim sağlam teminatlarım bulunuyor dağarcığımda hep. Gecesinde uykusuz kaldığım da varit olmuyor o imtihanın... onun, o gecenin her veya hiç olması da pek düşündürmüyor beni.

En korktuğum imtihanlar, en iyi hazırlandıklarımınsa, yeterince korkmadığımı gördüğüme iyi hazırlandığımı söyleyebilir miyim?

Oysa seksen yaşındaki annem, yetmiş üç yıldan beri hazırlandığı dersine güvenememekte, sık sık, korkudan tir tir titreyerek ağlamaktadır.

Ben ise, işte öyle, bir otuz milyon kâr etmek için bitmek üzere olan bir pazarlığın üzerine seğirtmekle, nefsimi ağır

gelen bir kelimenin, tavrın karşısında öfkelenmekle vakit geçiriyor ve bu öfkelerden bir fayda görmenin hesabını yapıyor, onun hoşnutluğumu yaşıyorum. Dünya bırakmıyor neni.

Ve eminim ki -tecrübemle sabittir ki- o korkuyu yeterince duyarak geçirdiğim gecenin, gecelerin ertesindeki sorular basittir, sıradandır; bildiğimdir, benimdir. Belki bir süre dilim lâl olsa da onları bir bir çözeceğim, o esnada pek bir korku, bir tedirginlik de yaşamayacağım.

Korkusuzluğumun nedenini aradığımda ise karşıma artık neredeyse genel geçer olmuş bir kavram çıkıyor: İyi bir insan olduğum, kimseye kötülük yapmadığım, arzu ve elde edilebilirle kimseye bir zarar vermediğim... hatta bazen bundan birilerini de yararlandığı gibi. Etrafımda bulunan ve nereye gitsem orada var olan iyi insan bolluğu da pek düşündürmüyor, ölçütümden pek caydırmıyor beni.

Peki ya ölçütlerim neye göre belirleniyor?

Bunda objektif olduğumu, kendime göre yontup durmadığımı söyleyebilir miyim?

Örneğin, bir mağaza sahibi olsam içeriye beni dövecek gibi giriveren birine katlanabilir miyim? Yahut onca elektrikli bir tartışmada beni haksız çıkarıp madara eden kendi çocuğum olsa, bunu sineye çekebilir, onunla kısa bir süre sonra sarmaş dolaş olabilir miyim? Haklı veya haksız, bir o kadar söz duyduktan sonra, kendimden üç yaş büyük kuzenimin gidip elini öpebilir miyim?.. Hiç sanmıyorum.

O halde?

O halde dersime iyi çalışmalıyım.

29.03.2004

İlk Ceza, İlk Pişmanlık

Ceza, hatanın, kabahatin ve ileri derecede de suçun kişiye daha çok başkaları tarafından biçilerek tatbik edildiği bir davranış türü, bir fiil, bir işlemdir.

Pişmanlık ise duygusal bir cezadır.

Cezaların en hedefine oturmuşu pişmanlık cezasıdır.

Her ceza haklı olmayabilir; az haklı, yani hak edilmeyecek kadar olabilir; gereğinden az da olabilir... veya haklı, hatta çok haklı bir ceza da olsa suç sahibi kendini ona müstahak görmeyebilir; fakat pişmanlık cezası, kişinin suçu ile cezası arasına kendinden başka kimsenin girmedığı bir ceza olması dolayısıyla isabeti şüphe götürmeyen bir cezadır.

Suçluluk halinde ceza ile pişmanlığın birbirine geçmiş olarak ve birbirini azaltıp çoğaltarak birlikte bulunduğu bilinen bir şeydir: Suç karşılıksız kalırsa pişmanlık hep durur; ceza çekildikçe, yani çoğaldıkça pişmanlık azalır; ceza sona erdiğinde pişmanlık da sona erer yahut bitmeye yüz tutar... unutulur yahut pek hatırlanmaz olur. Unutulamayanlar ise haksız veya bir şekilde haklılığında mutabık kalınamamış yahut haklılığı izah edilmemiş, edilememiş cezalarla, cezasız kalmış suçlardır. Genellikle öncekiler başkalarının tasarrufundan doğar ve kin, kızgınlık ve isyan oluşturur... sonraki ise kendimizin tasarrufu ile doğar ve pişmanlık oluşturur. Yani biri başkasının haksızlığından -veya haksızlık kabulünden-, diğeri ise kendi haksızlığımızdan doğar.

Evet, haksızlıklar hayatımızın en unutulmazlarıdır.

Benim ceza ile pişmanlığı bir arada hatırlamamın nedeni de bu olmalı: Haksızlık ve haksızlığım.

Okula yeni başlamış, hele sınıfına birkaç hafta gecikmeyle girmiş ve hele altı yaşında ikinci sınıfa yazılmış bir çocuk, sırasına oturunca ne yapar? Önce sus-pus kesilmiş önüne bakar...

tedirgin bakışlarını arada bir öğretmenin, arkadaşlarının, öğretmeni ve arkadaşı olacak bir sürü yabancıların, üzerinde gezdirir... daha çok da gözlerinin hep çakılı durduğu noktayı, sırasının tahtalarını ve onun girdisini-çıkmasını inceler... henüz öyle bir yakınlık duymadığından ötürü etrafına pek soru sormadan, sormadan gördüğünü yapar... değil mi?..

Ben de aynen öyle yaptım.

Herkes nasıl oturuyor, nasıl kalkıyor, öğretmenle hangi hususları yerine getirerek ilişki kuruyor, parmak kaldırmanın gereği, şekli, adabı, onu indirmenin süresi, sınıfa girip çıkmanın kuralları... vs. bunları gözlemleyerek ilk uyumumu sağlamaya çalıştım.

Bu gözlemlerimin başköşesini ise, dediğim gibi sıram teşkil ediyordu. Şimdilik bana ait bildiğim iki şeyim vardı: bir sıram, bir çantam... Çantam -basit, küçük, fermuarlı, naylon bir çantaydı- ve defterlerim teneffüslerde sıra altı rafında durduğu ve onlardan başka da ortada bana yol gösterici bir unsur, bir bellik bulunmadığı için teneffüs dönüşlerinde sık sık sıramı şaşıırıyordum. Diğer çocukların hiç zorlanmadan, aramadan, elleriyle koymuşlar gibi yerlerine oturup durmaları da herhalde ağırıma gitmeye başlamıştı. Bu işin sırrını çözmem ise çok zaman almadı. Okula başlayışımın ya ikinci ya üçüncü günüydü, baktım herkesin önünde, sıralarının tahtasında numaraları kazanmış, ben de tuttum çakımla, hem de onlarınkinden daha büyük ve daha düzenli bir şekilde, önümdeki tahtaya numaramı kazıdım.

Bu, okula başlamamın, kendi inisiyatifimle verdiğim ilk kararı ve teşebbüsüydü ve isabetinden asla şüphe duymadığım, hatta yapmakla övünç duyduğum bir işti. Üstelik: "Numaran 566, unutmaya bir yere yaz" diye tembih edilmişim ve yazmıştım işte; hem de en unutmayacağım, daima gözümün önünde olacak bir yere.

Öğretmen Müfit Bilginer, sınıfa girer girmez önümdeki taze kazınmış yazıyı fark etti. Babamın arkadaşı olduğunu söylüyordu. Daha ilk günden, “Bunun babası pehlivan, kendinde de ne marifetler var, bilerseniz,” gibilerden, sanırım sınıfa intibak etmemi sağlamak için bana övgüler düzmüştü. Hatta bunun ne denli gerçek olduğunu ispat için bir köprü kurmamı istemiş, evde yatak üstünde başım üzerine kurduğum köprüyü sınıfın ortasında hiç düşünmeden kafamı yere tak diye atarak kurmam karşısında da beti-benzi atarak beni yerime oturtmuştu. “Bak şuna lastik gibi...” falan... (Ellerimin üzerinde bir köprü bekliyordu anlaşılan, bense henüz bunu beceremiyordum. Neyse ki yerler tahtaydı, çok etkilenmemiştim.) Geldi, önümde durdu. “Kim kazıdı bu sırayı?” diye sordu. Hiç tereddüt etmeden ve elbette övünçle: “Ben,” diye cevapladım. O da hiç tereddüt etmeden: “Uzat bakalım elini!” dedi. Başıma ne geleceğini bile anlamadan, gayet acemice sağ elimi uzattım. “Hayır, onu değil, ötekini.” Sol elimi uzattım. “Avucunu yukarı çevir! Parmaklarını birleştir!” Derken elindeki cetveli üç defa parmak uçlarıma indirdi. Ne olduğumu bilmeden zavallı elimin üzerine kapanarak, öyle uğundum, ağladım; saatler boyu da sızlandım. Benim gibi güzel bir çocuğa nasıl yapılabilmmişti bu! Ah benim minicik, henüz kemikleri tam teşekkül etmemiş parmacıklarım... nasıl kıyılmıştı onlara!.. Akşama doğru onların acısı geçti, benim yüreğimdeki sızı dinmedi. Şaşkınlık, öfke, hınç ve ağır bir acınma duygusu... Niye ondan geri kalır olmadığına kesinkes inandığım bu ikinci marifetim köprü kurmam gibi kabul görmemişti? Ne yapmıştım? Suçum neydi?.. Herkesin yaptığı bir işi ben de yaptım diye niye cezalandırılmıştım? Yoksa onlar da cezalandırılmıştı da ben geç başladığım için bundan habersiz mi kalmıştım? Öyle olmuş, olmamış, her birinin önünde kazınmış kocaman kocaman rakamlar görülmüyor mu, onların beni yanılttığı anlaşılıyor muydu?.. Ve Müfit öğretmen akşama kadar, uzun ders saatleri boyunca ortalıkta hiç öyle biri yokmuş gibi ne inilti ve hıçkı-

rıklarına kulak verdi, ne de arada bir gözyaşlarının ötesinden yalvarırcasına bakışlarına itibar etti. Dersini anlattı durdu. Bir de babamın arkadaşı olduğunu söylüyordu. Nasıl olmuştu da böyle yabancı, bu kadar insafsız kesilebilmişti?..

İşte ömrümün ilk cezası... Ya ilk pişmanlığım...

Dördüncü sınıftaydık. Sınıfımızda Mehmet Simit adında bir arkadaşımız vardı. Hepimizden büyüktü. Herhalde okula geç yazılmıştı. O, büyüklüğünü bize baskı için kullanmadı, aksine hepimize karşı sevgi ve anlayış dolu bir yaklaşımı vardı. (Elbet bize göre) uzun boylu, kalın, uzun boyunlu, -çocuğun öylesi olursa- kara yağz bir şeydi. Arada bir, belki de hep, başını geriye atıp yüzünü havaya doğru dikerek ve boynunu şişirerek durur, o zaman daha bir vakarlı, daha bir sağlam ve güvenli bir görünüm alırdı. O zararsız, dost bir devdi sanki. "Simitçi" derdik ona. Simitçi geldi, simitçi gitti. Hiç kızmazdı. Hatta bu adı benimsemiş, sevmiş gibiydi.

Bir gün okul bahçesinde tören sırasında, daha tam dizilmemişken, en önde birkaç çocukla şakalaşıyorduk. Galiba sesimizi biraz fazla yükselttik. Sınıf öğretmenimiz Mehmet Gözüka da hemen önümüzde, arkası bize dönük birkaç öğretmenle konuşuyordu. Aniden sesimizden sinirlenerek geriye döndü: "Kim konuşuyor oğlum?" diye fısıltısıyla bağırdı. Üstümden şakalaşmanın gevezeliği, densizliği büsbütün gitmemiştir. Bir şaklabanlıkla etrafıma bakındım, Simitçi'yi gördüm, aynı şaklabanlıkla, elimi de ona doğru uzatarak: "Simitçi konuşuyor öğretmenim" dedim. Oysa "Simitçi" ağzını bile açmamıştı. Birden Mehmet öğretmenin kocaman, ağır elinin Simitçinin suratında patladığını görünce dünya başıma yıkılır gibi oldu. Aman Allah'ım! O ne tokattı! Ya ben ne yapmıştım? Niye yapmıştım? Nasıl yapabilmıştım? Kimse benim konuştuğuma dair bir ses çıkarmamış, bir ima da göstermemişken durduğum yerde hiç alakası olmayan birine nasıl suç atabilmıştım? Herhalde öğretmenimizden, belki de onu tanıdığım, tanıdı-

ğımı sandığım için böyle bir tepki beklememem buna etken olmuştu. Bende, o konuşuyordu, yok şu konuşuyordu diye işi gezecece bir yaklaşımla boğuntuya getirmek fikri söz konusu olmalıydı.

Simitçi, o ağır sille suratında çat edince, az bir sarsılışın ardından, toparlandı ve tüm o öğretmen ve öğrenci kalabalığı içinde gururu incinmiş, fakat vakarını yitirmemiş bir halle diklendi, kıpkırmızı kesilen ve ağlamaklı olan yüzünü her zamanki gibi yukarı kaldırdı, boynunu kabarttı. Ne öğretmenine “Ben konuşmadım” dedi, ne de gözünün yan kıyısıyla da olsa bana doğru bir bakış attı. Mehmet öğretmen ise, galiba önemli bir mesele vardı, kafası karışıkta, yine öyle kafası karışık bir halle söyleşisine döndü. Biraz pişman olmuş gibiydi.

Ondan sonraki günler dünyam zindan olmuştu. Kendimi alabildiğine alçak hissediyordum. Ve yalancı ve... kalleş... Evet düpedüz kalleşlikti yaptığım... Simitçi ise, elbet, bir yerde yakalayıp hırpalamak yahut hesap sormak şöyle dursun, hep öyle gözünün yan kıyısıyla dahi bakmayan, o dik, vakarlı -ve artık tenezzül etmez- duruşuyla karşılıyordu beni. Ona kendimi ifade edecek, af dileyecek bir yaradılışa, bir cesarete sahip değildim. “Bak da çocukluğuma ver” misali gerek karşısında gerekse uzaktan, kendimi göstermeye, sesimi duyurmaya çalışarak şaklabanlıklar yapıyordum. Bir kendimi önüne atmadığım kalıyordu. Fakat o ne görüyor ne de duyuyordu beni. Birkaç gün kızarıklık duruşun ardından her zamanki anlayışlı, iyilik dolu haline bürünmüştü yüzü. Bu da büsbütün üzüyor, kahrediyordu beni. Demek kalleşliğim, soruşturulmadan, cezalandırılmadan, affedilip affedilmediği belli olmadan tutulup gömülmüştü bir yere...

Ve o yer hâlâ öyle, o yangılı gömüsü ile durmaktadır.

Simitçi ise artık sakallanmış, bıyıklanmış, gerçek bir kara yağız olmuştur. Bana göre gene uzun boyludur. Gene uzun, kalın bir boynu, havaya dikili yüzü, vakarlı bir duruşu vardır.

Ve ben onun umurunda değilimdir... benimle göz göze gelmeye yeminlidir. (Fakat kalbinde kin yoktur, öç alma duygusu yoktur.) Yani beni üzme, kahretmeye azimlidir, kararlıdır.

Müfit Bilginer, Mehmet Gözükara, Mehmet Simit...

Adı-soyadı, boyu-posu ve diğer vasıflarıyla bu kadar net ve açık bir biçimde hatırladığım ender kişilerdir bunlar. Ortaokul, lise ve hatta üniversiteden aklımda onlar kadar kalanı pek yoktur.

Bu üçü, yaman bir trio kurarak temelimin ilk harçlarını sökölmez bir biçimde atmışlar, acı ve ıstırapla, insafsızlık ve umursamazlıkla terbiye etmiş gibidirler beni çünkü.

Müfit hoca'dan aldığım dersle kendime düstur edindiğim kurallar olmuştur. Şunlar gibi:

*Kendince çok geçerli sebeplerin, gerekçelerin olabilir, fakat gene de sen danışmadan iş yapma! Gözlemler yanıltıcıdır. Sor. Hem de emin olmak için çok kişiye ve çok soru sor. Baka baka bağında kaybolabilirsin, ama sora sora Bağdat bulunur.

Ve ben tüm hayatım boyunca, ipler ister kendi elimde ister başkasında olsun, bazı istisnalar dışında çok doğru ve tutarlı olduğuna emin olduğum konularda bile, etrafıma danışmadan, birkaç kişinin görüşünü almadan hiçbir işe girişmedim, girişemedim.

**Ne uzuvlarının ne kendinin güzelliğine ne de marifetine güven! Güzellik, suçla ve kötü huyla çirkinleşir, görülmez, fark edilmez olunur; marifet bin olsa da bir kabahat onu giderir... ve sen, marifetinin bolluğuyla değil, kabahatinin büyüklüğüyle anılırsın.

Hayatımın her safhasında gerek kendim gerekse etrafımdaki kişiler açısından dikkat ettim; hep böyle olmaktadır. Kendim için titizlendim ama –ne yazık- emin değilim; beni, kendimin bulunduğu, gördüğü kadar güzel bulmayan, görmeyen bulunabilir.

Yok hemen “suç mu işledin?” falan diye diklenilmesin. Sadece huyum kötü...

Marifetimin çok olduğu söylenir. Tuttuğum her işi başarmışımdır (çok şükür). Fakat ben onları hiç yokmuş gibi bir köşeye atıp yeni marifetlerin peşine düşerim. Bu da yeni başarılar getirir. Övgüler hiç şımartmaz beni, ama yergiler üzer ve haklı da olsa içerletir ve hatta kızdırır. (Aslında ne hakları var el âlemin işine karışıp da ona buna akıl vermeye ki haklı olsunlar... değil mi?)

Tuttuğum her işi, “istişare sünnettir” diyerek danışa danışa yapmamın bir faydasını da şurada görürüm: Ortada yanlış yapılan bir şey varsa kabahat birkaç kişi arasında bölüşüldüğü için payıma ya azı düşer ya da aralarında en az “göz tutulmaz” bulunan hep ben olduğum için paçayı tümünden kurtarırım. Şimdiye kadar, ucu ucuna da olsa kurtarıp gene marifetimle anıladurmam ise beni asla rahatlatmaz. Her zaman şansım yaver gitmeyebilir yahut affedilmez bir hata yaparım da onca çabamın, gayretimin bir çırpıda silinivermesine yol açarım diye ödüm kopar.

Yok, zaten “sen onları, o marifetlerini, başarılarını yok biliyordun hani?” falan diye de sorulmasın. Yok bilmek başka, yok olmak, yok edilmek başkadır. Onlar benim kıskanılmasın, haset edilmesin, gösteriş olmasın, nazar değmesin falan diye gözlerden irak tuttuğum gizli hazinemdir. Onca senedir damla damla biriktirip göl ettiğim, çoluğuma-çocuğuma miras tuttuğum bir hazine, bir define nasıl yok mesabesinde sayılısın ki!

Miras ise ne yapılır? Ölüm halinde, çoluk-çocukça açılır, ortaya serilir, bölüşülür değil mi! Onlar da açsın, bölüşsünler o zaman bu değerli gömüyü işte.

*** Babanın arkadaşlarına asla güvenme!

Bu aslında babana dahi güvenme demektir.

Suçunun yahut kabahatinin birinin aracılığıyla affedilmesi seni küçültür, utandırır. Bu baban olursa başka, babanın arkadaşı olursa daha başka yaralar seni. Biri aile içi, öteki aile içi ve dışı huzursuzluk ve üzüntü demektir. Hayatta kendini ispat edeceğin ilk kişi babandır, sonra hısım-akraban, arkadaşların... yani çevren. Bu işi, bu ispatı –büyük ölçüde- tamamlamış, çok gerilerde bırakmış bir kişi olarak baban artık kendisinden çok ailesiyle, yani bir bakıma seninle bu ispat için uğraşacaktır. Hedefteki mercii ise ona artık çevredir; yani hısım-akrabası ve arkadaşları... Seninle övünmek isterken, onlara senin için muhtaç duruma düşmek, onu da onunla birlikte seni de sarsar. Onun için ya hiç kabahat işleme ya da işlediğin kabahatin ardında tek başına dur; cezadan asla kaçma! Görüyorsun ki bazen affedilmek başlı başına bir cezadır. Hele birinin tavassutuyla affedilmek ceza üstüne ceza...

Evet, ben bunu yapabildim.

Yok gene hemen, “Suç mu işledin? Ceza mı yedin? Af mı edildin?” falan diye, -sanki bir umutla- diklenilmesin. Sadece babamın arkadaşlarına güvenmedim.

Yalnız suç, ceza ve af kapsamında değil, genel anlamıyla da öyle...

Bu genel anlamı, onun geri kalan kapsamını, görme, gözetme, kayırma, maddi ve manevi yardım... şeklinde sıralayabilirim.

Bazen babamın tavsiyelerine uyup şöyle bir denediğim, yokladığım oldu; her defasında biçare adamları, ya zaten kendi geçim derdi, ya-eyet o yaşta ve hâlâ- kendi ikbal ve ispat uğraşı, ya çoluk-çocuk kaygısı içinde bocalarken buldum.

Bunu gerek çaresiz gerek sabırsız gerek tahammülsüz yüz ifadelerinden hemen anlamak mümkündü. Ve üstlerine çok gitmedim.

Eh! Ben de bir yaşa gelip çoluk-çocuk, yani dert sahibi ol-

sam, karşıma arkadaşımın oğlu gibi hiç umurunda olmayan bir konumu bulunan biri, bir delikanlı, bir yeni yetme dikilse, derdini saysa dökse, kendi kahrım, çocuklarımın kahrı bana yetmiyormuş gibi, ona gerektiği kadar sıcak bakabilir miyim, diye, haklarını da teslim etmekten geri kalmadım... (Sonunda bir yaşa gelip, çoluk-çocuğa karışınca kendi kendimin de hakkını teslim ettiğim gibi.)

Böylelikle yaşadığım sürece -karınca kararınca- bir yere gelip, bir başarıya imza atmış isem, babamın arkadaşlarının, bunda, hiçbir rolleri olmamak gibi, sevindirici bir dahilleri oldu.

Babamıza ise, elbet, hayata atılma çağımıza kadar öyle veya böyle güvenmek durumundayız. Bunu inkâr edemeyiz. Hem niye inkâr edelim ki. İnkâr, bu konuda, ancak kişinin hakkı olmayan bir yardımı, bir desteği görüp de bunu hazmedemediği zamanlarda yapılır. Oysa onun, o biçare kişinin, bize her yaptığı hakkımız ve bu yüzden hazmı gayet kolay.

Yani benim “Babana güvenme!” lâfzımdaki zaman aralığı bir çağdan, yani ona ihtiyacımızın kalmadığı andan sonra başlıyor demektir. Ve ayrıca bu süreçte ona güvenmek, yani ondan bir destek, bir yardım görmek durumunda kaldığımızda doğal olarak artık o işi yapabiliriz. Hangi işi mi?.. Elbette şu “inkâr” işini. Niye mi? Artık ona güvenmek hakkımız olmadığı için elbet.

Peki yaşadığım ikinci olay bana neyi öğretti? Ne kazandırdı? Daha doğrusu o pişmanlık, o sürekli ceza, o vicdan azabı, o iç sızısı bir şey mi kaybettirdi, bir şey mi kazandırdı, bilemem.

Fakat sanki o yalan ilk ve son yalanım, o kalleşlik ilk ve son kalleşliğim oldu.

Kalleşlik bir noktada izafi (göresel)dir... olayların akışına ve anlayışa göre değişkenlik kazanabilir. Farklı bakış açıları onun sınırlarını en tehlikeli noktalardan en emin çizgilere,

en emin çizgilerden de en tehlikeli noktalara taşıyabilir. Buna rağmen bu konuda beni rahatsız edici herhangi bir olay yaşamadığımı söyleyebilirim.

Yalanı ise şakadan da olsa, karşımdakine bir faydası dokunacağını da bilsem, bir zararı def edeceğini de söyleseler, sanki o anda dilim tutulur, bir türlü söyleyemem. Bu yüzden akıbetini bilmeyen ölümcül hastaların yanına gidemem, karı-koca barıştırmaya, kız isteme vs. seanslarına hiç gelemem. Kıvrılabildiğim tek yalan, cebimde birkaç kuruş bulunuyor olmasına rağmen çocuklarıma yahut eşime param olmadığına dair, hem de kestirip atarak ettiğim yalandır... ki o para mutlaka bir başka alım için cebimde bulunuyordur... yahut da ne olur ne olmaz parasıdır ve “param yok” diye kestirip atmam, öne sürülen teklifi kabul etmemem, bu alım fikrini ve teşebbüsünü zamansız ve gereksiz bulmam anlamını taşımakta. “Bu iş için param yok!” demek istemem sayılmaktadır. Buna da yalan söylemek denmez elbet.

Müfit hoca, Mehmet Hoca ve “Simitçi...”

Anlık vuruşlar ve resmedişlerle, silinmez enstantanelerin şok edici parlayışlarıyla, bilir- bilmez hayatıma giren ve ona yön veren üç insan. Şimdi üçü de yok meydanda. Öldüler mi kaldılar mı acep? Kaldırsa işte adlarıyla soyadlarıyla belirttim; gören bilen varsa bildirsin lütfen.

Hocalara edeceğim biraz kahır, biraz sitem... Yoksa teşekkür mü etsem?..

Ya “Simitçi?..”

Geçenlerde eşimle birlikte seyyar satıcının birinden sebze alırken gördüm onu. O da camekânlı tablasının başında duruyor, edepli edepli önüne bakıyordu. Otuz otuz beş yaşlarında bir şeydi. Tablasının içinde nar gibi kızarmış simitler... Dayanamadım, eşimi sebzeçiyle bıraktım, birkaç adım attım: “Şuradan iki simit versene,” dedim. Mahcup mahcup gülüm-

sedi; o iyimser aydınlık yüzüyle, itinayla, sanki onlara derin bir sevgiyle bakıp incitmekten korkarak, maşasıyla iki simit alıp bir teksir kağıdına koydu ve sanki derin bir saygıyla bana uzattı....

Ücretini sorup öderken:

“Simiti severim de” dedim.

Ne yani simit almak ve simit yemek ille de çoluk-çocuğun işi değil ya...

Demek istediğimin bu olduğunu anladı. Hep önüne dikili gözlerini kaldırmadan, aynı saygılı ifadelerle, tasdikle, başını şöyle bir eğdi...

Simitleri alıp gidecekken bir duraladım, dikkatle ona baktım; bir an göz göze geldik. İçimden kopup gelen isteği daha fazla bastıramadım:

“Simitçileri de...” dedim.

Al sana sokak ortasında, hiç tanımadığın bir satıcıya karşı en acayibinden bir sevgi itirafı...

Fakat o ne şaşırdı ne tuhaf tuhaf baktı... gene hafifçe önüne eğik başını tasdikle biraz daha eğdi.

Evet, simitler gibi simitçiler de sevilmeliydi; bu da sadece çoluk-çocuğun işi değildi.

‘Simitçi’ ye ise diyeceğim ki:

“Bak dostum, bütün simitçiler iyidir. Buna sebep de sen oldun. Ömür boyu gördüğüm her simitçiye sevgiyle baktım, simidi de hep sevdim. Onlar hep temiz yüzlüdür, simitleri de temizdir, gevrekler, tazedir... Ve onlar edeplidir... diğer satıcılar gibi müşteri çağırılmaz, ikisi üçü bir arada bulunursa birbirinin alanına tecavüz etmez, adamın gözünün içine de bakmazlar. Tablalarının başında o iyimser, dost ve aydınlık yüzleriyle, öyle durur, seni sabırla, sevgiyle, saygıyla karşılarlar... Ben başka bir çeşidini görmedim dostum... Sen gördün mü?..”

Artık o cesarete sahibim ve açık açık af dileyeceğim ondan... önüne top gibi kendimi atıp durarak beni görmesini ne beklemeyeceğim yani. “Haydi gel! Haydi gel tosunum, kara yağızım, babayığidim bağışla beni...” diyeceğim. “Pişmanım civanım, pişmanım... Kırk küsur yıldır pişmanım.”

Evet, bilen gören varsa, ‘Simitçi’ yi bana ulaştırırsın. İsim benzerliği olmasın diye de şu bilgi üzere hareket edilsin: yaşı ellinin üzerinde, Maraşlı... karayağız, kalın boyunlu, vakarlı, ...

Fakat... Fakat ne?..

Bana göre, bize göre hep uzun boyluydu evet... bizler boy atınca o –bize göre- kısa kalmış olabilir... Öyle kalın boynu, dik duruşu ile vakarlı, gururlu bir görünüşü vardı evet... o iyi niyetli, istismar edilir yaradılışı yüzünden hayat boyu sille yiyip sineye çeke çeke boynu incelmış, gırtlaklı kurumuş, vakarı kırılmış, ezik büzük bir hal almış olabilir... Bunlar onu göreni bileni yanıltmasın, diğer bilgiler üzerinde durulsun... Tez elden bildirilsin.

Ki yüreğimin yaresine bir deva bulayım... ki bağrımın tuşmuş yangınını söndüreyim... ki bir can dostuma kavuşup onunla hemhal olayım, meşveret eyleyeyim.

23. 07. 2004

İlk Aşk, İlk Hayal Kırıklığı

“Sizce aşk nedir?”

Ünlü, aşklarıyla da ünlü, kişilere, artist yahut artistik baylara ve bayanlara çekinilmeden, hem de tatlı tatlı sorulacak beylik sorulardan biridir bu. Karşıdaki (ünlü) kişi de tatlı tatlı, yani sinirlenmeden, yani engin bir hoşgörü içinde cevaplar bunu. Ya televizyon ya da aktüel bir gazete-dergi röportajıdır; önceden böyle bir soru sorulacağı bellidir veyahut düpedüz bildirilmiştir... ve bizimki de yüzde yüz kafasında bir şeyler hazırlamış, belki de bir yere yazmış, söyleyeceğini ezberlemiştir. “Ehemm, mühemm...” diye ezberlediğini belli etmeyerek, sağına-soluna, aşağısına yukarısına bakıp, pozdan poza girerek, süslü bir cevap verecektir.

Arkasından da şu soru gelecektir:

“Hiç âşık oldunuz mu?”

Bu tehlikeli sorunun bazen bir sanat-edebiyat ünlüsüne de -medyatik bir ünlü- şöyle sohbetin derin bir yerinde, pat diye sorulduğu olur. Bu ünlü kişi, genellikle yaşını-başını almış, böyle şeylerden elini eteğini çoktan çekmiştir. (Öyle olmalıdır.) Yüzde yüz kem-küm eder, yutkunur, yüzde bin de kötü kötü düşünür. Belki ilk soruyu sanat-edebiyat erbabı olması dolayısıyla kolaylıkla savuşturacaktır, ama ya ikincisi?.. “Hayır olmadım,” dese, “Vah bu yaşına kadar odun gibi yaşamış,” misalli bir etiket yiyecek, “Evet, oldum,” dese o da didiklenecek, bu maşuk kişi, eşiyse (ki muhakkak değildir), başı kendiyle (çünkü o yaşta ağır ve utangaç olur insan), eşi değilse (muhakkak öyledir), eşiyse derde girecektir. Büyük ihtimalle gene sanatçı kişiliği imdada yetişecek, “Orasını karıştırmayın!” yahut “Bu soruyu geçelim!” gibilerden bir taktikle badireyi atlatacaktır. Hatta bu belirsiz esrarengiz duruş, ağırlığına ağırlık da katacaktır.

Bana sorulursa, (sorulmaz ya... ne artistik bir kişi ne de medyatik bir sanat-edebiyat ünlüsüyüm ve o kadar da yaşımı-başımı almış sayılmam hani...) birinci soruya: “Aşk bir ‘tutulmadır’” derim. “Neyin tutulması?” diye yöneltilen bir soruya da “Her tarafın,” derim. “Gönlün tutulması, şuurun tutulması, nutkun tutulması, gözün tutulması, dizin tutulması, dilin tutulması, nefesin tutulması...”

İkinci soru ise basbayağı sinirlendirir beni “Sana ne be yahu?” diye yüzüne çarpar gibi, “Evet, oldum!” diye kükrerim. “Herhalde oldum! Hem de dokuz yaşında!” Eh var mı bir diyeceğin!..

Bu terslenişin ardında, daha çok, uğradığım ve hâlâ içime batan bir olgu bulunacaktır: hayal kırıklığı.

Son sınıftaydık. Yeni sınıf arkadaşımızın -okula son sınıfta katılmıştı- adı Nihal'di. Nihal S...do. Ne güzel ne ahenkli bir isim!.. Annesinden babasından biri yabacı mıydı? Niye soyadı böyle ecnebimsiydi? Bilmiyordum. İsmi dahi insanda esrarımsı, büyümsü, rüyamsı bir şeyler çağırıyordu. Ya kendisi... Bir peri kızı gibiydi. Yüzü parıl parıl parlıyordu. İri kara gözlerinin bakışları bazen dik ve dikkatli, bazen hüzünlü ve hülyalıydı. Her iki hal de ona olağanüstü bir cazibe, bir sevimlilik ve bir erişilmezlik veriyordu. Ensesi hizasında kesilmiş düz siyah saçları ona o yaşta kadınımsı, olgun bir hava katıyordu. Dolgun bedenini saran önlüğü daima temiz ve ütülü, çiçek desenli yakası daima beyaz, bembeyaz ve kolalıydı. Öğretmenleriyle olduğu gibi sınıf arkadaşlarıyla da ilişkisi ölçülü ve vakarlıydı. Zaten sınıfa sonradan katılan bir öğrenci, her yönüyle bir bilinmezlik, bir sır taşıması, hem de kendi hareket kabiliyetinin kısıtlı oluşu, durgun ve uzak duruşuyla gizli bir ilgi odağıdır. Nihal ise olağanüstü güzelliği, çekiciliği ve duruşuyla bunun da ötesinde bir şeyleri, bir ilgiyi bir sevgiyi, bir hayranlığı hak ediyordu.

Ve ben tüm bu duyguları, olanca ağırlığı, heyecan ve hüz-

nüyle küçücük kalbimde taşıyordum. Elbet bu duygularım herkesten gizliydi. En iyi arkadaşım, sırdaşım Oğuz Şenol'dan bile gizli.

O gizlilik; sanki kimseyle paylaşmak istemediğim hazinem ve gururum, utancım, tedirginliğimdi. O hep diken üstünde duran gururumun sık sık, -kendime karşı- kırılışı beni rahat bırakmıyordu. Benden birkaç sıra önde oturuyordu. Bakışlarım hep ensesindeydi. Ara-sıra karşılaştığımız, konuştuğumuz olurdu. İşte o zaman tutulmalarım başlar, dizlerimin bağı kesilir, dilim dolaşır. O, iki kelimeyi bir araya getirebilmek için ıkınıp sıkınmama, yüzümün kızarmasına bir anlam vermeden, (o yaşta ne anlam verecekti ki!) şaşkın şaşkın bakıp dururken ben çoktan toz olurdum. Öyle uzakta, gizli ve sinik durmak, bunu yeğlemek, beceriksiz olmak küçültür ve üzerdi beni. (Bak sen şu bücüre! Neyi becereceksin o yaşta... değil mi?)

Bir sene böyle geçti. Ben on yaşımı bitirdim. O da on iki yaşında olmalıydı. Daha bir olgun ve dolgun bir hal almıştı; belki ergenlik çağına girmişti. Bir sene boyunca hep aynı durumda, konumda kaldım. (Hiçbir teşebbüste bulunamadım).

Artık okullar kapanacaktı. Bitirme imtihanlarına çalışıyorduk. (O zamanlar bitirmede tüm derslerden sözlü imtihan olunurdu.) Ayrılık vakti yaklaşıyor, acım depreşiyordu. (Küçük adamın büyük derdi gitgide büyüyordu yani.) Öyle uzakta, mahzun, süzgül, ölgün duruyordum, kafama ders girmiyordu. Bu halde imtihanlara girsem halim haraptı.

Üstelik derdime bir dert daha eklenmişti. Nihal, sık sık ortadan kayboluyordu. O varken bir türlü, yokken bir türlü açkiyordum. Varlığında tüm sıralar, boş alanlar, hatta duvarlar ve tavan onunla doluydu ve ben onunla dolu olarak sınıftan ve hatta dünyadan silinip gidiyordum. Yokluğunda ise sınıfta -ve dünya(m)da- sürekli esen, üfleyen onsuzluk rüzgârları, sıraları, alanları, hacimleri boşaltmakla kalmıyor, onları ve

içimdeki o acı boşluğu bir balon gibi şişiriyor, azdırıyor, zamanlaştırıyor.

Çat kapı! Yüreğim ağzıma varıyordu. Nihal mı geldi? Yok, hayır...

Çat kapı! Oh, işte Nihal geldi...

Nereye gidiyordu? Hasta mıydı?.. Hastaysa böyle dipdiri ve üstelik daha bir oturmuş ve neşeli, -sanki bir övünç içinde-nasıl dönüp dönüp gelebiliyordu.

Ayrıntıları pek hatırlamıyorum. Okul, son sınıflar için bir vedâ gecesi (gecesi miydi, günü müydü?) tertiplemişti. Salon, (salon muydu, koridor muydu?) hınca hınç doluydu... öğretmenler, müdür, müdür yardımcıları ve biz öğrenciler... Bizler ayaktaydık. Ortalarda bir boş alan sahne vazifesi görüyordu. Kısa boyumla sahneyi, yani o boş alanı, görmekte güçlük çekiyor, sık sık ayakuçlarımda yekiniyordum. Sıkıntılı bir seyirdi bu.

Birden güçlü bir müzik çaldı ve akabinde ortaya bir çift süzülerek dans etmeye başladı. Kız, oydu; Nihal'di. Beyaz, bembeyaz bir kıyafet içindeydi. Şu balerinlerin hep giydiği, beli dar, etekleri kısa ve kabarık kıyafete benzer bir şey. Artık peri kızı gibi de değil, düpedüz periydi. Sık sık ortadan kayboluşunun sebebi anlaşılıyordu. Demek provaya gidiyordu.

Oğlan ise siyah bir ceket, beyaz bir pantolon giymiş, gene beyaz, süslü bir gömleğin yakasına siyah bir papyon takmıştı. O da Nihal gibi derli toplu, ölçülü, vakarlı bir görünüme sahipti. Zengin, temiz bir aile çocuğu olduğu anlaşılıyordu. Belki de asker çocuğuydu. Fazla uzun boylu ve güzel olmamasına rağmen, kendinden emin duruşu, rahatlığı, ıslak taranmış, belki de biriyantinlenmiş siyah saçları, üstündeki gösterişli kıyafetle birlikte ona parlak, asil bir hava veriyordu.

İkili, müziğin ritminde, birbirlerine ahenkle yaklaşip uzaklaşarak, şiir gibi dans ediyorlardı. Mükemmel bir çalışma yap-

tıkları anlaşılıyordu. Ve gece (yahut gün) tamamen onların üzerine kurulmuş gibiydi. Dans bayağı uzun sürdü.

Öyle omuzların arasından sık sık yekinip ayakuçlarımın üstünde durarak ettiğim seyir, o süreçte hayatımın en zor, en acı, en ıstıraplı seyriydi. Yüzüm ne haldeydi kim bilir! Başımı önümdeki omuzlara gömmek, ağlamak, ağlamak istiyordum. Onu, Nihal' imi, benden, hem de öyle alenen ve resmî bir şekilde, koparmışlar, uçuruyorlar, kaçırıyorlardı sanki. Hem de elin sınıfından, züppenin, kendini beğenmişin biri eliyle...

Sonunda dans bitti, başka bir programın başlangıcı için bir ara yaşandı. O arada yanımdaki arkadaşım Oğuz'a, kırık bir sesle:

“Keşke benimle dans ettirselerdî,” dedim.

Demez olaydım. Oğuz, gözlerini bile tam yüzüme çevirmedi, ters ters:

“Onu seninle dans ettirirler mi be!” dedi.

Göğsümün üzerine bir darbe yemiş gibi sarsıldım. Açık kalan ağzım, yutkunan gırtlakla, belki de teselli beklediğim, en iyi arkadaşım Oğuz'un yüzüne bakakaldım. O'ysa bana hiç aldırış etmeden, hatta burnunu biraz havaya dikerek öyle yan duran yüzüyle, insafsızca ortaya doğru bakmaya devam ediyordu. (Eh, ne bilsin ki çocuk!) Onun da derdi vardı anlaşılan; yüzü gergin ve sinirliydi. Bu haliyle: “Bana bile dans ettirmediklerine göre...” falan der gibiydi. Kendisi de polis çocuğuydu, temiz, tertipli, iyi giyimli, besili... Polis çocukları genellikle lider vasıflı ve yapılıdır; mahallenin namusundan sorumlu bir konumları vardır. O da sınıfın bir kızını ele kaptırmaktan başka bir türlü incinmişti anlaşılan.

Yaşadığım hüsrana ağırdı. Demek ona lâıyk değildim; lâıyk bulunmamıştım. Evet, kızın bunda hiçbir rolü olmayabilirdi. Fakat bu kimin ifadesiyle belirtilmiş olursa olsun fark etmiyordu. İster onun, ister (en yakın arkadaşım) Oğuz'un, ister

sokaktaki adamın (yahut çocuğun).

Bir yandan o kurşun gibi sızıtılı acıyı çekiyor, bir yandan da kendimle hesaplaşıyordum: Neyim eksikti? Güzel, hatta çok güzel bir çocuktum. Yetmiyor muydu? Düşününce bunun yeterli olmadığını anladım. Orta halli bir ailenin çocuğuydum. Temiz ve tertipli olabilirdim, fakat iyi giyimli olduğum söylenemezdi. Ailemin, tabii benimle birlikte, gidip geldiği yer, birkaç akraba, birkaç komşu, birkaç da dost evi olmaktan öte geçmezdi. Hani şu kör ampullerin insana hemen uyku verdiği, şıraların, tarhanaların, elma-portakalların yendiği, ravanda şerbetlerinin içildiği akşam ziyaretleri... Oysa herhalde onlar... Nihal ve kavalyesi ve hatta Oğuz, renk renk, pırıl pırıl ampullerin süslediği, pastaların böreklerin, mezelerin yendiği, kokteyllerin içildiği salonların, çay partilerinin, yaş günlerinin, kabul günlerinin olduğu, sünnetler için bile düğünlerin yapıldığı evlerin birer efradıydılar. (Bizimki ise bir aptalın kıştırıverdiği bir köşede kesivermesiyle tamamlanmıştı zahir.) Yaşım küçüktü evet, boyum ona göre kısaydı evet, fakat öyle olmasaydı ne yazardı!.. Yahu dans nerede, biz neredeyiz! Ve bu demektir ki Nihal kiim, biz kimiz! Öğretmen ben olsam, onun kavalyesi olarak benim gibi bir çocuğu tercih eder miydim? Yahut onun anne babası olsam, kızımı böyle bir çocuğa layık görür müydüm?

O halde?..

Kendimle hesaplaşmam ve böylelikle haddimi bilmem rahatlatmıştı beni. Vakarlı, hatta kibirli bir hal almıştım. Ne artık uzaktan onun ensesini seyrediyor, ne de karşılaşmalarımızda yüzüne bakıyordum. Zoraki konuştuğumuz oluyordu bazen ve ben dik duruyor, kem-küm etmiyor, kısa kesiyor, yanından hemencecik ayrılıyordum. Onun bendeki bu olağanüstü değişikliğe bir anlam veremeyen haline de aldırış etmiyordum.

O gizliliği, o sinikliği yenmek, o 'tutulma'ları atmak, kendimi gözümde yüceltmişti. Ve derslerime yönelmek, bütün

imtihtanları bir bir, kolaylıkla geçmek ayrı bir övünç sebebiydi. Hem etrafıma hem kendime karşı... Nihal ise, hele o bazen başını çevirip karşıya dikili yüzüme üzgün ve durgun bir bakış atması, suçunun ne olduğunu anlayamayan, ama biraz tahmin eden, tedirgin ve kırık duruşuyla gözümde iyice küçülmüştü.

Okul bitti, diplomalarımızı aldık ve Nihal' le de öylece ayrıldık.

İlk aşkı (eğer o yaşta olabilirse ve öyleyse) ve ilk hüsrana -ve de karşı cinsle olan ilk zaferim- di bu.

Şimdi sorulsa, bana; "Aşk nedir?" diye, gene, 'tutulmadır' derim. Fakat arkasından hemen eklerim; "Kendinle hesaplaşmaktır, muhasebeni iyi yapmaktır... yani gerçekçi ve mantıklı olmaktır... Ancak dengini öyle bulabilirsin... Ve ancak böylece dik durabilirsin."

Buna rağmen hüsrana uğradığımız olmaz mı?

Elbette olur.

Dengini bulsan bile aşk, kısa vadelidir.

Çünkü taraflar 'insan'dır. İnsan ise nefsten halk edilmiştir. Bencildir... ben merkezlidir... şehvetlidir... Şehveti daima aşkına üstündür... Ve ihtiyaç sahibidir... Ve 'huy' sahibi... Doymak, çiftleşmek, çocuk sahibi olmak, onları yetiştirmek durumdadır. 'Yaşamak' ve 'yaşatmak' zorundadır.

Ve 'tertemiz bir aşk' ın meyvesi olarak ortaya çıkan, "sana baba diyebilir miyim amca?" misalli çözümsüz birer velettirler bunlar, -bu ihtiyaçlar bu huylar- sanki... O benlik çatışmaları, huy zıtlaşmaları, yaşama kavgaları... belki zevk-ü safâ ve iptilâ huzursuzlukları... Ve dünyanın en zor şeyi: çocuk yetiştirmek...

Ve etrafını yetmiş yedi musibetin çevirdiği, onlardan kurtulursa ihtiyarlık musibetinin eline düşen insan...

Zavallı insan!.. Sen neredesin, aşk nerede!

24. 09. 2004

Anı Yaşamak

Her zamanki gibi o sabah da uyanınca ilk işim, “Gene bizi hangi kör olası dert bekliyor acaba?” diye düşünmek oldu. Nerede ne varsa şöyle bir kafamda taradım. Yok, Allah’a şükür, derdin büyükleri hep gerilerde kaldı. Hayatımı geniş ölçüde düzene koymuş sayılırım. Elbet bazı sıkıntıları vardır, olabilir. Bu sıkıntılar, başkası için büyük sayılabilirse de benim için, diğer atlattıklarımın yanında, önemsiz sayılabilir. Nereden ne gelecekse, gelebilirse, öyle dehşetli bir beklentim de yok. Fakat gene de keyifsizim.

Kalktım, gönülsüz gönülsüz banyoya girdim. Elimi yüzümü yıkadım. Kahvaltı yaparken de tedirgin ve kaygılıydım.

Eh! İş adamı (yoksa ahım bir şeyler sanılmayalım diye iş sahibi mi demek daha doğru olur?) olmak kolay mı?

Günlerden Cuma’ydı. Sakal tıraş günüm.

“Allah kahretsin!” diye geçirdim içimden. “Şu memurluk alışkanlığından bir türlü kurtulamadın be adam. Bir gün dur, bir gün tıraş ol! İş mi yani! Şöyle bir dağıt kendini. Serbestliğin tadını tat. Bir hafta, on gün bırak sakalın uzasın. Hem cildin de dinlenir o zaman. Sağın solun merak etsin, ‘Sakal mı bıraktın?’ falan diye sorsun. Sonra keser gidersin. O zaman da ‘Ay, sakalını kesmişsin, bak ne güzel olmuş,’ falan desinler. Yok, ille de...”

Tıraş olurken ellerim titriyordu. Hemen bitireyim, giyineyim, beni hangi kahrolası eza ve cefa bekliyorsa kendimi ortasına atayım diye çabalıyordum. Neredeyse bir yerimi kesecektim. Durdum, sakinleşmeye çalıştım.

Alışkanlığımın aksine her zamankinden çok erken kalkmıştım. Vaktim boldu. Artık dert midir, deva mıdır, ne gelecekse biraz bekleyebilirdi. Yerli yersiz ona buna sinirlenmem, etrafıma kasvet ve sıkıntı dağıtmam da ertelenebilirdi.

Aynadaki sabunlu yüzüme şöyle bir baktım. Aman Allah'ım, ne asık bir surat! Yok, kimseyi böyle görmek istemezdim. O zaman niye hep ben böyle görüneyim ona buna ki?

Sonra bir gülümsedim. Eh, biraz.

Sonra da kakhaha atma denemesi yaptım. Elbette sessizce. Ev efradına, “Bu herif keçileri kaçırdı herhalde,” falan dedirtmek istemezdim doğrusu.

Evet, gülmek ve hele, her ne kadar yüzümün orası burası alabildiğine kırışsa da kakhaha atmak bana yakışmıştı. Her iki halde de gözlerimin kısılışı, ağzımın aldığı şekil, dişlerimin görünüşü hoşuma gitmişti.

O zaman çok uzun bir süredir kendimi böyle görmediğimi ve görmemekle de bu halimi özlediğimi fark ettim.

Ya etrafımdaki kişiler? Kim bilir onlar kaç zaman görmemiş de özlemişlerdi! Evimdekiler, işimdekiler, eşlerim dostlarım, hısım-akrabalarım... Belki de unutmışlardı bile o güler yüzlü, neşeli, hayat dolu adamı...

Kim bilir, artık, bu orta yaşlı, yorgun, bezgin, belki de kaprisli, sık sık huysuzlanan, en ufak bir şeyi mesele yapan, tahammülsüz adamlarla bir arada bulunmak, bulunmaya mahkûm olmak, onlara ne kadar çekilmez, kasvetli, stresli gelmekteydi!

Birçoğu dişini sıkıyor, bir patlayışa, belki kendi hayatını da karartacak üzücü kararlara hazırlanıyor olabilirdi. Fakat belki de tamamen tersi, o kararları kendilerinin hayrına, benim ise kaybıma neden olabilirdi... ancak eski güzel günlerin hatırına, yapılan iyiliklerin, yardımların, gösterilen ilgilerin, şefkatlerin bir vefası olarak kahrıma katlanıyorlardı.

Aynadaki kendime uzun uzun baktım ve:

“Artık aklını başına topla be adam!” diye çıktım. “Seni üzen, tedirgin eden ne? Geçmişte yaşadığın sıkıntıların ağır baskısı... üzücü devreler, amansız zorluklar... Eh! Bunları ya-

şamayan mı var?”

Seninki biraz farklı ve fazla olabilir, (aslında bu herkes için aynıdır, herkes böyle düşünür) fakat ‘dün dün de kaldı cancağızım...’

Ve geleceğin, bilhassa, belirsiz, nerede ne göstereceği meçhul olan geleceğin kaygısı... Nedir bunlar? Önce iş, geçim, sağlık, sonra çoluk çocuk?..

Küçüğü fen lisesi, büyükleri üniversite imtihanlarını kazanacak mı? Kazanırlarsa ne olacak? Kazanamazlarsa ne? Hepsi birden kazanırsa, ya maazallah küçüğü de başka bir ile düşerse aile bütçemiz sarsılacak mı? Kazandılar, okulu bitirdiler diyelim, şu derin ekonomik belirsizlikler içinde bir baltaya sap olacaklar mı? Falan filan...

O zaman birden anladım ki bizi meşgul eden başlıca iki unsur var. Bir geçmişimiz, bir de geleceğimiz.

Hayır, düşünmedim de anladım. Elbet ben de herkes gibi bir düşünmüşüm, şöyle aklımdan geçirmişim, ancak anlamadan geçirtmişimdir... Anlamak ise, elbet farklıdır. O zaman anladım...

Bu iki unsur arasında sarsılıp durmaktan kaçırduğumuz bir şey var: An...

Evet, anı, en yaşamamız tabii ve gerekli olan zamanı hiç yaşamıyoruz sanki.

Yaş ilerledikçe acı-tatlı hatıralar çoğalıyor. En ufak bir sıkıntı, üzüntü, duygusallık geçmişteki hatıraları sökün ettiriyor, boğuyor seni...

Acılar, ayrılıklar, hasretler, kırgınlıklar, küskünlükler, haksızlıklar, mantıksızlıklar...

Hatta zamanın yaşanmış sevgileri, aşkları, şefkat ve ilgileri, iyi ve güzel şeyleri... bile doyumsuz olmaları nedeniyle üzüyor, hüznlendiriyor seni.

Ve keşke şöyle olmasa da böyle olsaydı diye hayıflandığımız birtakım olaylar, işler vardır. Ve işte şu, daha çok, geleceğin ne getireceği ne götürüleceği belirsiz olan geleceğin kaygısı...

Oysa an diye bir şey var. Yaşadığımız da o. Ve fakat garip, pek garip olan, hiç evvallah etmediğimiz yani hiç yaşamadığımız da o.

“Dünyada söylenmedik, yazılmadık hiçbir şey kalmamıştır” sözüne inanmam ben. Yaklaşımlar, teğet geçmeler, az çok benzeşmeler olabilir. İnsan kavramı ise her bakımdan olduğu gibi dil, düşünce üslup, ufuk... bakımından da sınırsızdır. Niceleri yaratıldığı gibi, nicelerinin de yaratılacağı bir gerçekse birbirinden çok farklı ve yeni şeylerin söylenecek, yazılacak olduğu da bir gerçek bence. Çağımız ve -görünen o ki- onun önündeki çağlar, teknolojinin birbirini süratle eskittiği çağlar silsilesi olacak ve belki de hiç akla gelmedik söylemleri olan insan türleri çıkacak karşımıza. Bunun için ben “Daha durun bakalım, insanoğlu -eski insan- ne dedi ki?” bile diyebilirim.

Ve o zaman dedim ki kendi kendime; “Evet, varsın o da söylenmedik, bilinmedik bir şey olmasın, ama sen gene de öyle yap; onu yeni bir şey söylüyor gibi söyle. Çünkü ‘Artık yeni şeyler söylemek zamanıdır’ Eskimiş, bayatlamış da olsa, derinlerde kalmış, unutulmuş da olsa... yeni ve güzel şeyler...”

“Ve anı yaşa!”

Ve buna o gün tıraş olurken başladım.

“Şimdi tıraş oluyorsun” dedim kendi kendime. “Haydi yaşa!”

Kuruyan sabunumu sıcak suyumla yeniden köpürttüm. Fırça darbelerinin tenimi okşayışını, jiletin yüzümde yağ gibi kayışını hissederek ağır ağır, acelesiz kestim sakalımı.

Demek bu kadar nazik, bu kadar duyarlı bir tenim vardı ve ben bunu bu yaşıma kadar bilememiştim.

Bu işlemim yüzümün sabunlarını yıkar, silerken ve dişleri-

mi fırçalarken de sürdü. Ve ardından abdest alırken... Suyun, o aziz, o leziz, o rahim, o canım suyun ellerimi, bileklerimi, ağzımı, burnumu, kollarımı, dirseklerimi, başımı, kulaklarımı, ensemi, ayaklarımı bir bir öpüşünü, derin bir hazla duyumsarken, sıcak yaz günlerinde dahi bu zamana kadar bu ipeksi dokunuşu, bu yar sevişini ve bu diriltişi, ferahlatışı, niçin, nasıl anlayamadığıma hayret ettim.

Ve içtim ondan.

Dilimden, damaklarıma dağılışını, oradan gırtlığıma, yemek boruma süzülüşünü hissettim.

Daha ötesini de hissetmek, iç organlarıma, damarlarıma nasıl nüfuz ettiğini, kanıma nasıl karıştığını bir bir izlemek, neremi nasıl yıkayıp arındırdığına şahit olmak isterdim. Ancak gırtlığımdan az ötesinin ötesi kadardı verdiği sır.

Hayretim bununla da kalmadı. Onu avuçlarıma aldım. Parmaklarımin arasından ağır ağır süzülürken uzun uzun seyrettim ve nedense:

“Aman Allah’ım, sen nesin? evet renksiz, kokusuz, saydam, hatta tatsız... bildiğim, tanıdığım... nereden gelirsin? denizlerden, akarsulardan, bulutlardan, yağmurdan, yer altlarından, kuyulardan, pınarlardan... vs. vs... nereleri, nereleri dolaşırsın da bana ulaşır, yıkar, temizler, hayat bağışlarsın?.. Ey canım su, senin her anını yaşamak, her zerreni damlanı izlemek isterdim,” dedim.

Tıraşım bitti, gene sabırsızlanıyordum. Bir an evvel giyinmek, dışarı fırlamak istiyordum. Nefes alışlarım sıklaşmıştı.

“Haydi, dur bakalım!” dedim kendime. “Şu anda ne yapıyorsun? Nefes alıyorsun ha! o halde nefes almanı yaşa!”

Pencereyi açtım. Mart’ın ortaları. Daha toprağın nemini üstünden atamamış, apaçık, güneşli, pırıl pırıl, mis gibi bir hava... Gözlerimi kapattım. Derin, çok derin nefesler aldım.

O taze, diri havanın burnumdan genzime, oradan ciğerle-

rime gidip gelişi beni mest etti sanki...

“Hava, ah canım hava! Durmadan dinlenmeden seni solur dururum da tadını, lezzetini alamam, bilemem ha!..”

Çiğerlerimden ötesi serüvenini bilmek isterdim onun da. Fakat onunki de oraya kadardı. Hatta o kadar bile değildi. Sadece çiğerlerimin şişindiğini hissediyordum. Ancak bir süre sonra bu derin nefeslerin beni ne kadar sakinleştirdiği gerçeği, onun bedenimdeki kanıma, hücrelerime, sinirlerime nüfuz eden esrarlı yolculuğu hakkında düşüncelere saldı zihnimi...

Sonra ağır ağır giyinmeye başladım. Her yaptığım hareketi bir bir düşünüp, izliyordum. Ellerim kıvraktı. Parmaklarım da alabildiğine becerikli. Hele onların küçücük bir kol düğmesi ve bir onun kadar ilik önünde gösterdikleri üstün başarı hayrete şayandı.

İşyerime arabamla giderken de gereğinden fazla hızlandığımı, etrafıma hiç bakınmadığımı, hatta bazen yolu bile görmediğimi, sebepsiz, hırslı bir ruh hali taşıdığımı fark ettim.

“Hele dur bakalım. Şimdi de araba sürüyorsun. Tam otuz beş yaşında araba edinmişsin kendine, değil mi? O zamana kadar canım canım bir araba sürme keyfini de çıkarmamışsın. İlk arabana da arabadan başka her şey denirdi. Direksiyonunun az yırtık, vites kolunun üstündeki rakamların silik falan olması ne kadar da canını sıkıyordu! Üstelik acemiydin ve duyduğun korkudan aldığın keyfi anlamıyordun bile. Peki şimdi?.. Şimdi bak bayağı yüksekçe bir model ve her şey gıcır gıcır. Haydi araba sürmenin keyfini yaşa.! Artık usta bir sürücüsün de...”

Yavaşladım. Ellerimin, ayaklarımın tatlı, kıvrak hareketleriyle, elbet onları, onların becerilerini, bir bir izleyerek, etrafıma bakına bakına sürdüm onu.

Geçtiğim yer kırsal bir alandı. Ne güzel, bahar erkencecik gelmişti. Dallar çoktan çiçeklenmişti. Güneş ıslık ıslık. Toprak-

lar kabarmış, tavına gelmiş, yeryüzünü yeşile boğmaya, hayata, nimete, lezzete, berekete doğru kıpırdanır olmuştu.

Ve, evet o gün Cumaydı.

Salâları ve ezanı hiç böyle hasretle beklememiştim. Müezzinlerle birlikte onları tekrar etmemiştim hiç. O gün bunu hakkıyla yapmaya karar verdim. Namazımı da sadece namaz kıldığımı, huzurda olduğumu, bir Hz. Ali gibi korkup titreyerek olmasa da hiç değilse iş ve geçim kaygısı, dünya düşüncesi taşımadan ve Kâbe' yi gözlerimin önüne getirerek kılmaya gayret edecektim. Ve iki rekt kılar kılmaz kapıya hürya eden cemâtin altında ezilmemek için ön saflarda bir yer edinmem, bunun için de biraz erkence davranmam gerektiğine dair kendime bir öğütte bulunacaktım. Onlara eskisi kadar anlayışla bakamayacağımdan da isabetli olacaktı bu.

Ve o günün bir anında, durup düşündüm. Şöyle, bir ilkokul talebesine, 'bu derste ne öğrendik?' misali sorulur gibi, sorular sordum kendime. Evet, beş duyumu... dokunma, işitme, görme, tatma... beşincisi... neydi, neydi Yarabbi? hah, koklama... duyularımı ve... ve üstelik toprağı, havayı ve suyu öğrenmiştim. Ve anladım ki bizi mutlu eden ilk öğrendiklerimizdir. Onları hatırlamaktır. En basit, en sıradan şeyler.

Anımı yaşama eksersizlerine devam ettikçe daha hatırlamam mümkün olan çok şey bulunacağı ve böylelikle kendim için bir, hayatı yeni baştan tanıyıp sorgulama sürecinin başlayacağı gerçeğı ortadaydı. Belki o zaman daha çok sevecektim onu. Çünkü daha çok anlayacaktım. Sevmek için de anlamak gerek çünkü.

18.03.2004

Amerika'yı Yeniden Keşfetmek

O günün öğleden sonrasında işyerime ulaşır ulaşmaz çalışanlarımı topladım. Ciddi bir edayla “Şöyle gelin bakalım, biraz konuşacağız,” diye başladım. Zavallılarda bet beniz attı. Nefesleri göğüslerinde takılı kalmış, put gibi durarak beklediler öyle. Belli ki içlerinden “Gene başımıza ne gelecek acaba?” diye geçirip yürekleri hoplayarak... Son zamanlarda dozunu kaçırdığımı bildiğim, ancak artık sabrım tahammülüm kalmayan etkenler nedeniyle gene de -üzüle üzüle- göstermekten geri kalmadığım sert davranışlarıma bir yenisini eklemek üzere olduğumu düşünmeleri pek tabiiydi.

“Önemli bir karar aldım!”

Karşımdaki yüzlerin büsbütün sararmasını, katılmasını, o ciddi duruşumla, neredeyse sadistçe bir keyifle izleyerek bir süre sustum. İçin için onlarla dalga geçiyordum. Kim bilir beriki ne düşünüyor, öteki aklından ne geçiriyor, hangisinin kafasının içinde kötüyle kem alt alta üst üste geliyor: “Eh! Sonunda olacağı buydu. İnsafsız herif bizi dağıtıyor... Zaten ne zamandır açık açık söylüyordu; hem de kendisinin baş edemediği her meselede bizi günah keçisi edip durduktan sonra, ‘kapatıp giderim bu büroyu, inan olsun yaparım,’ diye tehditler savuruyor, bağırıp çağırıyordu... Geldi işte korkulan gün. Haydi işin yoksa düş yola, kendine şu kıtlık kıyamette iş ara...”

“Bakın,” dedim. “Bir şey keşfettim, sizlere onu anlatacağım.”

Karşımdaki yüzlere azar azar kan gelip, şişkin göğüslerini inişe doğru yol almasını da aynı keyifle izledim. Sabahtan bu yana yaşadıklarımı, keşfimi ve de bundan sonraki hayat felsefem(iz)in ne olacağını, nasıl olması gerektiğini izah ettim. “Artık ânı yaşayacağız,” dedim.

Anladılar mı, anlamadılar mı bilemem, fakat iyice rahatla-

mışlardı ve ağızları kulaklarına varıyordu. Hiç değilse şimdilik kurtulmuşlardı ya. “Amaan! Deli herif! Varsın kendine göre bir tesellî, bir eğlenti bulsun, bizi rahat bıraksın, hele hele işimizden gücümüzden etmesin de... ziyarı yok... idare ederiz... ağızına göre gideriz...” falan diye düşünmedilerse şaşarım.

“Haydi dostlar,” dedim. “Şimdi de kakhaha atacağız.”

Ve takır takır gülmeye başladım.

Gülmek, ne kadar sahte bir başlangıçla yapılmış da olsa bu-
laşıcıdır ve dönüp dolaştıkça sahibisinden daha sahici olarak
ve katmerleşerek hükmünü gösterir. Gene öyle oldu. Çok geç-
meden hepimiz birbirimize baka baka, kasıklarımızı tuta tuta,
gözlerimizden yaş aka aka gülmeye başladık... “Bak sen şuna!..
İyice keçileri kaçırdı mı ne? Zaten diyordu ya, ‘dayanamıyo-
rum dostlar, dayanamıyorum, kötü oluyorum, psikolojim bo-
zuluyor, depresyon geçiriyorum, rûhî çöküntü yaşıyorum...’
Aldığı ilaçlar fayda etmiyor anlaşılın... Neyse, neyse ziyarı
yok... idare edilir...”

Nasil yani! Kim kimi idare ediyor efendim! Evet ne o, ne
bu, ne de öteki ilk benim keşfim olmayabilir; şu birbirine ba-
kıp göstere göstere kakhaha atma fikri de ilk bana ait bir fikir
sayılmayabilir; bir derginin aile, yahut sağlık köşesinde rastla-
nabilen tavsiyelerden biridir belki de... fakat onların ilk keşfi-
le şereflenen, yahut onları ilk akleden biri olmamam, o sularda
yelken açıp gemimi yürütmeyeceğim, önüme çıkan adalara,
kıtalara başka gözle bakıp, yeni tanımlamalarda bulunmaya-
cağım anlamını taşımaz elbet. Benim onlara doğru yönelen
bakış açımın, ilk yönelmiş kişinin bakış açısından daha net,
daha berrak, daha anlaşılır ve daha hedefini bulmuş, daha adı-
nı koymuş bir bakış açısı olmayacağını kimse iddia edemez.
Keşif, adını vurana ait olmasaydı şimdi Amerika’ya Kristof
Kolomb diyecektik değil mi! Keşfedilmiş bir Amerika’nın bile
her yıl, her ay, hatta her gün, her saat yeniden keşfedilmesi
gerektiği, insanlığı şaşkınlığa, hayrete, nefrete düşüren bir bi-

çimde, görülüyor değil mi!.. Evet, bence: “Amerika’yı yeniden keşfetmeye gerek yok,” demeyelim dostlar. Var... var... Hem de her yıl, her gün, her saat, var.

Ve bu keşfi tüm dünyanın aynı anda yapması benim de onu keşfetmemin değerini ve anlamını zayıflatmıyor. Aksine arttırıyor.

Nasıl mı?..

Çünkü sağduyulu bir Amerikan vatandaşınınınin de bir Afgan’ın, bir Iraklının, bir Filistinlinin ki de öyle. Çünkü ben bir başka türlü duyuyorum o hayreti, o nefreti; ötekiler bir başka türlü duyuyor. Amerikalı, bu nefrete kendisini de ister istemez katarak, yani bir noktada kendinden de nefret ederek duyarken, diğerleri, bunu olanca dehşetiyle yaşayarak duyuyor. Bense ne kendine yönelmiş bir nefretin tutsağı, ne de tehdit, acı ve ıstırabın açık bir hedefiyim. Bu duyguları ancak kendimi onların yerine koyarak, koymaya çalışarak ve bir insan olarak hissediyorum. Onlar da zaten ayrıca birer insan oldukları için o nefreti ve acıyı hissedebiliyor. Yani ortak bir paydada birleşme, bu duyguların, yani bu keşiflerin değer ve anlamını, bir başka türlü, yüceltiyor.

Peki benim Amerika’m ne? Neyi yeniden keşfettim, keşfetmek istiyorum? Neden bu keşfimle övünmek istememe karşılık, sanki küçümsenmek korkusuyla, sağdan soldan birtakım kulplar yakıştırıp onlarla tezimi güçlendirmek, ispata çalışmak ister gibi bir çaba gösteriyorum?.. Belki öyle, belki böyle, insan hâli ya, artık yeni keşiflerin, icatların aslanın ağzında olduğu bir çağda, eskileri süsleyip püsleyerek ortaya sürmekten başka çare mi var!..

Hayır, bence, öyle bir niyetim yok. İnanın ki bunu böyle söylerken de kendi tarafımı tutuyor değilim. Niye tutayım? Okuyanlarımı karşı taraf olarak mı görüyorum ki!.. Onların her birinin görmüş geçirmiş, artık hayatı kanıksanmış, onun kendilerine yeni bir şey diyecek hâli ve hayrı kalmamışlığına

inanan, hatta ondan bezen insanlar olduğuna şüphem yok. İşte bu şüphesizlik, bu üzücü emniyet duygusu kaygılandırıyor beni; insanlara, yani size, karşı bir merhamet hissi uyandırıyor içimde, bir yardım fikri beni dürtükleyip duruyor, rahat vermiyor. Karınca kararınca bir şeyler demek istiyorum. Yoksa kimseye bir ders verecek, hele bir hayat felsefesi aşılayacak kadar olgun ve yetkin biri olduğumu söyleyemem. (O kadar yaşlı başlı biri de değilim hani.) Durup düşünürken aniden kafama dank eden bir şeyi sizinle paylaşmaya çalışmamda bir mahzur, bir çekince görmüyorum, hepsi o kadar.

Diyeceğim, gene “anı yaşamak” çevresinde. Onu biraz daha açmaktan ibaret.

Basit, çok basit gibi, ama bence başlıca sorunumuz bu.

İnsanın yaşama serüvenine şöyle bir baktığımızda, yüzünün hep ileriye dönük durduğu görülmekte. Evet, geçmiş, hele yaşlandıkça çoğalan, çoğaldıkça da ağırlaşan bir şey olduğundan dolayı, yükünü omuzlarda hissettirmekte fakat bir noktada, yaşanan sevinçler, korkular, yokluğa karıştığı için, elin tersiyle itilebilmekte... beklentiler ise hâkimiyetini hep sürdürmekte.

Bana sorsalar “Hayat nedir?” diye; “Beklentidir,” derim. “Neyin beklentisidir?” deseler “Önce korkuların, sonra umutların,” derim. “Hangi korkuların, umutların?” Sayarım, sayarım bitiremem. İnsanın korku ve umutlarının sınırı, sonu olur mu?... O en büyüğüne, en zorlusuna gelip dayanana kadar, hayatımın geri kalan devresinde daha neler neler vardır.

Yaşadığım sürece korktuklarımın bazılarına uğrarım; hayretle görürüm ki korktuğum kadar değildir. Yahut da derecesi o nispette, hatta ondan fazla olsa da onu, istemediğim o olayı yaşarken, onu beklerken duyduğum korkunun çok azını duyduğumu görürüm. Onun, yaşanıyor olurken, her ne kadar acı ve ıstırap verse de bir taraftan tanınıyor, bir taraftan çekiliyor,

bir taraftan da bitiyor olması, uzaktaki belirsiz ve tüstüm duruşundan çok daha ehvendir. Aynı şekilde umutlarım da öyledir. “Hayâli cihan değer” olan bir şeye kavuşup da onu doyasıya içtiğimi, özümsemişimi bilemem, söyleyemem.

İnsanın bir günlük serüvenine –en basitinden ve en yaygınından- şöyle bir bakarsak: Uyanır. Elini yüzünü çabucak yıkarken aklında kahvaltı yapmak vardır; kahvaltısını çabucak yaparken işine yetişmek çabası, işini yaparken bitirme, sonucunu görme çabası, büyük ihtimalle de o sonuçtan duyduğu kaygı; yorgun argın evine dönerken kendisini koltuğuna atıp televizyon seyretmek yahut gazete-kitap okumak fikri; bunları yaparken uyumak düşüncesi, uyumak için yattığında da bir an evvel uyuyabilmek, erken uyanmak ve işine yetişmek kaygısı vardır. Uyumak isterken gösterdiği çabaya ise ancak, kendisini ertesi günün galesine, yani yeni bir rahatsızlığa atmaya daha iyi hazırlanabilme çabası denebilir. Başlangıç ve bitişiyle ele alınırsa belki de tüm gününü kendini bir an evvel yatağına atmak, yani o rahata kavuşabilmek için geçirmiştir. Yani çalışmak için uyumuş, uyumak için çalışmıştır. Sonuçta gün boyu yaptığı hiçbir şeyi sanki yaşamamış, hep beklentilerine ulaşmaya çabalamış gibidir. Sanki boşa devinen bir değirmen... koca bir günü öğütmüştür.

İnsanın -gene en basiti ve en yaygınıyla- hayat serüvenine bir bakış: Doğar. Doğduğunu bilmez. Bebek olur, bebekliğini hatırlamaz. Büyür ve büyürken hep biraz daha büyük olmayı düşünür. Okur. Okul hayatı boyunca önünde hep imtihan vardır... biri biterken önündekini düşünmekten neyi nasıl yaşadığını anlayamaz olur. Lisedekeyken üniversiteyi kazanmak, üniversitedeyken hayata atılmak, hayata atıldığında kendisine ve ailesine iyi bir gelecek hazırlamak kaygısı hâkimdir. Bıçare, ellisine, altmışına gelir, hâlâ ve hâlâ bu beklenti içindedir. Çünkü insanın ulaştığı her nokta, ulaşmayı düşlediğinden bir kademe geridir ve ‘iyi bir gelecek’ in haddini hududunu bu

zamana kadar kimse çizebilmiş değildir; o da elbet ânın iyi gününden daha 'iyi'dir. Bu beklenti, artık olabilirse, yetmişine, seksenine dayanır, gidebildiği yere kadar gider. Bu arada sağlık sorunları alabildiğine başına çullandır, göz açtırmaz olur. Vah zavallı, inan olsun, öyle baş aşağı giderken bile sanki git-gide bükülen beli dikilecekmiş, hücreleri yenilenecekmiş gibi bir beklenti içindedir. Ve bir taraftan da artık yoklayıp duran ölümü, o korkuların anası olan zorlu korkuyu ense kökünde hisseder. Ve ölür. Orası elbet bir muammadır. Ancak ölürlen de büyük ihtimalle, -inançlarına göre- ötesini, artık olup olmayacağını, olursa başına ne geleceğini, herhalde korkunun ve umudun doruğunda, düşünür... Yani hayat boyu, bulunduğu hiçbir ânı yaşamamış, hep beklentilerinin peşinden koşmuş gibidir.

Gün boyu, hayat boyu ânını yaşamamaya mahkûm olan insanı bu sarmaldan kurtarmak için, bunu, bu yanı başımızdaki basit gerçeği bilmek de yetmiyor. Ne kadar bir kademe geri alayım desen bir süre sonra bant kayıyor, kendi bildiği, alıştığı yuvasına oturuyor... Sanki kurulu bir program... hâfıza, otomatikman "ân" modundan kurtuluyor, 'ulaşma' alarmları çalarak 'beklenti' moduna giriyor... Sürekli bir çaba ve uyanıklık isteyen bir iş olarak, zorlu bir uğraş olarak çıkıyor insanın karşısına. Büsbütün başarabilmek, sanırım mümkün değil. Fakat ne kadarını yapabilirsek o yanımıza kâr... Korkulanın korktuğuna uğramaktan daha ehven olduğu varsayımı da her ne kadar korkmadığımız bir şeyi savuşturduğumuzun bilincinde olamasak da kâr hanesine yazılabilir.

İşte benim Amerika'm -şimdilik- bu. Naçizane bu.

Evet, yelkenlimizle, hem de bildiğimiz tanıdığımız sularda yol alırken, yeniden keşfedilmeyi bekleyen ne adalara, kıtalara rastlıyor, hatta onlara ayak da basıyor ama bir tanımlama yapmadan, bir ad koyamadan geçiştiriyoruz, kim bilir! Örneğin en yakın çevremiz; eşimiz, çocuklarımız; günün hay-huyu

içinde, kadınlığını unutasıya, çarşıya pazara koşan, yemek yetiştiren, ütüden bulaşığa, çamaşırdan ev süpürmeye seğirten, bu arada belki doktor-hastane-okul... vs. trafiğini de kendi başına halleden eşimize, bir taraftan delikanlılığının, genç kızlığının bunalımlarıyla savaşırken bir taraftan hayatının bütününü etkileyecek bir yüz seksen dakikaya umutlarını, hayallerini sığdırmaya çalışan çocuklarımıza durup yeniden bakabiliyor muyuz? Yoksa onların bu çabalarına alaylı bir bakış atıp, her şeyin otomatige geçtiği günümüzde, -günümüzün ona yüklediği ek işleri görmezlikten gelerek- don kazanları kaynatıp teştlar dolusu çamaşır yıkayan annelerimizle kıyaslıyor, çağın zorlu çağrılarını karşısında 'biz de yürüdük bu yollarda' misâli mâniler yakıştırıyor, işin kolayına mı kaçıyoruz?..

Peki ya yanımızda çalışanlarımızın, işverenlerinin her gün ve her an değişen yüzünden, tavırlarından korku dolu anlamlar çıkarmalarının dramını gerektiği kadar iyi okuyabiliyor muyuz? Evinin kurulu düzeni, geçimi, geleceği rasgele kıpırdayacak iki dudağın arasından çıkacak birkaç kelimeye bağlı olarak yaşamaya mahkûm edilmişliğin kaygısını, kasvetini gerektiği gibi anlayabiliyor muyuz?

Yoksa onlara bir ferahlık, bir gülücük bahşederken bile sadistçe zevk duymanın hesaplarını mı yapıyoruz!.. İnsanın en yaşamak istemediği bir ânın, bir dehşet ânının, bir çok ânının yaşatılmak istenmesiyle "âni yaşamak" söylemini bir araya getirirken ne demek istiyoruz?

Yani biz şimdi neyiz? Nasıl biriyiz?

23. 09. 2004

Ben Nasıl Bir Patronum?

Şu “patron” sözcüğünü oldum olası sevmem. Aklıma hep, eski mizah dergilerindeki kocaman göbekli, fötr şapkalı, parmaklarının arasına puro tutturana, sevimsiz, gaddar karikatür tipleri gelir. Buna rağmen sonunda benimsedim. Daha doğrusu zorla benimsettiler. Yüz konutlu bir yapı kooperatifinin başına geçince, daha inşaatın arsasına ayak basar basmaz adımız işçiler tarafından ‘patron’a çıktı. Önce tuhaf buldum; çünkü devlet memuruydum... memurdan patron olur mu?.. Sonra “patron geldi, patron gitti,” diye diye iyice alıştırdılar bizi. Daha sonra emekli olup kendi işimizi kurunca temelli ‘patron’ olup çıktık. Yarısı öyle yarım yamalak, yarısı da böyle (karınca kararınca) teşekkürli olmak üzere on seneyi aşkın patronluk yapıyorum.

Şimdi, (hem de yarısı yarım yamalak olmak üzere) on senelik patron, vay akıllım, bize patronluk dersi vermeye kalkışacak mutlaka... falan diye düşünülmesin. Kimseye, hele onca kıdemli, onca kaşarlanmış olan patronlara ve hele anasından patron olarak doğanlara ahkâm kesecek bir kapasitede değilim. Montaigne’ in dediği gibi: kimseye öğüt vermiyorum, kendimi anlatıyorum.

Devlet memurluğunda hep idareci kadrolarda buldum; müdür, müdür yardımcısı, vekil, şef... falan. Onun için amirliğimle patronluğum zaman zaman birbirine karışır. İşçilerin bir kısmını yevmiye, bir kısmını metraj üzerinden çalıştırırım. Metraj üzerinden çalışanın işe geç kalmışlığının, tembelliğinin zararı kendisinedir; buna rağmen ötekiler gibi onlar da işi ağırdan alırlarsa uyarırım, hatta kızarım. (Bazen bir imza dosyası açmadığım kalır.) Dediğim hemen yapılmalıdır, ikiletir ve hele üçletilirse kıyametleri kopartırım. Karşımda el pençe divan durmalarını isteyemem, zaten bunu da hiç benimsemem, fakat saygısız bir duruşu, tavrı da affetmem. Bir işçi, bir usta

yahut ustabaşı veyahut bir büro elemanı... hatta bir kooperatif üyesi ve hatta alışveriş yaptığım bir esnaf... her neyse, benimle senli benli olabilirler. Fakat bir noktada herkes haddini bilmelidir: Oturuşuna kalkışına dikkat etmelidir. Yanımda sigara içmemelidir. Ve hele asla “kardeşim”, “yahu kardeşim” gibi bir hitapta bulunmamalıdır. (İş hayatında sık sık duyulan bir hitap tarzı.) Ben öteden beri bunu kendime karşı tahammülsüzlük, bir öfke ifadesi olarak algılar, daima tepkiyle karşılarım. Hatta, bu gayet normal bir ses tonu ve edayla söylenmiş de olsa, söyleyeni, söylediğine söyleyeceğine bin pişman ederim.

Evet, epeyce yavuz, hatta huysuz biri olarak görülebilirim. Fakat çalışma hayatımda öteden beri hep ön planda tuttuğum husus, yumuşaklık, dostluk ve sevgidir.

Patron yahut amir, etrafına korku ve telaş vererek iyi bir yönetim gösterdiğini ve iyi bir verim alacağını düşünürse çok yanılır. Onun bunun yanında küçük düşürülen eleman, her fırsatta öcünü alır hem bozulan morali hem de öfkelenişi, kinlenişi onu ister istemez buna zorlayacaktır. Acısını çıkaracağı tek şey ise önünde hazır bulunmaktadır: işi...

Bu yüzden sert ve öfkeli çalışan, elinin altındakileri, hem de benim önümde göz göre göre paylayan bir işçi, bir usta, yanımda barınamaz.

Dürüstlük ve güzel ahlak birçok şeyi affettirebilir. İşe geç kalmayı, tembellik yapmayı, yapacağı işi unutmayı, sık sık izin istemeyi bile... Bu tipler tarafımda uzun uzun idare edilebilirler, fakat sık sık da uyarılırlar. Haddi aştıkları takdirde gösterildikleri yer kapıdır elbet. Birinin onlara bu hasletlerinin yetmediğini izah etmesi gerekir çünkü.

Bir de hem dürüst hem de her işi yapan, çalışkan, bilgili, becerikli fakat sürekli işe geç kalan tipler vardır. Hatta bazen çalışmalarından başını kaldıramadıkları için mesai saatinin bitmesine aldırış etmezler, kafalarında arabaya yetişmek, eve koşmak fikrinden çok ellerindeki işi bitirmek fikri hâkimdir.

Sık sık uyarırım. Müdafaalarının şekli bellidir: “Evet geç kalıyorum ama işimi de yapıyorum” Yetmez! Yetmez! “Bak canım kardeşim,” derim ona. “Memuriyet hayatımda ben de öyledim. Mesaiye geç kalırdım. Ama masama oturur oturmaz da işe saldırdım. Erkenden gelip masasına kurulur kurulmaz gazetesini açan yahut onunla bununla lak lak edip hiçbir iş yapmayan mesai arkadaşlarım dikkat çekmez, ben çekerdim. En sonunda, baktım olmuyor, kendimi erkencilige ayarladım da kurtuldum. Sen de ayarla! İstersen kolaylıkla yapabilirsin. Ben yaptıktan sonra...” Bu gibiler, sonuna kadar idare edilebilirler; her an ellerinde olmadan gösterdikleri bu olumsuzluğu düzeltme şansları vardır çünkü. (Aksi bir durumu düşünmem kendi kendimi inkâr etmem sayılmaz mı?)

Fakat ne zamana kadar? Artık ne yaparsam yapayım, ben-siz iş yapılmaz, benden vazgeçilmez gibi bir fikir kafalarına musallat olup da buna teğet geçen birtakım davranışlarda bulunmaya başladıkları zamana kadar. Evet, onsuz bir sürü şey kaybedebilirim, onsuz inşaatımı geciktirebilirim, siparişlerimi iptal ettirmek zorunda kalabilirim, evraklarımı aramakla bulamayabilir, seneler senesi yetiştirdiğim gözde bir elemanın elimden uçup gitmesinin acısını yaşayabilirim. Lakin bir an önce akıllarını başlarına toplamazlarsa, benim için hemen bitebilir onlar. Prensiplerim için koskoca, yerleşik, istikbali de olan bir işi acımadan batırabilirim.

Bir diğer mesele de belki de başlıcası, para konusudur.

İş hayatında, elbet, para konuşur; para için çalışılır, para kazanılır, para tahsil edilir, para ödenir...

Benim için para şurada önemlidir: Her işin, her çalışmanın bir bedeli vardır. Yapılan anlaşma, sonuna kadar korunmalıdır. İşin bir safhasında allem edilip, kalem edilip anlaşmaya aykırı bir durum oluşturulursa tepkim şiddetli olur. Buna malzeme alımlarında kurnaz esnaf hesapçılığının hep kendine yontmaya kalkışan oyunbozancılığını da dâhil etmem gerekir.

Anlaşma yapıldıktan sonra her gün bir başka fikirle karşıma çıkan, alış-verişlerinde çok gaddar olup helale harama pek aldırmış olmayan, bazen de azı çok göstererek düpedüz hırsızlık yapan, yakalandığında da pişkince durumu savuşturmaya kalkışan bir tür ki, üzülerek söylüyorum, birçoğu beş vakit namazlıdır ve bir kısmı da hacıdır.

Kolay kolay yüze çıkmam. Fakat bir de çıkarsam, söyleyecek her şeyi söylemeden kimse susturamaz beni. Bundan yukarıda belirttiklerim de bol bol nasiplerini almışlardır. (Dilime sağlık.)

Bir de paragöz işçiler, ustalar çok sinirlendirir beni. Verdiğimi beğenmeyen, hele bir de “bu işimi görmez”, veya “hiç verme daha iyi,” gibi bir ifadede bulunup verileni iade eden, tarafımdan haftalarca puantajı ödenmeyerek, hatta bayramı parasız geçirmeye mahkûm edilerek cezalandırılır. Terbiye olan durur, olamayan gider.

Evet, -acaba inanılır mı?- bunun ve bunun benzeri şeylerin dışında para benim için önemli değildir. Veya bir geçim vasıtası olarak herkesçe bilinen bir önemi vardır. Hiçbir zaman, “Ben bu işten ne kadar kazanacağım,” diye bir işe başlamam. Kaygım ve hedefim şudur: “Ben bu işi nasıl başaracağım! Nasıl daha iyi başarabilirim?” Başarılacak bir işten ise para kendiliğinden gelecektir.

Maiyetimdekilerin özel hayatlarını araştırmam. Fakat kendileri anlattığı kadarını ilgiyle dinlerim. Sıkıntılarında yapabileceğim bir şey varsa yaparım. Bu parasal bir konuysa, iyice didiklemeden, emin olmadan, o paraya gerçekten ihtiyacı olduğuna kafam yatmadan, yani kontrollü olarak ve aşırıya da kaçmadan, yardım ederim. Dikkatimin sebebi, bu konunun istismara açık oluşudur. Her çalışan, yevmiyesi yahut haftalığı, aylığı kadar parayla geçinmenin yolunu bulmalıdır. Lüksü olacaksa da bütçesinin elverdiği kadar olmalıdır.

Ortaklığı sevmem. Azıcık aşım, kaygısız başım, hesabı,

yalnız çalışırım. Yoksa gelişemezsin, körelir kalırsın falan diyeceklerdir sana. Ve işte başıma gelen bu, köreldim kaldım, gelişemedim. Ne güzel! Böylelikle hiçbir canciğer dostumdan, sanki can düşmanı olarak, ayrılmadım. Fakat Kooperatif Yönetim Kurulu gibi en az üç kişi isteyen kaçınılmaz ortaklıklarda, ekip fikriyle çalışabilecek, iyi tanıdığım yahut iyi araştırdığım kişilerle bir araya gelerek sürekli bir istişare, bir fikir alışverişi içinde, bir plan, bir program doğrultusunda ve bir iş bölümünün hatlarını iyi çizerek, rahat bir çalışma gösteririm. Hemen her genel kurulda bir saplama yapmak, yani yönetimden birinin, bazen de her ikisinin, yerini almak isteyenler bulunur. Fakat asla yüz bulamazlar benden. İşimi başladığım kişilerle bitirmeye dikkat ederim.

İsrafi sevmem. Boşa yanan bir ışık, damlayan, akan bir musluk görürsem kızarım: “Hemen söndürün; tamir edin, değiştirin! Parasında pulunda değilim. Milli servet bunlar...” Kul hakkından korkarım. Kooperatif türü işlerde hesabımı titizlikle tutarım. Tereddüt ettiğim durumlarda, hesabı hep kendi aleyhime geçerim. İki üç dal domatesi, biberi, patlıcanı, bir tutam maydanozu için elime yüklü bir su faturası tutuşturan, bunda da basbayağı direnen, biriken yağmur suyuydu falan diye bana maval okuyan inşaat bekçileri ise düpedüz çıldırtır beni. “Domatesin biberin kilosu kaç para be adam! Kaç kişinin hakkını yiyorsun biliyor musun? Sök şunları! Kurut şunları!..”

Kıscacası inşaat işinde çalışıyor musun, her türlü insanla haşır neşirsin: Denlisi, densizi; yumuşak başlısı, sert; çalışkanı, kaytaranı; kanaatkarı, paragözü; dürüstü, madrabazı; mantıklısı, mantıksızı; hırlısı, hırsızısı...

Kooperatif ortaklarını ise hiç anlatmayayım.

Sonunda olacağı buydu: Hasta ettiler beni.

Artık sevmediğim yahut canımı sıkan birine kolaylıkla: “Allah seni müteahhit etsin! Kooperatif başkanı etsin!” diye

beddua edebilirim.

Son iki senenin yarından çoğunu yatakta, doktor kontrolünde, hastane koridorlarında ve koğuşlarında geçiren, artık yarım-yamalaktan da öte (tabir yerindeyse) kıt kanaat bir patronluk hayatım var.

Beni hasta eden densizler, hırsızlar, uğursuzlar, mantıksızlıklar ise, elbet, kaygısız ve dipdiri ortalıkta dolaşmakta, her zamanki icraatlarına devam etmekte.

Şimdiki patronluğumdan iki günlük bir kesit vererek son sorumu sormak istiyorum.

Birinci Gün: Arabamı her zamanki yerine park ederek iner, mecalsiz adımlarla ilerlerim. İnşaat kalfam, ki patronluğumun başından itibaren yanımdadır. Alabildiğine dürüst, çalışkan ve sadıktır. Bulunmaz bir organizatördür. Kıymetini bilir, ama şırmaz. Sanki hazır ol vaziyetinde, kaygılı bakışlarla benim yaklaşmamı bekler. Onunla birlikte inşaatın birkaç gerekli yerini dolaşırım. Eksikleri, yanlışları görürüm, birden öfkem kabarır, bağırmaya başlarım: “Sana öyle mi dedim? Şöyle demedim mi? İyi takip etmiyorsun, unuttuyorsun, yanlış yapıyorsun!..” Kem-küm eder, yutkunur. Etekleri tutuşur sonra, oraya buraya seğırtmeye davranır. Tüm sıkıntılarımı benimle birlikte çekmiş, ama çok şükür o hasta olmamıştır. Beni üzmemeye azami dikkat eder. Ailevi sıkıntıları had safhadadır. Kafası dağınıktır. “Hadi artık topla şu kafanı! Bitir şu işi de kurtulalım be yahu! Kızdırma, kudurtma beni!”

O hırsla büroma girerim. (Bürom inşaatın altındadır.) Teknik elemanım, kapıda karşılar beni. O da emekli olup büromu açtığımdan beri yanımdadır. Ve sadıktır, güvenilir, çalışkandır. Yerleri süpürür, masamı temizler, düzler, yemek pişirir, gelene gidene çay tutar ve bilgisayarın başına geçer, hesapları, çizimleri yapar ve ayrıca işçilerin, ortakların sıkıntılarını göğüsler... “Söyle bakalım bugün kaçta geldin?” diye sorarım. Mırın-kırın eder, yalan da söyleyemez. “Gece uyuyamadım

da...” falan. Bilirim, ailevi sıkıntıları had safhadadır onun da. “Bak kızım!” diye kükrerim. “Bir an evvel kendini topla! Toplamazsan halin haraptır! Sürekli geç kalıyorsun, işi unutuyorsun, inşaat bitmek bilmiyor.” Gözleri sulanır, yutkunur. “Şuna bak! Bir de ağlayacaksın!” diye kükrerim. “Tamam tamam!” der. “Bana tamam tamam diyemezsin!” “Peki ne diyeyim yaa!” “Tamam de yeter! Tamam tamam deme bana!.. Ayrıca yaa yoğurt diye de konuşamazsın!”

İkinci Gün: Arabamı her zamanki yerine park ederim, inirim. Mecalsiz adımlarımla, hazır olda, kaygılı tedirgin ve saygılı, durup bekleyen kalfama doğru ilerlerim. Yanına gelince elimi omuzuna atar: “Ne haber aziz dostum!” derim. İnşaattan sayıp dökmeye başlar. “Boş ver inşaatı şimdi, bitmez değil ya... Sen benim en aziz dostumsun, kardeşimsin, kardeşimden de ötesin.” O her zamanki şımarmaz haliyle dimdik ve saygılı duruşuna devam eder. “Haydi içeri gel!” derim.

İçeri girerim. Teknik elemanım kapıda karşılar gene beni. Üçümüz birlikte otururuz. “Bak kızım” derim. “Bana aldırma sen. Ben devlet memuruydum, şartlar öyle icap ettiriyordu. İstedğin saatte gel, istediğin saatte git, işini yapıyorsun ya, gerisini boş ver.” Gene gözleri sulanır, yutkunur: “Bugün kaçta geldim biliyor musun?” der. “Tam sekizde... Artık karar verdim, hiç geç kalmayacağım, seni üzmeyeceğim, işimi iyi takip edeceğim...”

Yüreğim iftiharla kabarır. Gösterdiğim jeste karşılık ne güzel bir karşı jest.

Ortalıkta duygulu, mutlu bir hava dolaşır.

“Sizler bulunmaz elemanlarsınız,” derim onlara. “İyi ki varsınız. Bense...”

“Senin hakkın ödeşilmez,” der inşaat kalfam.

“Sen dünyanın en süper patronusun, seni tanıdığım için çok şanslıyım, iyi ki varsın ve iyi ki yanıdayım,” der teknik

elemanım.

Bilirim, bu sözlerde beni yatağa düşüren, yarım yamalak eden etkenleri takip edip bilişin, ve derin bir vefanın, kaygının, saygının ve sevginin ve bir acıma duygusunun hakimiyeti vardır. “Evet tüm bunları hak ediyorum herhalde,” diye düşünürüm.

“Ve evet onu da... acınmayı da..”

Fakat gene de hep ikircikli, güvensiz dururum kendime karşı. “Benim gibi hasta, huysuz, yorgun, karamsar, artık canından bezmiş, günü gününü tutmayan, yerli yersiz öfkeleyen, kalp kıran ve ayrıca artık sadece para değil, iş de başarı da pek umurunda olmayan, sık sık patronluğuna son noktayı koyup kendisini temelli emekliye ayırıp ayırmamanın hesabını yapan bir ‘tip’ den iyi bir patron çıkar mı?.. Acaba gerçekten ben nasıl bir patronum?..” Derim.

22.10.2004

İyi İşler, Kötü İşler ve Övünçler

“Ben kendimi övmeyi sevmem.”

Etrafımdaki birçok kişiyle bu konuda hemfikir olduğum rahatlıkla söylenilebilir. Çünkü onlar da –yok hayır, benim için değil- kendileri için aynı düşünceye sahipler. Onlar da kendilerini övmeyi hiç sevmez. Fakat, ustalıklı ve haddi aşmadan, gizli gizli ve çaktırmadan. Yani ayıp olmayacak kadar yaparlar bunu. (Tıpkı benim de yaptığım gibi...) Daha çok bir insaf sahibi, bir hakşinas kişi çıksın, o yapsın bunu (hakkı sahibine teslim etsin yani), diye bir taraftan marifetlerini biriktirir, bir taraftan da sağdan soldan bir takdir, bir iltifat beklerler.

Yani yukarıdaki, benim ve etrafımdaki birçok kişi ve hatta hemen herkes için genel geçer olan sevimli ve sempatik sözün, aksini ifade edişi:

- a) “Ben kendimi yermeyi severim”
- b) “Ben kendimin övülecek bir yanını göremem.”
- c) “Ben, beni başkalarının övmesini severim.”

Seçeneklerinden hangisidir diye sorulursa doğru cevap ‘c’ dir.

Hem de şeksiz, şüphesiz öyledir; kesinkes öyledir. Çünkü:

a) Bir insan kendini yermekten pek hazzetmez. Yermek, yani –ancak eleştiri mahiyetinde elbet- kötülemek, aleyhte olmak hatta kınamak, ayıplamak... İnsan niye bunu kendisi için yapsın ki? Başkaları da kötölesin, kınasın, ayıplasın diye mi? Bunu yapıyorsa, yapsa yapsa, gene övülmek, takdir edilmek için yapıyordur. Niye mi? Bunu yapabilecek bir sağduyuyu, bir tarafsızlığı gösterebildiği için elbet.

b) İnsan kendinin övülecek bir yanını görmezse kiminkini görür? Sahip olduğumuz en elle tutulur şeyimiz ne? Yahut kim? Kendimiz değil miyiz? Mal, mülk, para, ün, itibar, çoluk-

çocuk... onları yitirdiğimizde gene biz kalırız, fakat kendimizi yitirdiğimizde bizimle beraber onların hiçbiri de kalmaz. Demek ki onlar benimdir diye övünemeyiz, ancak kendimizle övünebiliriz.

Bize iyi kötü verilen bir cismimiz var ve bir şekilde kendimizi sevmek, beğenmek durumundayız. Boyumuz-posumuz, gücümüz-kuvvetimiz, yüz şeklimiz, kaşımız, gözümüz, ağzımız, burnumuz, dişlerimiz, saçlarımız...

Bunlardan bazıları istediğimiz gibi olmayabilir, fakat birçoğunu da -canım değilse birinden birini işte- beğenir, aynanın karşısında hayran hayran seyrederek. Hatta beğenmediğimiz uzuvlarımızı bile öyle severiz benimseriz ki değme artistlerinkini onların yerinde düşünemeyiz. Saçlarımız dökülecek, dazlak kalacağız diye ödümüz patlarken bir de bakarız ki dazlaklığımızla da gayet iyiyiz. Öyle masum, zavallı, sevimli ve de karizmatik bir şey ki kel kafamız.

Sonra bir kalbimiz, bir ruhumuz, bir düşünce yapımız, haznemiz var. Ki bunlar melekler cevherindedir. Hak yolunda işlendikçe güzelleşen, öz gıdasını buldukça has bahçelerin gülleri gibi açan, serpilen bir cevher...

Evet, onlarla doğduk, onlarla büyüdük, bunda bir seçimi-miz olmadı. Fakat büyüdükçe onları budadık; istemediğimiz bir yana giden dallarını ana gövdeden ayırdık ve kurularını da ayıkladık. Böylelikle, elimizden geldiğince, bilgimiz-görgümüz nispetinde, onu meyveye hazırladık. Bilgimizin görgümüzün kâfi gelmediğini anladıkça da onları arttırmanın yollarını aradık...

Bu çabalarımızın sonucu, kötü işlerden, fikirlerden arınabileceğimizce arındık. Böylelikle iyi bir kalbimiz, temiz düşüncelerimiz, halis niyetlerimiz, asil ruhlarımız oldu. Huyumuz gitgide güzelleşti, karakterlerimiz sağlamlaştı...

Dolayısıyla elimize övüneceğimiz bir yahut birçok şey tu-

tuşturularak meydana salınmış olmasak dahi, gurur duyacağımız birkaç yahut birçok şeyimiz oldu...

Bunları biz yaptık.

Demek ki öyle veya böyle marifetlerimiz var... olmak zorunda... ve onları hiç de kendimiz için oluşturuyor, biriktiriyor değiliz.

Düpedüz etrafımızın beğenisine sunuyor, yeni marifetlerimize yeni şablonlar çizebilmek için, bir iltifata mazhar olmayı bekliyoruz.

Elbette; marifet iltifata tabidir çünkü.

Dünyada hiçbir marifeti olmayan insan olur mu?

Herhalde olmaz.

Güreşçi gücüyle-fendiyle, duvarcı malasıyla-şakuluyla, tornacı kalemi-kumpasıyla, değirmenci dövüşünün inceliği-kıvamıyla... sanatçı, fırçası-kalemi-keskisi-çekici-kemanı-piyanosu-flütü-rol kesme kabiliyeti... say sayabildiğin kadar... herkes bir şekilde marifetli olmak, bunu göstermek ve biriktirmekle mükelleftir.

Dolayısıyla insan tüm yaşantısına şöyle bir dönüp baktığında, nasıl ve niçin yaşadığını sorgular ve düşünüp anlayabilirse, her şeyin bir ana noktada kümeleştiğini görür: Beğenilmek. Bunun bir tezahürü (görüneni) olarak da övülmek. Kendisine “İyi Çocuk”, “İyi Adam” dedirmek ve dendikçe kendisini öyle görmek yani övüldükçe de övünmek.

Evet kavga kötüdür; içki, kumar, dolandırıcılık, adam öldürme, zina, fuhuş kötüdür. Fakat iyi bir kavgacı olmanın, sünger gibi içmenin, sarhoş olup ona buna -tatlı tatlı- sataşmanın yahut acı acı ağlamanın yakınmanın, iyi poker çevirmenin, saf salak takımını -paşa paşa- üçkâğıda getirmenin, bir tarayışta birçok kişiyi delik deşik etmenin ve bir zamparalar kralı kesilmenin -utancıyla değil- övüncüyle yaşayan ve hatta tüm bunları öven nice insan bulunur. Bunların birçoğunun,

belki de hepsinin bizim film kahramanlarında aradığımız üstün vasıflardan olması meseleyi gayet güzel izah eder: Kötülükler de methedilmeye teşne (istekli) dir ve övgüye müstahaktır.

Ancak geçerli bir sebebi varsa ve geçer akçe olduğu bir noktada oynuyorsa.

Ancak ‘iyi işler’ övgüsünde sınır yokken ‘kötü işler’ övgüsü sınırlıdır. Kişi, fiillerinin etrafını rahatsız etmeye, yaka silk-tirmeye başladığını görürse kendini frenlemek zorunda kalır, böylelikle ‘kötü işler övünççüsü’nün ‘kötü adam’ lığı giderilir yahut ertelenir... böylelikle onlara özenme karakteri taşıyan gençlerin kötü yola düşmelerinin önü alınır.

Diktatörlükle ve diğer despot yönetimlerde de durum böyledir. Hâkim kişi yahut kesim, yaptığı her fiile bir sebep, bir bahane bulmak durumundadır. Önce asıp sonra yargılarsa gene olur. Kamuoyunun nabzını iyi tutmak, dengeleri iyi gözetmek, gerekirse az geri çekilmeyi bilmek gerekir. Böylelikle bir adım geri, iki adım ileri diyerekten atını rahatlıkla oynatacağı alanı bulur.

Nitekim birinci dünya savaşından yenik çıkan Almanya’yı bir anda şaha kaldıran Hitler, bunu hayatıyla ve yurdunun helakiyle ödemiş, az sabırla, (kendini frenleyip fazla ileri gitmese) belki de dünyanın en muzaffer, en hayranlığı hak eden komutanı olabileceken kendi milletince dahi reddedilen bir ‘kötü adam’, yandaşlarıyla birlikte, neredeyse sövgüye eş bir “Nazi” yaftası yemiştir.

Fakat Mr. Bush ve onun Şahinler Takımı ve diğer bütün Bush’lar, bütün Şahinler, on yıllardır, azar azar, sündüre sündüre, övgüyü hak eden bir ustalıkla, oyunlarını oynuyorlar, meydanı bolaltıyorlar... dayanılmaz sanılan kapılara dayanıyorlar, gül haneleri viran ediyorlar da hâlâ ‘kötü adam’ değil-ler. Öne sürdükleri gerekçelerin de inanılır bir yanı yok... fakat demek ki olabiliyor... önce asıp sonra yargılamanın da olabil-

diği gibi. Hani baba Bush, Clinton... Hani Reagan, Johnson, Truman, Rosevelt?.. Onlar daha azını mı yaptılar ki? Buna rağmen çekildikleri köşelerinde onlara kötü diyen yok ve Reagan da Johnson da diğer mevtalar da huzur içinde gözlerini yumdular.

Yaşadığımız zamanın en çok tepki alan (Yahut o eski günleri ve tepkimizi unuttuğumuz için bize öyle gelen) başkanı, oğul Bush' da ihtimal o silsilede yerini aynen onlar gibi alacak. Hem umalım ve dua edelim de Bush' da atını şaha kaldırmaya falan kalkmasın 'kötü adam' hanesine yazdırmasın kendini. Onun 'kötü adam'lığı, Hitler'inkine binlerce rahmet okutacak. Çünkü elinde, hem de oturduğu yerden, dünyayı defalarca yok edecek silahlar var. Belki Hitler gibi bu da onun sonu, ülkesinin helaki olacak. Fakat o zamana kadar dünyanın hâli ne olacak! Delinin biri hak ettiği yaftayı alacak diye çoluk-çocuk ölelim mi? Yazık değil mi bize!..

Peki bir 'kötü işler övünççüsü' olan, yani, bilhassa son yüzyılda dünyayı kana boğan, sudan sebeplerle katliama, kıyıma, işkenceye, tecavüze bulayan ve sanki bununla da övünen Amerika ve onun başkanlar silsilesi niye bir türlü, gerektiği kadar "Kötü Adam" olmuyor?..

Sebeup propaganda taktikleri. Geniş ve sistemli. En göze görüneni kısaca özetlemek gerekirse: havuç ve sopa. Bir mahkûmun cellâdına sevgi duyması için gerekli malzemeler yani. Amerika'nın bu iki eli hemen her ülkede bulunuyor. Ve dozu iyi ayarlanıyor. Doymayacak kadar havuç, ölmeyecek kadar sopa yani. Bu arada ülkenin havuç fazlası transfer edilmiş oluyor. İyi mi?

Ve kendi kendini övmekten hoşlanmıyor Amerika. Fakat aynen benim gibi ve benim etrafımdaki insanlar gibi 'hoşlanmıyor'. Yani gizli gizli, çaktırmadan, ayıp olmayacak kadar yapıyor bu övünme işini.

Peki, bunun karşıt ifadesi olarak ileri sürdüğümüz üç cümleden ona en uygunu hangisi? Elbet o da benim gibi bizler gibi: ‘Başkaları tarafından övülmeyi seviyor.’ Bekliyor. Fakat ‘b’ şıkkının bir değişimi gelip hançer gibi beline oturuyor: ‘Övülecek bir tarafı yok ki adamın.’ Ve ‘kötü işler övgüsü’, daha doğrusu avansı, tahammülü, hep sınırda, haddi aşmak, bardağı taşırma, elinden illallah dedirmek üzere duruyor. O da ne yapsın, aynen bir katilin, bir ırz düşmanının, sarhoşun, kötü, işe yaramaz, rezil, kepaze vs. olduğunu söyleyerek boşalması gibi kendi kendini yeriyor, yargılıyor, itiraflarda bulunuyor.

Yani övgüsünü de yergisini de kendisi yapıyor Amerika. Ve: “Her ikisini de ben yaparım,” diyor. Salonlarımız ve evlerimiz –ve tüm dünyanın da salon ve evleri- Hollywood filmlerinin güzel ve çirkin Amerikalıları tarafından öyle bir işgal ve bombardıman ediliyor ki, akıl havsala bırakmıyor. Aşk gibi, sevgi gibi, acıma, yardımlaşma gibi ve buna benzer fazilet temalarının yanında işleyip durduğu ırkçılık ve savaş karşıtı filmlerle de sempatisini sürekli tutmayı, tükenen kredisini uzatmayı başarıyor. Bunu da yapabildiğinin yahut bu gibi yapımları tüm dünyaya dağıtabilecek bir hoşgörüyü sahip olduğunun övgüsünü kazanmak istiyor. Kendisini yererken de bir nevi çıkar peşinde yani. Bu da bir tür sahtekârlık mı desem? Böylelikle bir çeşit günah çıkartmada da bulunmuş oluyor. Ne için? Elbet yeni cinayetlerine ödeşmiş ve dipdiri çıkabilmek için.

Evet, ‘iyi işler’ dedik, ‘kötü işler’ dedik, kötülere örnek olarak tuttuk Amerika’yı ve Başkan Bush’u gösterdik. Niye? Çünkü gözümüzün önündeki en kötü örnek onlar. Görünen o ki uzun, çok uzun bir süre daha örneğimiz geçerli kalacak, eskimeyecek. Bize: “Allah eskitsin,” demekten başka bir yol görünmemekte.

Peki iyilere örnek olarak kimi gösterdik?

Kimi mi?

Elbette kendimizi.

Boyumuzdan-posumuzdan,gözümüzden-kaşımızdan, kalbimizin temizliğinden, ruhumuzun duruluğundan, halis niyet ve düşüncelerimizden vs. bahsederken sözde durumu genelleştirdik, fakat işin özünde kendimizi anlatmış olduk. Düpedüz kendimizi övdük yani. Gizli gizli, çaktırmadan, kurnazca yaptık bunu. Yani yapabildiğimizi sandık.

Peki, yapabildik mi?

Şimdi, benden daha az güngörmüş ve uyanık olmadığını bildiğim siz okuyucularımın bıyık altından gülerek: “Yaptın yaptın... Gene yapacağını yaptın... Bizi anlamaz, bilmez mi sandın?” dediklerini duyar gibiyim.

Oysa ben açığa çıkmadan, hani şu film aralarına sokuşturulan ve sanki görülmeden geçen karelerin insanda istenilen bir meşrubatı içme isteği yaratmasına benzer bir gizli reklâmla yapmak istiyordum bunu. Yazıyı bitiren okuyucu, açıkça hiçbir söylemim olmamasına rağmen, benim temiz kalpli, asil ruhlu, iyi huylu, yaratılışından gelen yahut sonradan edindiği kötü taraflarını düzelden ve gün gün de düzeltmeye çalışan biri olduğumu anlasın istiyordum. Belki onun için de: “Her şey en iyi zıddıyla anlaşılır,” diyerek dünyanın en kötücül, en azgın, en canavar kişilerini, kendime karşıt gösterdim. Fakat siz okuyucularıma bunu yutturamadım. Yahut yutturup yutturmadığıma dair bir şüpheye düştüm. Bu şüphe beni huzursuz ettiği için de tuttum kendimi alabildiğine deşifre ettim.

Şimdi ben; “Övünmeyi sevmem” diyebilir miyim?

Yok, hayır, diyemem, demedim de... Siz de diyemezsiniz. Fakat yazının başında... Onu ben demedim ki efendim, siz dediniz. Ve düpedüz ikili oynuyorsunuz. Ben aksine övünmeyi severim. Bunu yapmaya dilim varır-varmaz o başka.

Bunun uzantısı olarak:

a) Ben kendimi –özeleştiri cinsinden elbet- yermeyi de severim

b) Ben kendimde övünülecek birçok şey bulurum ve bununla da iftihar ederim

c) Ben kendimi başkalarının övmesini –elbet- daha çok severim

Ve ayrıca:

d) Ben kendimi başkalarının yermesine üzülür, alınırım, fakat tahammül gösterir muhasebemi yapar, bu haklı bir yerme ise kendimi onun doğrultusunda düzeltmeye çalışırım.

Tüm bunlar ne demek şimdi?

Bir itiraf mı?

Ben, çok şükür ne adam öldürdüm ne katliam yaptım ne ırza geçtim ne işkencede bulundum ve ne de dünyayı berhava etmek gibi kötü, korkunç bir niyetim var.

‘İnsan’lığın itirafı mı olur, a efendim. Ben sadece ‘insan’ım. Ve sadece tüm insanların isterlerini ortaya döktüm.

Bırakın da birazcık insan kendini övsün a canım efendim. Dünyada kendinden daha sağlamına sahip olduğu bir şeyi mi var? Kendisiyle övünmesin de çoluğuyla-çocuğuyla, eviyle-arabasıyla, masa ve koltuk takımıyla, halısıyla-kilimiyle mi övünsün?.. O sulamanın, gübrelemenin, o budamanın, o kuruları ayıklamanın semeresi olan meyvelerin; o iyi ve güzeli, o doğruyu ve tutarlıyı bırakın da en sağlamına tanıdığı bildiği şey üzerinde, kendisinde göstereyin. Bu kadcırcık bir böbürlenmeyi de ona çok görmeyin. Onun kendisini yermesini de ‘bir çıkar peşinde’ olarak yormayın ve işin altında bir sahtekârlık falan da aramayın. Dedik ya o ABD falan değil, sadece kendisi.

Ayrıca...

Kendini, (bu işi öyle korka korka, utana sıkıla, etrafından şüphe duya duya yapıyorsa) anlatan, öven insan, nasıl bir insandır dersiniz?

Bence o ‘alçak gönüllü’ bir insandır.

Çünkü bu şekilde o kendisini bir beğeniye sunuyor, dola-
yısıyla çevresini önemsiyor, onları kendinden üstün -bir oto-
rite olarak- görüyor. Böylelikle küçümsenmek, alaya alınmak,
ayıplanmak rizikosunu da göze alıyor.

Peki, bunun tam tersi davranışları olan; kendisinden bah-
setmeye tenezzül etmeyen, kendisini methetmeyi aşağılık sa-
yan, hiç konuşmadan havaya bakan, yani sırrını vermeyen,
çevresine aldırış etmeyen ve bütün bunları da dert etmeyen
insana ne denir?

a) Tok gönüllü

b) Olgun

c) Kibirli

Doğru cevap 'c' değilse ne olayım!

14.12.2004

Aslında Ben Neyim?

Alçak Gönüllü mü, Kibirli mi?

Ben çoluğuyla-çocuğuyla da halısıyla-kilimiyle de tablosuyla-biblosuyla da övünene şaşarım.

Evlendikten tam yirmi iki yıl sonra, hayatım(ız)a ilk defa dört başı mamur bir koltuk takımı, bir yemek takımı ve biraz da onları süsleyecek cıncık-boncuk girdi. Alırken eşimle bayağı titizlendik. Titizlenmemizin başlıca sebebi, dostlarımızın onları nasıl bulacağı idi. Sanki kendimize almıyoruz da onlara alıyoruz. Ne sankisi, düpedüz öyle yapıyoruz... her birinin gözüyle, her noktadan dönüp dönüp bakıyoruz. Adı bile misafir takımı. Yemek takımı da öyle... hatta o onların bile değil... mutfaktaki masamız oldukça geniş, gelen misafirlere de yetmekte... o ise kimin malı olduğu belli olmadan, yediği ve yemeye devam ettiği milyarlarca liranın keyfini sürerek yan gelip yatmakta... adı üstünde işte: yemek takımı... o bizi yemekte...

Neyse baktık herkes beğeniyor, -biri beğenirse yahut beğenmeyip de doğruyu söyleyebilse içimize dert olacaktı ve bunu yapamayacaktık- onları aklımızdan çıkardık... salonun kapısını da kapattık... kalabalık misafir gelmedikçe kullanmıyoruz ve dönüp yüzüne de bakmıyoruz... Onlar hiç bizim değil sanki. Bizim olmayan şeyin nesine övünelim. Gıptayla: "Hayırlı olsun," diyenlere de ezilip büzülüyor, "eksik olmayın" la "sağ olun" arasına "taksitle aldık" falan diye laflar sıkıştırıyoruz.

Çoluğumuz-çocuğumuz da öyle. Çocuklarımızda övünecek ne kadar hakkımız, övünülecek bir yanları varsa bunda ne kadar etkimiz var acaba? Allah dövünülecek çocuk vermemişse elini öp başına koy. Onlar, -evet düpedüz öyle- kendiliğinden oldular ve bizden bağımsız olarak boy atıp gidiyor, endam

kazanıyor, sakallanıyorlar, bıyıklanıyorlar. Küçüklüklerinde kahırlarından, nazlarından, delikanlılık, genç kızlık çağlarında da hırslarından öfkelerinden bir şey veremiyorsun onlara... teke gibi, keçi gibi karşına dikiliyorlar... senden en ufak bir şey almamak için var güçleriyle direniyorlar... böylelikle kendi şahsiyetlerini anneden babadan ve herkesten bağımsız olarak kazanmak istiyorlar ve kazanıyorlar da. Onlara bir şey diyecek, bir söz dinletecek bir zaman gelince de bir de bakmışsın kocaman olmuşlar, eğilecek bükülecek bir halden çıkmışlar... karşında yetiştirecek biri değil, ancak fikir alışverişi yapabileceğin birini buluyorsun. Onun nesiyle övüneceksin ki? Artık övgüsü de yergisi de kendine, kendi için.

Geçenlerde oğluma bir konu hakkında:

“Yanlış yapıyorsun,” dedim. “Gel şunu şöyle şöyle yap.”

Baktım hiç dinlemiyor, kafası başka yerde:

“Allah’ın cezası,” diye çıkıştım. “Biraz sesime kulak ver!”

Kerata, tatlı bir tavrıyla geldi çenemi elledi:

“Baba yahu boşuna stres yapıyorsun. Seni dinlesem de dinlemesem de gene aynı şeyi yapacağım, tatlı canını buna sıkı-maya değer mi?”

“Bak yavrum,” dedim ona. “Karşında bu konuda yanıla yanıla doğruyu bulan bir insan, bir tecrübe var. Ve benim düştüğüm hatalara senin de düşmeni istemiyorum.”

Ne dese beğenirsiniz:

“Baba bırak da aynı hatalara ben de düşeyim ve yanıla yanıla doğruyu bulayım.”

Bak sen!

Diyecek bir laf bulamadım. Belki tuttuğu iş yanlış ama git-tiği yol hiç de yanlış bir yol değil.

Görülüyor ki ne yanibaşlarındaki bir tecrübe ne de hazır lop bir doğru, bir şey diyecek gibi onlara. Aslında sen hazır

lop bir varlığa, bir karaktere, bir huya bir şeyler vererek, vermiş olarak onlara az biraz sahip olmayı deniyorsun, buna bile imkân tanınmıyor. Neleriyle övüneceksin!

Ben malıyla parasıyla övünen zenginlere de şaşarım.

Şaşarım ama, ne iyi ki etrafımdaki zenginler öyle değiller.

Sanki kazandıklarının kendilerinin olmadığını bilmekteler. Onları yiyecek vakitlerinin bulunmadığını, eloğlu için biriktirdiklerini, fakat işin ve paranın akışına engel olamadıklarını ve alıştıkları sıcak temasın cazibesinden ve desteğinden ayrı duramadıklarını fark etmekteler. Bir taraftan tükenen ömürlerine acınırken, bir taraftan sallanan bedenleri ve pörtleyen gözleriyle gece gündüz çalışmakta, niçin yaşadıklarını kendilerine sorup durmaktalar. Öyle ya, doyasıya harcamadıkları para, kullanmadıkları mal-mülk ne işe yaramaktadır?..

Ne işe mi?..

Elbette ki ona: 'İtibar'a.

Zavallı zengin! Bu itibarı sürekli tutmak için varlığını eksiltmemek, eksiltirse belli etmemek zorundadır... az bir eksiliş dahi çocuğunu kaybetmiş gibi koyar ona.

Zavallı zengin! Bu itibarı sağlamak için, gerekirse bir telefon edeceği, bir kartvizit göndereceği belli noktaların belli pozisyon sahiplerine ihtiyacı vardır... az ve ucuz bir kayıp, bir insan kaybı dahi etkiler onu: Kimin nerede ve nasıl lazım olacağı belli olmaz çünkü.

Zavallı zengin! Her gün bir ihtiyaç sahibi karşısında... hangisinin samimi, hangisinin haklı, hangisinin muhtaç ve hangisinin yalancı, dalavereci, dolandırıcı olduğunu ıkınıp sıkınarak anlamaya çalışan, gene de ara sıra yanılan, ara sıra 'düşen' yani 'çarpılan' ve bu 'düşüş' e hiç oralı olmayan, hatta belki eğlenen çevresine karşı eriyip giden zavallı...

Tanıdığım bütün zenginler sevgiyle, saygıyla ve sanki ezilip büzülerek bakarlar dostlarına. Bu da çok hoşuma gider ve

ben: ‘Zenginleri severim.’; ‘Allah daha çoğunu versin’ derim.

Acaba niye öyle bakarlar? Yani öyle utanır, özür dilerler gibi. Sanki onlar kadar kazanmadığımız için kendilerini kabahatli suçlu bir şeyler hissederler. Aynen kendini gizli gizli öven ve şüpheli, tedirgin ve utangaç duran o insanlar gibi. Onlar da artlarındaki o hesabını tutamadıkları servetlerinin yanında bu davranışlarını beğeniye sunar ve beklerler sanki. Bu da çok alçak gönüllüce bir şey gelir bana... Varsın öyle olsunlar ve varsın Allah servetlerine servet katsın. Bir zengininin nerede ve nasıl ve kime lazım olacağı belli olmaz çünkü.

Ben soyuyla sopyyla övünene de şaşarım.

Soy dediğin kan bağıysa; bu cismani bağı geçtiği yollar, önce sperm, döl yolları, kan pıhtıları, et parçaları, ceninler, rahimler, göbek kordonları... ise, bunda övünülecek ne gibi bir husus bulunduğuna şaşarım. Sende bulunan asil kan seni soy- lu ederken soyundan gelen ve çevresine dünyayı dar eden bir düzine soysuzu nereye koyacaksın şaşarım.

Fakat ben en çok tahsiliyle, makam ve mevkiyle övünene şaşarım.

Tahsil niye yapılır? Hayatını daha iyi, daha sıkıntısız bir şekilde kazanmak, iyi bir eşe ve aileye sahip olmak, toplumda daha saygın bir yer edinmek, yani itibarlı bir kimse olmak...

Eh, varsın güle güle olsunlar. Biz de bir şey demiyoruz. Ülkemiz saygın ilim, bilim, siyaset ve devlet adamlarına ne kadar çok sahip olursa o kadar seviniriz.

Fakat o da ne? Adamın gitgide yürüyüşü değişiyor, hali tavrı tuhaflaşıyor, bakışları, dinleyişleri, konuşmaları etrafından uzak, onları önemsemez bir şekil alıyor. Elbisesinin kumaşından kravatının rengine kadar, adım atışlarından, el kol hareketlerine, telefon edişinden, mimiklerine, hatta –sanki jiletini de değiştirmiş ve suratının daha kaygan ve bakımlı olmasını sağlayacak birtakım işlemler yapmış- yüzünün tıraşına

kadar her şeyi bir başka oluyor.

Adam sanki o tahsilini etrafını küçümsemek için yapmış, adam sanki o makama, mevkie onlardan biri olmadığını ispat için gelmiş.

Ve hayret sen de ona aynen öyle bir şeylermiş gibi bakıyorsun. Kumaşının desenine, kravatının rengine, tıraş oluş şekline, bakışlarına, mimiklerine kadar her şeyi dokunulmaz ve erişilmez geliyor sana. Bir yerde sıkışıp bir kapı arama telaşına düşmesine şahit olursan, bir nevi şaşkınlıkla kalakalıyorsun. “Vay canına! Tuvalete gidiyor.”

Kendisini haddinden fazla yücelten birine dobra dobra: “Lâzımlığımı döken uşağım öyle olmadığını bilir,” diyor kral.

Salına salına yürürken kendisine bir lâf edişine öfkelenip:” Sen benim kim olduğumu biliyor musun?” diye diklenen birine: “Bilirim, bilirim, evvelin toprak ve necis bir sıvı, ahirin gene toprak ve pis kokulu bir leş, ikisi arasında da karın dolu su pisliğin hamalısın,” diyor sahabe.

İmam Gazali’ ye göre: Din ilmini öğrenmekle dert ve eziklik artar, kibir artmaz. Fakat tıp, hesap, astronomi... vs. gibi ilimlerden sadece kibir artar.

Tahsilin de birbirine karşı nispeti, üstünlüğü yahut tahsil sahiplerince öyle zehabı söz konusudur. Bu, tahsilin uzunluğu, zorluğu, daha sonraki, -tamamlanması- aşamasında insanlarla irtibatı, sorumluluğu, insanlarca itibar görüşü vs. nispetinde ve tahsil sahibinin anlayışı doğrultusunda değişir.

Örneğin, genellikle tıp tahsil edenler, diğerlerine tepeden bakar.

Oysa onların da eli yukarıda saydıklarımızdan çıkmaz: O döl yolları, kan pıhtıları, et parçaları, ceninler, rahim sıvıları, göbek kordonları... ve de iç organlarının tüm pislikleri...

Hâkimler ve savcılar da tıp tahsil edenlere-ve diğerlerine-öyle bakar.

Belki onlar kadar uzun ve meşakkatli bir tahsil hayatları olmamıştır. Fakat insanı en ürküten bir konumun sahibidirler: yaptırım... yani ceza. Cezadan kim ürkmez!

Oysa hâkim ve savcılarının yaşantılarına bir bakarsan hayatlarına hayat denmez: Birbirinden bezdirici, yer yer iğrenç vakalar, bıktırıcı duruşmalar ve dosyalar... dosyalar...

Makam ve mevki sahiplerinin ise bu yerlere gelebilmek için geçtikleri yol pek iç açıcı değildir. Bir şube müdürlüğü için milletvekillerinin kapılarında bekleyeni de gördüm, bir milletvekilliği aday(aday)lığı için kunduracı, terzi, konfeksiyoncu, bakkal manav gibi esnaf takımının kapısını dolaylı-dolaysız aşındıranları da gördüm. Odalarında, sanki ziyaretçileriyle burun buruna oturan, kan-ter içinde onların dertleriyle ve telefonuyla cebelleşen milletvekillerini de gördüm. Ne sabır ne gayret yarabbi! Bütün bunlar ne biçim bir yükün hamallığı! Sık sık dert yandıkları, “Bu iş bana göre değil,” dedikleri, “Bir daha mı asla!” dedikleri, ama bir yandan da gelecek dönem için tedbirlerini aldıkları, stratejilerini çizdikleri, yani o yükün altına seve seve boyunlarını uzattıkları bir hamallık... Ne biçim bir sevda bu!

Kısacası kim işindeki zorluktan dolayı hayatından beziyorsa, kim ne kadar önemli adam oluyor yahut o rolü oynuyorsa, o, o kadar kibirlenmeye hakkı olduğunu da var saymaktadır.

Oysa hiçbir makam ve mevki kişiye mülk değildir. Ve bu emanet ortadan kalktığı, nöbet devredildiği zaman, -ki mutlaka öyle olacaktır- insan ona sahip olduğunda yaptıklarından pişmanlık duymayacağı bir davranış göstermelidir.

O zaman o mahrumiyete de kolayca katlandığını, onu utanmadan, küçülmeden karşılayabildiğini görür.

Niye? Çünkü evvelinde büyüklenmemiştir. Büyüyüp küçüleceği bir durumu yoksa niye işin ahirinde küçülsün ki!..

Yani öyle veya böyle şerefinden hiçbir şey kaybetmemiştir.

Demek ki şeref, tevazudadır.

İktidar sevdası diğer sevdalara benzemez. İnsanda başka olma, sürüden ayrılma, idare etme arzusu, hâkimiyet duygusu hep olmuştur. Bu uğurda padişah ve sadrazamların, kralların ve vezirlerin katlanmaları gereken yük daha da zorluydu. Başında bulunmak gerektiren kanlı savaşlar, uzun seferler, iç isyanlar, saray entrikaları ve azil, zindan, cellat... yağlı ilmek, balta-kütük, giyotin-sepet... Buna rağmen o makam ve mevki için kelle koltukta savaşmışlardır... oysa bir makamda durmayı sürdürmenin bedeli ağırdır... oysa insanları idare etmek kadar zor bir şey yoktur. Çok çocuklu bir anne-babanın hâlini düşünün: Beş-altı çeşit huy, naz, istek, öfke... birinin canının istediğini pişirirsin öteki yemez, birine bir şey alırsın, ötekine almadan olmaz... evden hır-gür bir nebzecik eksik kalmaz... Kral ve veziri yahut padişah ve sadrazamı ise oturup ailesinin kahrını çekmenin bile başlı başına bir çile olduğu şu dünya diyarında milyonlarca çocuğunun gönlünü etmek ister de gene yaranamaz.

“Altın tacımı, tahtımı ve asamı sokakta bulan, akli varsa ardına bakmadan kaçır,” der kral.

“Böyle en uzağa emretmek için en yakın emir kulu olmak, dağ gibi bir kralla kum gibi halkın çatışması arasında kalmak, zafer devretmek, hezimet sırtlanmak, cellât kapıda, kelle koltukta yaşamak çekilir hayat mıdır?” der vezir.

“Haremde beş yüz cariyem olmuş neye yarar?” der padişah “Kafamda beş yüz çeşit dert fink atarken beş yüz çeşit zevk duyamam ki... Keşke evimde bir karım, kafamda bir derdim olsaydı da beş yüz defa onunla hemhal olsaydım.”

“Çünkü o taç, o taht, o asa benimdir, benim zatıma mahsustur,” der kral. “Onlara elini sürenin kellesini uçurturum.”

“Kellem her an gidebilir evet,” diye düşünür vezir. “Lâkin gene de bu hâlim halkın arasına düşüp kalabalığa karışmam-

dan, yani o kum yığnında bir dane olmamdan iyidir.”

“Evet, keşke karımla öyle cilveleşebilse, yanında entarımı gocunmadan çıkarabilseydim,” der padişah. “Ama gene padişah olarak elbet.”

İktidar sevdası yahut hırsı morfin gibidir. İnsanın kanına bir girdi mi bir daha çıkmaz ve kolay kolay da iflah etmez.

Peki, insanlara karşı bir kibir, bir tahakküm arzusu, bir hükmetme duygusu dışında kalarak gerçek bir hizmet fikriyle yola çıkan, bu uğurda kellesini koltuğuna alan idarecilerimiz, devlet adamlarımız, hastasıyla hasta olan doktorlarımız yok mu?

Olmaz olur mu? Var. Hem de nasıl var. Hem de tam, nice nice badirelerden geçtikten, susamışçasına onları özledikten sonra, yağmur gibi var, rahmet gibi var.

Evlere kadar giden, fakir sofrasına ortak olup, onları göndiren, dünyanın yedi düvelini ayağa kaldırıp, hiçbir şey yapmamış gibi halkının karşısında sanki ezilen büzülen, alnından öpülesi devlet adamlarımız var. Ve aynen öyle milletvekillerimiz, valilerimiz, belediye başkanlarımız...

Ey tevazu sen ne güzel ne şerefli ne vakarlı bir şeysin.

Geçenlerde bir doktor dostum, hastanede karşılaşınca: “Yahu arkadaş akşama kadar hıncım çıktı, tam kırk yedi hastaya baktım.” Demesin mi?

Yüzüne sevgiyle bakmaktan kendimi alamadım.

İşte doktor dediğin böyle olur. Demek onlar da var.

Akşama kadar seksen yedi hastaya bakıp hiçbir şey demeden gözlerini karşısına dikmiş dursa ve ben bunu başkasından öğrensem belki gözümde daha büyürdü. Fakat öyle çocukça, biriktirmiş ve övünen ve yüzüme bu rakamı ve bu tavrı beğenip beğenmediğim hususunda sanki şüpheli ve utangaç bakan haliyle çok sevimli geldi bana. Bu sevimliliği o büyüklüğe asla

feda edemeyeceğimi düşündüm.

Başka birini ise geçenlerde markette gördüm. Çocukluk arkadaşım. Bakışlarımı tepesinin üzerinden havaya diktim, öyle ne görmüş ne görmemiş gibi. Tabii selam falan da vermedim. Çünkü o da bana öyle yapıyor (soysuz!)

Aklıma gelmişken söyleyeyim. Ne yapayım, elimde değil, yalan mı söyleyeyim... kötü bir huyum var: Nasıl karşımdaki çocuksu bir hal alıyor, ben çocuklaşıyorum, mülayim bir tavır var, ben mülayimleşiyorum, sinirleniyor, ben sinirleniyorum... hem de tüm bunlar kat be kat fazlasıyla oluyor... Karşımdaki kibirlenince, ben de aynen öyle kat kat fazlasıyla, ona kibirleniyorum.

Bakındı hele.

Bunu demekle gene ne yapıyorum?

Benim gerekirse kibirlenebilecek yeteneklere sahip biri olduğumu gizlice, çaktırmadan ve kurnazlıkla belirterek övünmek istiyorum zahir.

Şimdi ben kibirli mi yoksa –bundan önceki yazımdaki hesapla- alçak gönüllü bir insan mı sayılmalıyım?

“Ne zaman bir mütevazı görürseniz ona tevazu gösterin ve ne zaman bir kibirli görürseniz ona kibirlenin ki o hakir ve zelil olsun,” diyor Peygamber.

Ne yapayım, yeri gelince neşemi, yeri gelince öfkemi, bazen çocukluğumu, bazen büyüklüğümü, bir durumda tevazuumu, bir durumda kibrimi seviyorum.

Elimde değil. Yalan mı söyleyeyim!

08.12.2004

Sonsuz Hüsrân, Son Aşk -1

Son mu?..

Ne demek son?..

Demek son ha?..

Daha dün (gibi) ilklerimi yaşarken birdenbire sonlarıma nasıl geldim? Ne yaptım, nereye koydum ortalarımı ki? Bir göbek değerinde ve tadındaki bir zaman dilimime ne oldu? Bu amansız sıçrayış ve bu umursamaz kapanış nasıl meydana geldi? Aradaki iyi-kötü günlerim nerelere savruldu, yok oldu? O hülyalı yıllarım... çabalarım... başarılarım ve başarısızlıklarım... ah o, gözü dönmüşçesine üzerine çullandığım işlerim, uğraşlarım, meselelerim... ve bunun tatlı, övünçlü, haz dolu birer ödülü olan başarılarım... ve beni silkeleyen, sarsan ve fakat bununla yalnız kendime getiren, o da ona uğramanın, lâkin mağlup edilememenin gururunu duyuran başarısızlıklarım... Ve hayallerim, duygularım, düşlerim... ve aşklarım... Hiç mi yaşamadım onları? Tümü birden nereye gittiler, kayboldular?.. Sanki bir koku, bir iz bile bırakmadan bana?..

Hayallerim hep iyiye dönüktü, duygularım umut yüklü, düşlerim renkli ve berrak. Ve hepsi hüznü ve hülyalıydı... Müzikliydi, şiirseldi. Beni mutlu acılara, kederli sevdalara gark eylerdi. İdealim olan bir esmerim, kumralım, sarışınım (hepsi, her biri de idealimdi) bir kavuştururdu kendini, bir terk eder giderdi. Her iki hâli de ne doyumuz haz verirdi! Düşlerim, ömrümün en az üçte birini onlara ayırdığım, bununla da heba ettiğimi sanmadığım uykularımın sımsıcak düşleri, hep öyle ıgıltılı ve dert yüklü kopartırdı beni kendinden. Sanki ruhumu doğru bir ney, bir kaval üflemekte, bir kemanın telleri ürperterek seslenmekte oraya doğru, bir piyanonun tuşları “seni sevda çiçeğim” diyerek onun derinliklerine işlemek, işlemek üzere inildemektedir.

Ve tüm dünya onunla dolup taşmakta, tüm hayat soluk soluk onu içmekte, gönül ân ân onu duyumsamakta, onda yanmak, erimek, özümsemek istemektedir.

Aşk... o insan içindir... İnsan... o aşk içindir. Dağlar, denizler, ovalar ve gökyüzü... güneşin şafakları, tan yerinin kızılıkları... bulutlar... pamuksu ve de yüklü... ve yağmur... ve yağmur yağarken toprağın dellenişi... milyarlarca aç ve hoyrat gaga vuruşu misâli didiklenişi... ve asfaltta döne döne dans edişi hışımlı damlaların... ve göllenşi, akışı, yürüyüşü... Ve geceler... Mehtaplı ve yıldızlı... Ve gecelerin sır dolu, büyülü boyutları... Hepsi, hepsi onun için, ona fon olsun için, refakat etsin için, iletin, ulaştırın içindir.

Ona, yani aşka...

Ve de maşuka...

Aşk yoksa niye çaba olsun, başarı olsun ve hatta niye hayat olsun ki! Aşk hayatın kendisidir. Aşksız hayat bir saman lezzetinde, daha doğrusu lezzetsizliğindedir.

Ve fakat...

Zavallı insanoğlu...

Onu arar, bulduğunu sanıp haz dolu bir mutluluk yaşadığını düşünürken ilk soğuyuşunun ardından gitgide derinleşen bir hüsrana düşer.

Çünkü bir “insan” olan maşukunda, Hz. Ali’nin ifadesiyle: Tüm güzel yerleri bir tarafa itmiş, en çirkin noktayı elde etmiştir. Bu önceleri hoşuna gitmiş, onu aşka ait, tamamlayıcı bir unsur olarak görmüşse de, zaman geçtikçe öyle görmek istediğini, ancak öyle olmadığını anlamıştır. Onun ait olduğu yer ise gitgide daha bariz bir şekilde anlaşılmaktadır: Şehvet.

Sözün burasında:

“Şehvet, aşkın tatmini için değil midir?” diye bir soru sorulabilir. “Yoksa üreme isteğinin var olabilmesi için bir vasıta mıdır?”

Bence şehvet aşkı tatmin edemez. Evet, üremeye götüren bir vasıtaadır. Fakat bu daha çok hayvanlar için böyledir. Çünkü hayvanlarda aşk fikri noksandır, çocuk sahibi olma fikri de yok gibidir; şehvet olmazsa hayvanlar neslini sürdüremez. Fakat programladığı bir aileyi meydana getirdikten sonra artık insan, neslini sürdürme fikri olmadan, hatta bundan sakınarak, korunarak şehvî duygularını tatmin yoluna gider: Yani şehvet, insanda bir noktada aşktan da üreme içgüdüsünden de bağımsız bir duygudur.

Peki, evliliklerde genellikle olmayan, varsa bile zamanla ölen, yerini alışkanlığa ve şehvete ve de didişmeye bırakan aşk, orada yoksa nerede vardır?

Evlilik dışı ilişkilerde mi?

Bu tür ilişkiler büsbütün şehvîdir. Ayrıca üreme fikrinden çok ürememe kaygısı hâkimdir... çevreye karşı bir suçluluk psikolojisi vardır, bunalımlıdır... Dolayısıyla karman corman bir ilişkidir. Aşk mı? Ne aşkı?.. Bir alışkanlık bile peyda etmesi zordur. Sürekli bir iç kasveti, sürekli bir hüsrân... sonunda şehveti bile öldürür... var olma sebebi ortadan kalktığı için de çarçabuk yıkılıp gidecektir.

Evlilik öncesi, bir evlilik fikri olmayan, ya da olup olmadığı belli olmayan aşklarda mı?

Benim 'talebe aşkı' dediğim, yarı hissî, yarı şehvî, biraz da 'platonik' denilebilecek bir aşk türü ki neresinden tutabilirse oraya kadar gider, neyi ne kadar koparırsan o kadar kâr ettiğini var sayabilirsin. Daldan dala atlamayı bir marifet, bir övünç saydığın, sayısını biriktirdiğin, bıraktığın, bırakıldığın, bırakılmamaktan önce bırakma telaşını hep duyduğun, arkadaşlarına hava attığın, işte o idealindeki esmerin, kumralın, sarışının biriyle beraberken diğer idealini aradığın, sarmaştığın, koklaştığın, akşamın ayrılık vakitlerinde kucağında kalan o derin boşluk ve ellerinde, giysilerinde ve belki odanda kalan

o lâtif kokularla malihulyalara gark olduğun, hüzünlendiğin, acındığın aşk budur. Parklarda banketlere yalnız ve yıkkın oturup bir sigara yaktığın, denize bakıp daldığın, iç geçirdiğin, ah ettiğin aşk budur.

Vah zavallı ‘insan!’, zavallı ‘talebe!’

Ne kavuşmaların bir ilâç olacak sana, ne ayrılıkların.

Sarmaşmaların, kucağında kalacak o boşluğu azdıracak, devleştirecek, yüz sürüşlerinle tenine bulaşan kokular, yalnız akşamlarının hüznünde yüreğini hep öyle ıgıl ıgıl yiyecek... Ve hep böyle, hep böyle olacak... Ne yarım aşkına yarı bir deva olacak o ‘insan’, ne de yarım yamalak şehvetini yarı söndürecek. Hep öyle iki arada, bir derede kalmış olacak, tatminsiz aşk(lar)ınla başını bir esmerden bir kumrala, bir kumraldan bir sarışına vura duracaksın. Ve bu arada ‘insan’ın birçok zayıflığına, basitliğine de şahit olacaksın.

Örneğin ‘erişilmez bir güzel’, eriştiğin anda sıradanlaşacak, ucuzlayacak.

Çok geçmeden, “Ben güzel miyim?” diye soracak sana. “Beni seviyor musun?” yahut “Ya bırakırsan?” veyahut “Senin için ölürüm...” falan.

Böylelikle basitliğini, zayıflığını ve hatta ‘hiç’liğini pekiştirerek, sana ummadığın kolaylıklar sağlayacak.

Ve fakat işte o kolaylıklar senin asıl zorlukların olacak.

Sıradan ve basit ve zayıf ve de kolay bir ‘insan’a âşık olmak yerinde bir iş midir, değil midir? Onun zayıflığı benim güçlü olduğumu mu gösterir, yoksa güçsüz bir insana hâkim olmakla, güçlünün güçlüye hâkim olduğu benzer beraberliklerin yanında, güçsüz biri mi eder beni? Ona hâkim olan ben, bununla övünmeli ve orada durmalı mıyım? Yoksa o kesinکه hâkimiyetime nasılsa girdi diye, elde var bir, diyerek daha güçlü, daha palazlı, daha ‘erişilmez’ birilerini mi aramalıyım? Gibi sorular zinciri bombardıman eder, yüreğini sıkar, daraltır.

Fakat hâkim olmak mı?

Aşk bir hâkimiyet midir ki?

Kişi hâkim olduğu birine âşık olabilir mi?

Yoksa ona acır, merhamet eder, lütufta mı bulunur?

Aşk bir 'tutulma' ise, korun ışığına tutulan pervane misali bir yanmaya, erimeye, kül olmaya ve nihayet korun kendi olmaya doğru yol alış böyle bir ortamda nasıl gelişir?

Ortam tersine bir 'tutulmuş' a, yani âşıkla maşukun yer değiştirmesine müsait gibi görünse de bu defa zayıf taraf, yani acınan, merhamet edilen, lütufta bulunulan taraf, ezilgendir, kırılığandır, 'insan'ca duygular, kuşkular, korkular içindedir. Devamlı bir tehdit altında oluşu onu kıskanç, güvensiz ve hatta kindar biri yapmıştır. Aşk mı? Buna mazoşistçe bir bağlanış demek daha doğru olur. Elinden gelse onu, maşukunu bir kaşık suda boğabileceği anlar dahi yaşaması söz konusudur.

Peki, tam dengelerin sağlandığı, yani her iki tarafın da ne hâkim ne mahkûm yahut hem hâkim hem mahkûm olduğu veyahut sadece hâkim ve sadece mahkûm olduğu bir aşktan bahsedilebilir mi? Sanmıyorum. Denk kuvvetler çatıştığında mutlaka denge birinin aleyhine, diğerinin lehine bozulacaktır.

Çatışma mı?

Aşk bir çatışma mıdır ki?

Nedir ya?..

Sadece aşk değil, tüm insan ilişkileri bir nevi çatışmadır.

Hangi sevgimiz... ana-baba-çocuk-dost sevgimiz, hangi meclisimiz, sohbetimiz ve hatta hangi yarenliğimiz... insanın bu saydığımız en yumuşak ilişkileri bile çatışmadan uzaktır? Ki içinde en alevli, en hırslı, en öfkeli, en kıskanç, en kindar duyguları barındıran aşk bundan hali bulunsun?..

Mevlana'ya göre: Aşık, ezilgendir, kırılığandır, mahkumdur, kul olmaya, köle olmaya boyun eğmeye meftundur, kederli-

dir... maşuk (sevilen) ise azametlidir, kendine güvenlidir. Aşğın benzi solgundur, maşuğunki ise kanlı canlı, hoş ve güzeldir.

Demek ki aşkta bir eşit güçler ilişkisinden ziyade, dengesiz güçler ilişkisi söz konusudur.

Ve işte öyle veya böyle... hakimiyette ve mahkumiyette, gardiyanlıkta ve kölelikte, ilâhlıkta ve kullukta... hüsrân... Hep hüsrân...

Aşk bir hüsrân, koskoca bir hüsrândır.

Aşk, dünyevî aşk, cismanî aşk, sürekli bir hüsrândır.

Çünkü dünyanın bizâtihi kendisi hüsrândır... çünkü cismin, yani varlığın bizâtihi kendisi hüsrândadır, sonsuzca hüsrândadır.

Çünkü yeri bu yer değildir, yanlış yerde, yanlış arayışlar içinde, doyumsuz kanışlar peşindedir.

Erkek olan göğün, dişi olan yere döl verişinden olan cân, aslını arş-ı âlâda arar. Yer (ana), onu emzirir büyütürken, gök (baba) soy bağlarıyla onu kendine çeker durur çünkü. Ararken de Mecnun gibi her gördüğünü Leyla' sını sanacak, Leyla'sını bulduğunda ise "Bu benim Leyla'm değildir," diyecektir.

Peki ben (bilip anlamayanı anladık da) tüm bunları bilen, anlayan, aşkın yokluk ve varlık sınırlarını böylesine (kendine göre) kesinkes çizmeyi akledebilen bir cisim, bir varlık olarak ben, bu aşkın, yahut aşksızlığın neresindeyim? (Acaba ezici bir çoğunluğa sahip olduğuna emin olduğum benzerlerimi düşünerek "biz" mi desem?)

Ben bu aşkın (yahut aşksızlığın) hiçbir yerindeyim.

Seneler, senelerdir, kaçtım, kovalandım... kovaladım, kaçtım... tuttum, tutuldum... şimdi ellerimi açıp avuçlarıma bakıyorum ne kadar zavallı ne kadar boş!..

Nerede o delice tutkularım, çılğın arzularım, doyulmaz

hazlarım... nerede övüncüm, kıvancım, nerede faydam, kârım!.. Nerede o ân ân soluduğum heyecanım!

Hani ne derler:

Sanki üç günlük bir fasıldı, geldi geçti.

İşte çoluk-çocuk kaygısına, geçim derdine, hayatın galesine gömülmüş, evinin gulgulesiyle oyalanıp duran, her gün bir başka organının tehdidinden bizar olmuş varlığının yüküne azapla katlanan, yolun yarısını çoktan geçmiş, bitişe doğru yol alan, yüzünün yorgun ve kederli ifadesiyle o acı 'bırakılmış'lığını gün gün yaşayan bu adam.

Evet, artık o, o vefasız sevgili, elini çabuk tutmuş, bırakıyor, gün gün, an an bırakıyor beni.

O, insafsız gaddar yâr, eteğini savurmuş gidiyor; bense ağzım açık, ağlamaklı, ellerim çaresizce iki yanıma düşmüş, onun sessizce süzülüp gidişini izliyorum.

Bekleyebileceğim hiçbir şey yok artık ondan.

Ne sevgi ne yardım ne merhamet...

İşmarının peşinden gidecek gücüm bile yok.

Ah hayırsız, ah insafsız, ah soysuz...

Bir bırakabilsem seni, senden önce davransam, beni öldürmeden ben seni öldürsem... Seni gidi sefil! Seni gidi şeytan!.. Yaratanın yarattıktan sonra dönüp bakmadığı sevimsiz, mey-menetsiz, pis surat...

Ah ki ah! Sana bir galebe çalsam...

Artık onu yeteri kadar sevmediğimi, zaman zaman da tiksindiğimi ve ona karşı zorlu bir öfke, bir hınç duyduğumu söyleyebiliyorum kendi kendime. Ne ki kendimi onun kollarına, o zehirli kucağa kaptırıp koyuvermekten geri aldırıyor bana bu. İşte hep artık öyleyim: İki arada bir derede gibiyim. Ve bir saman lezzetinde, yani lezzetsizliğinde hayatım... Sık sık aynanın karşısına geçip "Ben güzel miyim?" diye soruyorum

kendime. “Hâlâ güzel miyim?”. Ve “Ya bırakırsa!.. Büsbütün bırakırsa!..”

Biliyorum, hepten bıraksa gitse, onu sırtımdan silkeleyip atsam, atabilsem, azaptan kurtulacak cânım; yüküm kalkacak omuzlarımdan, ama büsbütün bırakmıyor ki kâfir. Ve onun tümünden bırakması ile azar azar süzülmesi arasında hangisini tercih etmem kârımadır kestiremiyorum. Fakat o hınzır ne yapacağını biliyor. Çok, çok iyi biliyor hem de. Yıllarca kemirip duran, gırtlakımı kurutan bu hüsrânın daha nicelerini, daha, çok daha zorlularını yaşatabilmek için beni geçireceği yolları, yolakları, bir kukla misali oynatacağı sahneleri, düşüreceği hâlleri ezberinde gibi biliyor.

Kışkırtıcı sunumlar, ahlâksız teklifler, ürpertici vaatler... hain pusular; iştah kabartıcı yemler ve oltalar... Avını ferma eden (gözetleyen, kollayan) bir it gibi, kestirilmez tuzakların ardında sabırlı ve sinsî bekliyor.

Ey zavallı insan, ey gafil, ey sefil!.. Kimdir, nedir, necidir, nicedir ki bu... seni yerden yere vuruyor, paçavraya çeviriyor, sen ise...

İşte o dur, “Dünya” dır sevdiğim(iz)in adı.

Ki, evet, onu sevmediğimiz, hatta nefret ettiğimiz oluyor, bir kaşık suda boğacak kadar öfkelendiğimiz oluyor, bu beraberlikten hiçbir tat alamadığımızı, hatta ondan bizar olup bezdiğimizizi hissediyor, fakat gene de ondan vazgeçemiyoruz. O bizi bırakıncaya kadar da belki her noktasında cismânî ve ruhî bir tarafımızı yitirip durduğumuza, gün gün bir organımızın onda çürüyüp gittiğine, kanlı canlı bedenimizin onda çöküp eridiğine, kadife tenimizin onda kuruyup kavrulduğuna, sarkıtına şahit olacağız, fakat gene de sürüne sürüne onun peşi sıra yol alacağız. Kaptırıp gideceğiz. Boyun egeceğiz. Razi olacağız.

O yoksa biz de yokuz çünkü.

Yok muyuz?

İşte tehdit ediyor hayvan!.. Hodri meydan çekiyor köpoğlu köpek. Bu ne biçim sevgili, bu ne biçim bir ilişki ki ah! Vah başım! Başımı günde kırk defa lâhtağacına değdiriyor da gene bırakmıyor domuz.

13.11.2004

Sonsuz Hüsrân, Son Aşk -2

O Akli durduran sonsuzluk sarmalı içinde dünya büyük bir sarmal. Atmosferi, yer yuvarlığı, enlem ve boylamları, toprağın, tozun, kumun, damlanın, çekirdeklerin, moleküllerin, hücrelerin... diğer tüm zerrelere ve boyutların, bitkilerin, hayvanların ve insanın vücuda gelişindeki çılgın, cümbüşlü, korkunç uyumlu ve korkunç nitelik ve nicelikteki sarmalları barındıran, kapsayan devasa bir sarmal.

Ve dünya hayatı da öyle.

Kâl-u belâ ve kıyâmet arasındaki zaman sarmalında, geçmişten geleceğe dev bir hortum, bir siklon misâli helezonik bir toz bulutu olarak evrilip savrulan, sonsuzca ama sonlu insan hayatı. Dört çarpı dört yüz benzeri nöbetleşe bir bayrak yarışı sanki. Fakat birbirini biteviye sürdüren, ille de rakamsal olarak ifâde edilmesi gerekirse bol bol (∞) sonsuzun yahut 'x' bilinmeyeninin kullanılması zaruri olan bir bayrak yarışı.

Ve evet artık bu savruluşun içindeki zerrelerden bir zerre olan varlığımın yürek burkucu çaresizliğini acı bir biçimde duyumsayarak yaşadığımı fark ediyorum. Sık sık soruyorum kendime: Bu sarmalın, bu hortumun yahut bu girdabın nesi-yim, necisiyim ve neresindeyim?

Ömrüm: “Sabah oldu akşam oldu, sabah oldu akşam oldu,” ile geçiyor. Ve: “Uyudum uyandım, uyudum uyandım,” ile.

Hep birbirinin aynı, tatsız-tuzsuz günler.

Bir zamanlar umutlarımın ve hayallerimin heyecan dolu zorlu bekleyişlerinde geçmek bilmeyen saatlerin, günlerin, ayların ve yılların olduğunu anımsıyorum. Ve artık bir makaradan boşanan ve gitgide zapt edilmez bir ivme kazanan ağır bir yükün güçsüz ve yüreksiz bir hamalı gibi hissediyorum kendimi. Bir yanda fır dönen, el değmeyen, cayırtılı, yakıcı bir düşüşün müdahale edilemezliği, bir yanda acı bir kopup gidi-

şin umutsuzluğu... Yahut o büyüyen, gitgide büyüyen umutsuzlukça daha bir hızlanarak müdahale edilemez bir hâl alan sonsuz bir kopup gidiş. Bir okyanus girdabında döne döne çekilen, dip plâklarının fay kırıklarınca yutulmaya, yeraltı kanallarının magmalarından, mantolarından çekirdeğe doğru sömürülürcesine yol almaya varan bir kopup gidiş.

Evet, öyle dönerek ve yanarak amansız bir boşluğa yuvarlandığımı, bu yuvarlanışın da gitgide hızlandığını, mevsimleri fırl fırl dönerek birbirine karışan yılların, bana ölesiye ürktüğüm bir yaftayı yapıştırmak için birbiri üstüne binerek biriktiğini, bu birikişin de gitgide gücünden düşen omuzlarımla gitgide götürülmez olan yüküne insafsız yükler eklediğini görüyorum.

O yükü artık indiremeyeceğim sırtımdan, biliyorum.

O yafta ve o yük... o yaşlılık yaftası ve yükü, ben silkeledikçe yerleşecek, kendimden bir parça hâline gelerek büyüyecek sırtımda, biliyorum.

“İhtiyarlığını tutup kapının önüne koyamazsın evlâdım,” derdi dayım. Ve eklerdi “Elli yaşından sonra her günün bir öncekini arar.”

Ona bakardım ve iç geçirirdim. Seksenlerindeydi. Takma damaklarını ısladığı tası, dermansızlıkları ve ağırları ile ihtiyarlığını kanıksamıştı iyiden. Bunu dert etmiyor, bundan da, bunun getirdiklerinden de utanmıyordu. O meşhur tasını çekinmeden çocuklarından isterdi. Fakat yemek sonlarında dişlerini çıkarır, özenle yıkar, tasına kendisi koyardı. Yemek haricinde takmazdı onları. Bir bebeğinki gibi çıplak damaklarının alt başındaki tek dişle, öyle takır takır gülüşlerindeki görünüşü, tatlı ve sevimliydi. Kendisi de öyleydi; öyle tatlı ve sevimli. Tanıdığım en tatlı iki ihtiyardan birisiydi.

“İhtiyarlığını tutup kapının önüne koyamazsın evlâdım.”

Basit gibi, ama ne anlamlı ne hüznü bir sözdü: Çünkü

o bildiğin yüklerden değildir. Şimdiye kadar indirip durduğunkilere benzemez. Onu kapıya koymak kendini kapıya koymak gibidir. Onun altında ezilmekten başka seçeneğin yoktur. Onun, yani kendinin.

“Elli yaşından sonra...”

Demek elli yaş, keskin bir zirve, bir sınır. Ondan sonrası inişe, çöküşe doğru bir koyuverip gidiş. Ve ben...

Hayır, hayır, hayır!

İşte bedenim-gövdem, işte omuzlarım, kollarım, işte çehrem, işte dişlerim...

Diri, sağlam, yapılı, güvenli...

İşte öyle erişilen bir zirve, bir doruk...

Ya sonrası?...

Hüzünlü, hüsrana yüklü ve hızlı bir düşüş... Aynen o makarının kaçan ipi, boşanan yükü gibi. Ağır ağır, kendimizi çeke çeke çıktık, birden bırakıldık gibi.

“BI-RA-KIL-DIK”

Hayır, tüm bunlar kabul edilemez geliyor bana. Ağır bir darbe gibi geliyor, kahredici bir haksızlık gibi geliyor. İki omuzumun arası derinden derine yanıp sızlayarak, boynumu içine çekmiş, melül mahzun dolaşıyorum ortalıkta. Etiliğe ayrılarak kümesi değiştirilmiş, yer belleği yitimine uğramış bir tavuk gibi hissediyorum kendimi, yanını-yönünü, önünü-ardını şaşırmış. Bu sevimsiz yerin içine neden fırlatılıp atıldığımı, neden ‘bırakıldığımı’, kime ne yaptığımı, niçin sessiz sedasız gözden çıkarıldığımı anlamamış o hâlimle.

Hayır, gün gün yüzümün kırışıp sarktığını, çene altımda gıdığımın sallanmaya başladığını, orasından burasından, daha çok da çenemin iki yanından pörtleyen etlerin çehremi bir muşmulaya çevirdiğini seyrederek yaşayamam ben. Hele onca yıl özenle koruduğum dişlerimin, elimin ulaşamadığı bir

noktadan bana ihanet edişine, kök çürüyüklerine yenik düşüşüne katlanamam. Ya onları ay ay, hafta hafta, belki de gün gün, birer birer çektirip evime öyle acılı, sızılı, hüsranlı dönüp durduktan sonra, günlerce gene dışçıye gidip gelişimin, takma damaklarımın günlerce, haftalarca, belki de aylarca ağızımda pabuç gibi duruşunun derdini kime nasıl anlatabilirim?

Belki de tüm bunları çekerken dizlerim dermandan kesilmiş olacak ve elimden tutmuş aceleci evlâtlarımın hızına ayak uyduramayacağım. Onların bir lütufta bulunurcasına bana sabır göstermesini yahut başını öte tarafına çevirerek dişlerini sıkmasını üzgünlükle fark edeceğim.

Yahut da öfkem kabaracak. Bastonumu sallayarak kükre-yeceğim:

“Defol git pis köpek! Senin yardımına ihtiyacım yok benim!”

Bunları söylerken, onlar için nelerimi feda ettiğimi düşüneceğim ve o anda onların bunu anlamasını, durulup utanarak (belki de içlerinden daha da bir “ya sabır” çekerek), küskün küskün gene elimi tutmalarını bekleyeceğim.

“Bak şuna!.. Huysuz ihtiyar. Geberesi moruk. Bir de azar ha!.. Kahrını çekmek kolay mı?..”

Yok, hayır, kimsenin ayağına dolanmak, onlara, hele öyle tuttukları yeri ellerinde kalan, dökülen bir yük olmak istemem ben. Bu kendi evlâtlarım da olsa.

İşte, artık hayatımın en büyük korkusu odur diyebilirim: ‘Yaşlılık Korkusu.’

En büyük hüznü de öyle.

Televizyon programlarında, dizilerinde, filmlerinde çocukluğumun, delikanlılığımın sevdiğim aktörlerinin nasıl bir hâl aldığını üzüntüyle izliyorum. Ve o jön yüzlerinin nasıl birdenbire bu şekilde girebildiğine de onların bu yüzleriyle nasıl (eski) hayranlarının karşısına çıkabildiğini de anlamıyorum. Gülen,

tabii bir ifadeye bürünmeye çalışsan, dizideki senaryonun akışına uyum sağlar görünen hâllerinde, sanki alttan alta figan eden duygularını, hem de derinden derine seziyorum. Bana kaçışın kurtuluşun olmadığını fısıldamıyorlar da bağıriyorlar sanki. “Senin için başka olacağını sanıyorsun demek hâlâ sersem. İşte hayran olduğun, benzetilmekle de onca övündüğün jön yüzlerimiz, jön vücutlarımız, jön kalıplarımız... İmza: Cüneyt Arkin, Alain Delon, Tony Curtis, Ahmet Mekin, Fikret Hakan, Jean Paul Belmendo, Jack Lemmon.. vs. vs.”

Artık, hayatın en büyük meselesinin ne olduğunu anlıyorum: Ölmek yahut uzun yaşamak.

“Ya öleceksin ya da ihtiyarlayacaksın,” diyorum kendi kendime. “Sen ey nefsim, birinden birine razı ol!”

Evet, aynen böyle diyorum kendi kendime, sanki ikisi arasında bir seçim gücüm ve hakkım varmış gibi.

Onun, her ikisini birden reddetmesini de pek tabii karşılıyorum.

“İşte bırakıldın ve düşüşe geçtin. Dünya dünya dediğin bu kadar, buraya kadar, bundan sonrası... bundan sonrası gam, kasvet, elem, matem...”

Hem bunca sene ne verdi sana dünya?.. Hani sevgiler, aşklar, hani umutlar ve hayaller, hani elinde kalan bir şey, hani bir fayda, bir vefa?..”

Evet, dünyanın bir nöbet ve bir mühlet yeri, bir sınama noktası ve sayfası olmaktan başka hiçbir faydasının olmadığını, bu hususiyetlerinin de bana sadece elem ve ıstırap verdiğini, o noktayı işgal etmenin ve o sayfayı doldurmanın hep aynı minval üzere gideceğini biliyorum. Bundan böyle göreceğim günlerin diğerlerinden pek farklı olmayacağını, gördüğüm günlerden daha güzel, daha şaşıalı, daha allı-pullu bir şeyler de olamayacağını, aksine her geçen günümün bir öncekini aratacağını, artık benim için en acılı, en ıstıraplı günlerin, yıl-

ların başlamakta olduğunu biliyorum. Günlerim: “Sabah oldu akşam oldu, sabah oldu akşam oldu,” yıllarım: “Bahar geldi yaz geldi, güz görüldü kış geçti,” diye küt küt diye dönüp duran amansız bir değirmen taşınca öğütülüp gidecek, biliyorum. Hayat artık bana tüm bunların dediğinden başka bir şey demeyi vaat eder görünmüyor, biliyorum.

Ne var ki dünya bırakmıyor beni.

Tüm bu: “BI-RA-KIL-MIŞ” lığımla bile bırakmıyor.

Öyle kendimi bahtsız, umutsuz, yenik, yitik, etliğe ayrılmış, bir başka kümese atılmış, yer bilincini, yön bilincini, zaman bilincini kaybetmiş bir tavuk gibi, bir burgacın sarmalında döne döne yitmeye giden sızılı bir yük gibi hissederken dahi yaşamayı istediğimi fark ediyorum.

Öyle bu aşksız, iki arada bir derede olarak, tatsız, tuzsuz, ruhsuz ve hayatiyetsiz yaşamayı.

Ah zavallı insan, zavallı yük beygiri, zavallı yük.

Haydi, hazırlan ihtiyarlığına! Yani (gözü) yaşlılığına...

Hazırlan azar azar ölümüne!..

HA-ZIR-LAN!

Niye bu kadar umutsuzum?

Oysa umutsuzluk haramdır bana, biliyorum.

Dünyanın tüm dediğinin, diyeceğinin bunlardan, bu kanılamamış sevgi ve aşklardan, bu doyulamamış hazlardan ibaret olmadığını, zaten şimdiye dek kimseye yar olmayan bir sevgilinin, yaratanının dahi dönüp yüzüne bakmadığı bu meymenetsiz şeyin, hain gülüşlerinin, sahte işvelerinin, ahlâksız tekliflerinin, çirkin, kirli, soysuz aşklarının, vuslatlarının, temsallerinin benim için miadını tükettiğini fark ediyorum.

Fakat gene de yaşamak, yaşamak istiyorum.

Ayıp değil ya, yaşamak istemek!..

O gülüşlere, o işvelere her an aldanabilirim gene. O çirkin-

liği, o soysuzluğu, o ahláksızlıđı her an, bana hüsrán, hep hüsrán, sonsuzca hüsrán vermekten başka bir vaatte bulunmadığına aldırış etmeden, ölesiye içebilirim.

Artık düşüşe doğru kaykılan bir adam olduğumu, bana yeni, başka, bambaşka aşkların, umutların gerek olduğunu, bir başka vaatlerin peşine düşmemin ve artık onun ipine sarılmamın doğru, tutarlı bir iş olacağını fısıldayan bir ses duyarım sanki ân ân içimde. Fakat aldırış etmek gelmez içimden, onu hemen sustururum. İçinde kanların, irinlerin bulunduğunu, iğrenç böceklerin, kurtların, solucanların cirit attığını bile bile, şurasına değmiş, şurasına değmemiş, şurada çökemiş, şurada sömürümün etkisi dışında kalmış diye diye, o dünya kadehinden, o aşk şarabını gene ve gene içebilirim. Belki dövölüp, kovulan bir it gibi kuyruğumu kıstırarak, öyle yağmur-yaş altında ıpslak, çenileye çenileye ve kıcıma baka baka kaçıp, duvar diplerinde acı acı inlerim, belki yediğim darbeden kırılır belim, ama gene yaparım, gene ve gene yaparım.

Buna sebep olarak da bir ‘insan’ olduğumu öne sürmem bana yeterli ve geçerli gelir.

Sanki mecbur olduğumu ve muhtaç olduğumu hissederim.

Fakat nedendir, tüm bunlar, yeterli ve geçerli olanı olmayanı ile, mecbur ve muhtaç olmam ve olmamam ile, kahreder beni.

Öyle yanını-yönünü, önünü-ardını kestiremeyen, yerini yurdunu yitirmiş, kafeste bir ‘cân’ olur, için için ağlarım.

01.12.2004

Sonsuz Hüsran, Son Aşk -3

Hayatımı derinden etkilemiş olan ve en sevdiğim iki ihtiyar:

Birinci İhtiyar: Neşeli Bebek...

Ağır ceza mahkemesi başkâtibiydi.

Elli yaşına kadar gaddar, despot, katı, kuralcı, soğuk ve uzak bir şeydi. Yanında ölümden bahsedemezdi kimse. Belli ki korkardı ölümden... Çocuklarına göz açtırmazdı. Akşam ezanından sonra eve gelirlerse içeri almazdı onları. Sabaha kadar dışarıda, ayaz altında bir köşeye kıvrılıp yatmalarına aldırılmazdı. Beni de pek sevmezdi. Belki de iki oğluyla çok haşır-neşir olmamdan, onların eve geç kalmasına bazen benim sebep olmamdan dolayıydı bu... Ne zaman ağır bir kalp krizi geçirdi, o zaman, sanki fazladan yaşıyor gibi, ölümden korkmaz oldu. Birdenbire de yumuşadı, sıcakkanlı, cana yakın bir şey oldu. Çocuklarına karşı da tatlı bir baba kesildi. Beni de alabildiğine sevmeye başladı. Sanırım gene iki oğluyla çok haşır-neşir olmamdan dolayıydı bu. Yani aynı sebep zamanla başka bir sonuca yol açmıştı. Bize gelişlerinde evde olmazsam:

“O olmayınca benim dişliğim gelmiyor,” der, kısa zamanda kalkar giderdi.

Çok okurdu. Kur’an-ı da elinden bırakmazdı.

“Kur’an-ı çok okuyanın hafızası kuvvetli olur,” derdi.

Kendisi de aynen öyleydi. Keskin bir zekâsı, apaydınlık bir hafızası vardı.

Kalabalık bir ortamda, bir sevgi, bir önemseyiş ifadesi olarak, hep bana karşı konuşurdu. Sohbetlerine Mesnevi’den, Bostan ve Gülistan’dan, Kelile ve Dimne’den kıssalar sokuşturur ve bunu öyle ustalıkla yapardı ki hiç kimsenin kafasında “peki bu hikâye niye anlatıldı?” diye bir soru oluşmazdı.

Baş başa olduğumuz sohbetlere de sessizliklere de doyum olmazdı. Bağ vakitlerinde her akşamdan sonra bastonunu küt küt vurarak yukarıdan aşağı bize çay içmeye gelirdi. Eşimin çayını çok sever, “Bir tane, bir tane,” der, biraz demli gelince açma önerilerini reddeder “Yook, çok iyi, çok!” derdi. Bunu o kadar güzel, o kadar koltuk kabartıcı bir şekilde söylerdi ki tarif edilemezdi.

Yayla gecelerinin o serin, rüzgâr uğultusunun dal hışırtılarının ve uzaktan uzağa ağustos böceği cırtlısının hâkim olduğu vakitlerinde gönüller bir suskunluk istediği zaman da kimse bundan rahatsız olmazdı. Baş başa, birbirinin varlığından hoşnut olan bir sessizlik. Ne güzeldi!.. Kime, hangi dayıyeğene nasip olurdu!..

İlerleyen vaktin, üstüne bir mahmurluk verdiği geç bir saatine kadar öyle bastonuna iki eliyle dayanmış oturur, sonra artık başını tutamadığı zaman ayağa kalkıp elini havaya kaldırarak: “Gecemiz iyi olsun!” der ve gene bastonuna dayanarak yukarısın yukarı ağır ağır tırmanırdı.

Bu, ellisinden sonrası apaçık bir yürek gibi aydınlık ve sıcağın geçeni, kendisiyle ve etrafıyla barışık, o tatlı gülüşlerinde alt damağında görünen tek dişle neşeli bir bebeğe benzeyen ihtiyar, yaşlandıkça daha bir sevimli olarak ve ballanarak seksen üç yaşında öldü.

İkinci İhtiyar: Benim Pamuk Bebeğim yahut Muhallebi:

Birinci ihtiyarın yanımdaki kız kardeşi, yani annem.

Allah'ın bir lütfü olarak benim elime düştü ve evimde, -biliyorum ki o yüzden- hep bolluk bereket var. Birçok kaza ve belâ da ucuz atlatılmakta. Elimdeki son işleri de bitirir, şu son rötuşlarını vurduğum evleri de sahiplerine teslim edersem, on seneyi aşkın bu işi yapmış ve başına hiçbir iş açılmadan mesleğini terk etmiş bir müteahhit olarak tarihe geçebilirim.

Dua, dua ve dua.

Evim dualarla dolu.

İşe gider, evden adımımı atarken, iş dönüşlerinde, eve adımımı atarken, yatarken, kalkarken... yola çıkarken... kritik bir meselem var iken dua... hasta olunca dua, sıhhatli olunca dua...

Dünyasının iki yüzü var: Bir yüzünde ben, bir yüzünde namaz, Kur'an, oruç... Mesaisi inanılmaz bir şekilde yüklü... İnanılmaz bir çoklukta namazı mevcut... Gece-gündüz... Aranırsa, namazda değilse, Kur'anının başında, değilse eski yazı bir ilmihâl yahut bir dua kitabı yahut bir takvim yaprağı okumaktayken bulunur.

Veyahut da radyodan vaaz dinlemektedir.

Bu iki yüzün birleştirilme işlemi de o köprü ile gerçekleştirilmektedir.

Yani tüm o ibadetler, okumalar, dinlemeler, kıpır kıpır eden dudaklarda salâvat-selâm olmakta, tüm ümmet-i Muhammed ile birlikte üzerime ağmaktadır.

Bu konuda katı ve kuralcıdır. Bildiklerinden zerre şaşmaz, gerekirse kalp kırabilir. Kimseye taviz vermez. Manalı bir bakışa, imalı bir laf atışa karnı toktur. El demez, misafir demez, söyleyeceğini söyler, köşesine çekilir. Üzerine düşeni yapar yani: Tebliğ eder. "Eh! Gerisini kendi bilir."

Yunus'un:

Eğer gerçek kul imişsem, ona kulluk edeyidim,

Ağlayaydım bu dünyada, yarın orda gülem deyi.

Dizelerinden habersizdir. Fakat devamlı kulluk eder, hiç edememiş gibi de ağlar. Namaz sonlarında ağlar, vaaz dinlerken ağlar, dua ederken ağlar, salâvat çekerken ağlar, dost sohbetlerinde kendini kaptırınca ağlar.

Dünyasının başka bir yüzü, sağlık sorunlarıdır. Beli iki bükülmüdür, bacakları sızlar, sırtı zonklar, midesi ağrır, bazen

öksürüğü tutar, bazen nefes darlığı çeker. Diş sorunu had safhadadır. Takma dişlerinden çekmediği kalmamıştır.

Bu şehrin evvel tadı bal-u şekerden şirin,
Ahir acısını gör, yılan zehrine benzer.

Dizlerinden de habersizdir. Fakat çeker, çektikçe de bilir elbet.

Ve fakat hiç şikâyet etmez. Daima güler yüzlüdür. Hâli sorulunca hep iyi olduğunu söyler. Sanki dertlerini sever.

Biçare Yunus'u gör, dert ile hayran olmuş,
Onun her bir nefesi şehd ü şekere benzer.

Dizelerinden de habersizdir elbet. Fakat bilir, derdi veren de Allah'tır. Ve "Mevlâ neylerse güzel eyler" O'nun sebepsiz, haksız bir işi, cezasız bir cürümü, ödüksüz bir eziyeti yoktur. Bu dünyada çekilenler yükü hafifletir. Bu ince ayar, hayra alâmettir.

Bu seksen bir yaşındaki iyiden iyiye çökmüş, sanki kemikleri dağılmak için bir fiske bekleyen, adım atmaktan aciz kadın, ölüme karşı olağanüstü bir cesarete sahiptir. Sanki gece gündüz onunla burun buruna yaşayan o değildir. Onu günde yüz defa düşünür, onu hiç aklından çıkarmaz, fakat ondan da korkmaz. Sadece bekler. Korktuğu şey, elden ayaktan iyice düşmek, muhtaç olmak, sevdiklerine yük olmaktır.

Bini doğar, bini gider, buyruk böyle geldi meğer,
Kim ola dünyaya doyar, eceli gelince gider.
Misali bekler.

Kahrından usandırdığını sandığı-veya hissettiği- zaman:

"Artık ben gitsem iyi olur," der. Fakat belli ki o da dünyasına doyamamıştır. "İnsan istediği zaman gidemiyor ki," diye de nazlanır. Onun dayanamadığı şeyin başında evlât kokusu gelir. Evlât kokusu, evlâdının evlâdı, yani torun kokusu, evlâdının evinin sıcaklığı, bildiği koridorlar ve odalar, günde

kim bilir kaç kez abdest aldığı banyo... Ve evlâdının kedisi...
Ve gün ışığı, oda içine dolan... Ve beyaz başörtüsünün üstüne
vuran o ışık huzmeleri altında apak, bir pamuk yığını gibi ya-
tağında oturuşu...

Giderim, başörtüsünün üzerinden öperim onu, sonra az
kınalı beyaz saçlarını okşarım;

“Sen benim bebeğimsin,” derim. “Pamuk bebeğim.”

O yaşta pembe ve gergin kalmış yanaklarından öperim
sonra... Ve yanağımı uzatırım dudaklarına:

“Haydi, öp anneciğim. Sırayla.”

Koklar, öper, koklar, öper, kendinden geçmişçesine içine
çeker, sanki içeren beni.

Ah anneciğim. Süt beyazım, meleğim, muhalebim... Ha-
yırılısıyla, acısız, sızısız, bir gelin etsem seni.

Ama kızını vermeye hazırlanan bir baba gibi, ne kalıp da
kahırılmasına, eza çekmesine, ne gidip de evi ıpıssız koyma-
sına gelebilirim. Ötesini çarçabuk kovarım kafamdan. Hayır,
hayır böylesi iyi. Ah benim evimin nuru! İyi ki varsın ve iyi ki
yanımdasın,” derim.

Ah siz, birbirinden tatlı iki ihtiyar... Bana neler, neler de-
miyorsunuz ki!

Sizi sevdim, seviyorum. Size, sizin kabullenişlerinize, me-
telik vermeyişlerinize ve karşı duruşlarınıza hayran kaldım,
kalıyorum.

Sizin feyzinizle, sanıyorum ki az bir çabayla, ben de tüm
onları başarabilir ve kendi ihtiyarlığımı sevip ona hayran ka-
labilirim. Bu emek ve çaba sayesinde sanırım kısa zamanda
birçok meselemin üstesinden gelebilirim.

Örneğin dünya beni bıraktıkça, ben de elimin tersiyle onu
iteleyebilirim. Öyle öyle derken bir de bakmışım ki tüm acıla-
rım, hüsrانlarım, döne döne uğraştıran, didiştiren aşklarım,

-ah o zavallı, şeyler- ve hazlarım, erinçlerim, sevinçlerim, - ah o zavallılar da- nerelerde kalmış, ben nerelerdeyim!

Öyle olması gerek belki. Bırakıldıkça defetmek, edebilmek için, güçten ve çaptan düşmek, heyecan ve umuttan kesilmek gerek.

İnsan olmanın ardına gizlenmemek, o zaaf ve tutkulara meşruiyet biçmemek, Hz. İnsan olmak, olabilmek için ihtiyar (=seçimli) ve yaşlı (=kuru olmayan, verimli) olmak gerek.

Evet, birinden birini seçmek hakkı ve imkânı varsa 'ölümü seçmek gerek'.

Ama:

Karanlık ve mezara götüren ölümü değil; seni değiştiren, nura götüren ölümü. *

Cihan merdiveninden, arşın merdivenine geçmeyi bilmek gerek. *

Deriyi yarmak, dikenini çıkarmak, sonra oradan yeni, yepyeni bir derinin çıkmasını beklemek gerek.*

Ruhani aşklar için cismin harap olması gerek.**

Evet, dünyanın tüm dediği ve diyeceği onlar değildir bana, biliyorum.

O şehvet ve haz seli, o tutku ve hüsrân sağanağı değildir, o sırta sapan hançer değildir biliyorum.

Daha yaşamam gereken, yaşanması gereken nice merhâleler var, nice sevgiler, tutkular, -ve aşk(lar) var biliyorum.

Bir Neşeli Bebek, bir Pamuk Bebek, bir Muhallebi olmak, olabilmek için ve aynı yürek ve cesaretle durabilmek için, aynı aşk ve iştiaqla onu bekleyebilmenin onurunu, gururunu yaşamak, yaşayabilmek için:

HA-ZIR-LAN!..

...maya başladığımı hissedebiliyorum.

Önümdeki yıllarımın ardındakilerden daha umut verici

olduğunu, olacağını tahmin ediyorum.

Ve, evet, sanki, Őimdiden ihtiyaşlığımı seviyorum.

* Mevlâna: Mesnevi'den

**Mevlânadan ilhamla.

07.12.2004

Kararlı Şehir

Doğup büyüdüğüm bu şehrin her şeyini seviyorum.

Bana onun havası, suyu, kışı, yazı, merkezi, kenar mahalleleri, dar sokakları, yeni yerleşim alanları, gizemli yaylaları, geniş tarlaları, dağları, gündüzünün parlak güneşi ve berrak gökyüzü, gecelerinin pırıl pırıl yıldızları ve muhteşem ayı... her şeyi çok derin, büyülü, etkileyici geliyor, şirin geliyor, sevimli geliyor, uzak durulamaz geliyor.

Bir ömür boyu en ufak bir seyahat isteği duymadan yaşayabilirim ben bu şehirde.

Bir hava değişikliği, bir değişik insanlar görme özlemi, onda olmayan bir tabiat (örneğin bir deniz) manzarası seyretme yahut da ona girme arzusu duymadan, içinde yıllar, on yıllar boyu... hatta ömrümün vefa ettiği kadar –ki elbet ömrüm bu on yıllardan fazlaysa- durabilirim.

Kıscası bu şehir bana yetiyor. Onun o sıcak ve soğuk olmayan iklimine hayranım. Onun yazın toz-toprak, kışın çamur- çirkef olmayan, buz tutmayan, sel basmayan caddelerine meftunum. Birinci derece deprem bölgesi olmasına rağmen (Allah korusun.) şimdiye kadar bir deprem felaketi yaşamamış olmasına şaşkın ve memnunum. (Bundan sonra da öyle olmasına duacıyım)

Sözün özü; bu kentte dikkatimi çeken çok önemli bir özellik var: Tüm kararlılıklar onda buluşmuş gibi. Her şey tam kararında... bir orta halde yani. Caddesinden, sokağından insanına uzanan bir ılımlılık, bir kanaatkârlık, bir 'kendi halinde' lik, bir kendine yetiş ve bunun sonucu gibi sarsılmaz bir kararlılık... Bir azim, bir yılmazlık sanki...

Ve sanırım 'Kurtuluş'u getiren de bu kararlılık olmuştur.

Bu inanmış, vakti saati geldiğinde kilitlendiği hedeften zerre sapmak bilmeyen vakarlı kararlılık...

Ki o Maraşlı da evlad-ı ayal' dan, maldan ve yardan vazgeçmiş olmuş, Sütçü İmam'da ilk kurşun olmuş, Şeyh Ali Sezaî'de "Söz ola işi bitire, söz ola başı düşüre" misali başı düşürmeden işler bitiren dil olmuş, Abdal Halil Ağa'da düşmanı matrağa alan davul ve tokmağı olmuştur.

Ki bu haslet onlara da (bizzat gidilip) aşılansarak çevre illerde yöresel kurtuluşlar sağlanmış, Sivas'a geçit vermeyen Maraşlı, düşmanı öteleye öteleye defetme kararlılığından da vazgeçmemiştir. (Sivas'a girilseydi yurdun savunulmasında büyük sıkıntılar çekileceği, hatta belki de kurtuluşun sağlanamayacağı söylenir.)

Bu şehri seviyorum işte.

Tüm ılımlılığıyla, kanaatkârlılığıyla, 'kendi halinde' liği ve kendine yetişiyle...

Ben bu kararlılığı seviyorum. (Yani bu orta hali ve bu azmi, bu yılmazlığı)

Onu -bu kararlılığı-, Arslan Bey'de de benimsiyorum, onun muhalifi olan, kendince (belki de herkesçe kabul edilir) haklı sebeplerle ne onu ne İttihat'ı, ne de Kuvva'yı kabul edebilmiş mazbut Kadir Paşa'da da.

Ben bu şehri seviyorum, çünkü bu şehir bana yetiyor.

Bu kent kararlılığıyla kendine yetiyor çünkü.

Kendine de yetiyor, kendinden başkasına da.

12.02.1999

Kim Kahraman, Kim Hain?

Hainlik izafidir (göreseldir).

Eskiye bağlı olan birisi için, yenilikçi biri, inandığı ve bağlandığı tüm doğruları ve değerleri yıkma teşebbüsündeki biri olarak haindir.

Yenilikçi biri için de eskiye bağlı (yani kendine nazaran tutucu) biri, açılmanın ve gelişmenin önünde bir set teşkil ettiğinden dolayı öyledir.

İç savaşlarda kralın askerlerine göre halk, halka göre kralın askerleri yahut kuzeyliye göre güneyli, güneyliye göre kuzeyli veyahut faşiste göre sosyalist, sosyaliste göre faşist... düşmandır ve haindir.

Devletlerarası savaşlarda ise -elbet- belli ve tescilli bir düşman vardır. Fakat o sadece düşmandır, hain değildir, olamaz. Ve fakat bir hain türü, değilse bir ayrılıkçı türü, mutlaka vardır... olacaktır.

O da genellikle ordunun ve savaşanların yanında olmayan yahut öyle görünen birileridir. (Örneğimizde: Abdülkadir Paşa.)

Yahut silah ve Kur'an için edilen yemine uymayan biri (Örn: Dr. Mustafa.)

Ancak bir savaş filmi yahut romanında, bir film yahut roman boyunca hain rolü oynayan kişilerin finalde izleyici yahut okuyucuyu ferahlatan ve onların yüreğini kabartan bir biçimde kahramanlaştığı görülür. Ki onların işi görünür kahramanlardan çok daha zor, dramları çok daha ağırdır...

Yahut başka bir kişi, gene o süre (film yahut roman) boyunca bir kahramanlık örneği gösterir durur... gelişen olayların tesiriyle sonuçta derin bir boşluğa ve dolayısıyla tüm doğruları-yanlışları birbirine karıştırıp bir hatalı, belki de doğru bir işe kalkışır... ancak başaramaz ve (belki) bu yolda da ölür...

yahut başarır, fakat bu, halkın doğru bildiklerine –bu yoldaki kabullerine- aykırı bir başarıdır... kendini, kendi doğrularını ifade edecek imkanlara sahip olmayan o kişi... birden içinde yaşadığı halkın dışında kaldığını, daha doğrusu o halkın kendisini dışladığını görür... Böyle bir kahramanın dramı da film yahut roman diliyle gayet açık bir şekilde sergilenir. Ve izleyici yahut okuyucu duruma büyük bir sempatiyle, hoşgörüyle, anlayışla bakar... Ve onların işinin de hep kahraman kalanlardan daha zor, dramlarının daha ağır olduğu hissedilir.

Gerçek savaşlarda ise kim gerçek kahraman, kim gerçek hain tam anlaşılmadan tarihlerin dürüldüğü görülür.

Hele Türk siyaseti gibi neredeyse her beş-on yılda bir, tüm strateji ve dinamiklerin değiştiği bir arenada, bir çarkıfelek gibi bazen bir, bazen tamamen ona karşıt bir göstergede kalan anlayışların bakış açısında, hainlerle kahramanlar iyice birbirine karışır.

Ki günümüz siyasetine şöyle bir baktığımızda daha dün IMF ve AB karşıtı olanlar, bugün AB üyelik yolunun açılmasını şu ağır ekonomik bunalımlarımız ve insan hakları ihlallerimizin yanında yegâne kurtuluş reçetesi olarak sevinçle karşılamakta, karşıtlığını ise sanki vatan hainliğiyle bir tutmaktadırlar.

Ve neredeyse seksen yıldır topyekûn bir savaş görmeyen, 21. yüzyılın bölgesel bir süper gücü olmaya aday bir ülke ki bir deprem yıkımını kaldıramamakta, ‘Batı desteğini çekerse,’ diye titremektedir

Trablus ve Balkan savaşlarından yeni (ve yenik) çıkmış, bir dört sene daha süren Birinci Dünya Savaşı ile neredeyse bitmiş bir devletin, ağır savaş yıkımını esaret altında yaşarken bir dört sene daha sürecek mücadelesinde kurtuluşunun Batı karşıtlığında olduğu kadar Batının yanında görünerek sağlayacağına inananların bulunmasını da anlamak gerekir.

Nitekim Tanzimat'tan beri, (yani Millî Mücadelenin neredeyse bir seksen yıl öncesinden beri) Osmanlı'nın politikası da bu olmaya başlamıştır. Yani Batıya şirin görünmek...

İşin gerçek yanı; kurt köye dayanmıştır... mütareke hükümleri vardır... ordu bağlıdır... vatan ve milletin bekası için milli mücadele vaktidir... ve Türk'ün yaratıcı kafası, pratik zekası, teşkilatlanmadaki çabukluğu ve ustalığı, üstün savaşma kabiliyeti ve kararlığı ile paralel olarak, harp karşısı görünen Abdülkadir Paşanın ve onun sık sık kurtuluş çarelerinin konuşulup müzakere edildiği ve de icabında dar zamanlarda geniş ve güvenli bir halk sığınağı olabilen koca konağının da bir vazifesi olmalıdır...

Belki Birinci Dünya Savaşındaki yenilginin müsebbibi gördüğü İttihatçıların adamı olması dolayısıyla Kılıç Ali'yle yıldızı barışmamış olabilir, Hırlakyan'ın bu partiden milletvekili seçilmesini ve tehciye tabi tutulmamasını hazmedememiş olabilir, hatta Bayazıt'lara has bir uzak görüşlülükle sonraki birçok şeyi tahmin edip kabullenemeyecek de olabilir, ancak gün o gündür, kim kör, kim topal, kim kel diyecek zaman değildir. Elbirliğinin vaktidir.

Ve o sıcak savaş günlerinde elbette ki tek amaç, kurtuluş, en az zayıatla kurtuluştur.

Ve harp hiledir.

Ve silah ve Kur'an üzerine yemin ettikten sonra birçok şeyi, hatta silah arkadaşlarınca vurulmayı da göze alarak ateşkes -yahut teslim- şartlarını görüşmek üzere düşman karargâhına gidebilmek de az babayiğitlik değildir.

Ki herhalde o anda o da gerekli görülmüştür.

Şehrin yarısı yanmış, üçte biri yıkılmış, hayat dumura uğramış, usta savaşçıların çoğu şehit olmuş... eksi on altı derece soğuk... ve kaç kaç başlamış... dur durak bilmeyen bir bombardıman... Savaşın uzun, çok uzun süreceği sanılmakta ve ço-

luk-çocuk aç ve açıkta... Yangın duman ve alevleri gökyüzünü kara ve kıızıla boyamakta... Ardı arkası gelmeyen, öldürmekle bitmeyen düşman ve onun bilinmeyen, tahmin edilemeyen, uzaktaki, gizli, korkutucu gücü, düşünenleri ürpertmekte...

Arslan Bey desen savaşa kızışan gözleri hiçbir şeyi görmez olmuş... Onun için zafer bir yana, çoluk-çocuk bar yana... Ne yapsın Dr. Mustafa?..

Ve ne onun ne ötekinin ne de berikinin gereğini yapmaktan başka hiçbir dertleri yok anlaşılan.

Hiçbiri bir filmin yahut bir romanın sonunda gerçek birer kahraman olarak aydınlığa kavuşmanın kaygısını taşımamakta yani...

İşte bence gerçek kahramanlık da bu...

Peki kim hain?..

Elbette hiçbiri değil.

Onların bir tekine, değil hain, daha yumuşak bir ifadeyle, ayrılıkçı demek bile gelmiyor benim içimden.

Çünkü dürülmüş tarihlere pek kulak asmayan, film seyretmeyi seven, roman ve hikâye diline daha sempatiyle bakan bir yaratılışa sahibim ben.

12.02.2000

Neyin Tartışması?

Bir dostum anlatıyor:

Ankara'dan gelen eniştem ve teyzemle yakın akrabalarımızın birinde bir bayram ziyaretindeydik. Öğle vakti daralmıştı. Yahu şurada namazımı eda edivereyim, dedim. Abdestim de yok. Ceketime davrandım. Enişte bey:

“Yahu şimdi sırası mı? Birazdan kalkacağız, sonra evde kılarısın,” dedi.

“Fakat geçireceğim,” dedim.

“Zararı yok... istersen üç vakitte istersen beş vakitte kılarısın,” diye bağladı.

Bu cömertlik karşısında biraz mahcup, ceketimi asar, kollarımı sıyrırken:

“Vallahi sağ olun, ama ben gene de kılayım,” dedim.

Teyze hanım, benim erinmeden üstümü başımı çıkarmamı sabırla seyrettikten sonra bu eziyete daha fazla tahammül edemeyip lafa karışarak:

“Bari çorapların kalsın, üstünden mesh edebilirsiniz,” dedi.

“Vallahi eksik olmayın,” dedim, bana acıyan yüzlerine teşekkürlerimi sunarcasına bakarak. “Ben gene de ayaklarımı şöyle bir yıkayayım, hava da fena değil, pek zor olacağını sanmam.”

“E boşuna çile çekiyorsun,” dedi Enişte bey. “Bizim dinimiz kolaylık dini... Zaruri hallerde...”

Ev sahibi Teyze:

“Hadi oğlum, hadi,” diye imdadıma yetişti. “Namazını geçirme!”

Ben genellikle faydasız tartışmaları sevmem. Öyle programları izlemeye de pek tahammülüm yok. Fakat ucundankıyısından duyuyor, biliyorum. Bazen de zapping yaparken rastlıyor ve bir müddet izledikten sonra ne tartışmacıları ne

de sunucuları konuya yaraşır buluyor, dinime (küfreden değil de) sahip çıkan bari Müslüman olsa gibi bir şeyler geveleyerek başka kanala geçiyorum. Birtakım medyatik hocalar birçok kanalda çıkıyor. Genellikle de kadınlara hitap ediyorlar. Sağ olsunlar dinimizi anlatıyorlar, kolaylaştırıyorlar, sevdireyorlar!.. Dinleyenler kendilerine, kendiler de -o havaya kapılmış- onlara, öyle sevgiyle, hûşûyla bakıyorlar ki hayran kalmamak kabil değil.

(Anlaşılan daha çok büyük şehirlerde yaşayanların hayat tarzına uygun bir din sunuyorlar!.. Şöyle kolay, çağdaş, hoşgörülü!.. Onların duymak istediklerini söylüyorlar yani. Onlar da en kolayından birçok dînî hususiyet keşfetmiş birileri olarak, etraflarını aydınlatmaya, bilmediklerimizi öğretmeye, yanlışları/mızı düzeltmeye uğraşmayı bir görev biliyorlar!.. Onlar da sağ olsun!..)

Fakat bunlardan biri, -o kadar da gönül yapmış, hoşgörüsünden en şüphe duyulmayan biri- geçenlerde ekrana birlikte çıktığı (eski erkek) şarkıcı bir kadına şaşırtıcı bir şekilde hiç de sevecen bakmıyordu. Sık sık kızıyordu ona hatta. Mesele suydı galiba: Kadınlar ezan okuyabilir mi, okuyamaz mı?

(Eski erkek) kadın(cağız):

“Benim sesim güzelse, ben de okumak istersem ne olur yani?” diye ne kadar uzun uzun ısrar ettiyse de Hoca’yı bir türlü yumuşatamadı.

“Yahu Hoca izin ver gitsin,” dedim içimden. “Bir sürü zorluğu kolaylaştırıyor, bir sürü kadının günlünü kazanıyorsun da onun da günlünü yapıversen ne olur sanki! Hem bak bir bakıma erkek de sayılır..”

Fakat hocamız hiç cevaz verecek gibi görünmedi bana. Sonuç ne oldu, bilmiyorum. Çünkü her zamanki gibi sabrım taştı ve başka kanala atladım.

Neyse namazımı kıldım, geldim.

Teyze hanım, öyle cân-ı yürekten:

“Allah kabul etsin,”

Dedi ki ben de dayanamadım bilinen cevapla:

“Eh, size de nasip etsin!” dedim.

Teyze hanım, uysal, inanmış bir sesle:

“Benim ihtiyacım yok!” dedi.

Enişte bey:

“İnsanın yaptığı her iyi, faydalı şey ibadettir. O halde...” diye bağladı. (Zaten bilirim, uzunca bir süre evli olan eşler genellikle aynı görüşü paylaşır ve birbirlerini tamamlarlar.)

Teyze hanım gerçekten de iyidir, kim olsa yardımına koşar, melek gibidir, itirazım yok, fakat...

“Lütfen bu konuları tartışmalıyım,” dedim.

Enişte bey inatla:

“Öyle ya işinize gelmiyor,” dedi. Sonra da ekranlara son çıkan Mesih’lerden bahsetmeye başladı.

Yahu niye işime gelmesin ki, beş vakit yerine üç vakit kılıp kurtulacak olan onlar değil benim, çorabının üstünü bir sıvazlayarak neredeyse abdestin yarı zahmetinden kurtulacak olan benim. Yani laf aramızda öyle fena bir insan da sayılmam (hiç ibadet etmesem, ibadet sayılacak iyiliklerim de yok sayılmaz) herhalde...

“Bak enişte, bak teyze,” dedim. “Türkiye’de tartışılacak konu kırılmış gibi her gelişinizde döne döne bunları tartışmak istemenizi anlıyor değilim. Ne bunları ne Mesih’leri tartışalım. Bence suni gündemler bunlar. O zavallı Mesih’lerin ikisinin de (Ağca ve Mezarıcı) hapis hane şartlarından çıktığını, onların kim bilir neleri yaşadıkdan sonra bu hale düştüğünü de tartışmak istemiyorum. Bu tartışmaların faydalı olacağını da sanmıyorum. Ve o zavallıların üstüne öyle, belli ki gülmekten kendini zor alıkoyarak, gidişleri ve de bunu yılın röportajı ola-

rak lanse edişleri de hoş karşılamıyorum. İnsanca da bulmuyorum. Hem onlar hem onlar adına üzülüyorum. Bence asıl sorun insan hakları. Fakat isterseniz ekonomik bunalımları, banka hortumlamalarını, en masum gösterilerde dahi ekranlara yansıyan o şiddet görüntülerini ve daha bunun gibi şeyleri de tartışabiliriz.”

Dostum sözünü:

“Fakat ben bunlarda da bir fayda görmüyorum,” diye bağladı. Kendi kendime günde belki kırk defa ‘sus!’ diyorum. Söylenmedik ne kaldı ki memlekette. Ama dinleyen kim? Laf çürümüş, kimseye işleмиyorsa ben de SUSARIM işte.”

Ve biz de karşılıklı sustuk.

12.02.2001

Sevgi Ülkesi

“Sus kalbim! Biraz daha sus!” diyorlar mutlaka içlerinden.

Yüreklere kan ağlarken gırtlaklarına düğüm üstüne düğüm atıyor, tevekkülle bekliyorlar.

Ki haykırmak, isyan etmek, “hodri meydan” çekmek demektir.

Kime karşı?

Korkuyla, dehşetle, endişeyle irkiliyorlar... Kardeş kardeşe kinlenmesin, ülke bir kargaşa ortamına girmesin de...

“Sus kalbim! Sus ve bekle!”

Çıkma evinden, görünme kimsenin gözüne...

Bekle ki gün ağaracak, kalpler aydınlanacak, yanılmış gönüller hakikatlere erecek, pişman kardeşler coşkunu atılışlarla, gözyaşlarıyla kucaklaşacak... Ülke güllük gülistanlık olacak. Bir bahar tazeliğinde yeniden başlayacak her şey...

Heyhat!..

Necip Fazıl öteden, çok öteden, derinden derine sesleniyor:

“Sanma ki biter bu karanlıklar;

Zulmetin ardında gene zulmet var...”

Ve evet her geçen gün etraflarındaki çember daralıyor, başlarındaki karanlık koyulaşıyor; şöyle bir silkiniyorlar kötü bir düş içinde olup olmadıklarını anlayabilmek için. Son zamanlarda art arda gelen kabus gibi olaylardan sersemeye dönmüş kafalarıyla, sisler, dumanlar içinden bir şeyler seçmeye çalışıyorlar. Ancak ne mümkün seçmek, anlamak... Öyle kalakalıyorlar şaşkın ördekler misali.

Kim bunlar?

Bunlar hepimizin yakından bildiği tipler:

‘Yaşamak’ tan ve ‘yaşatmak’ tan başka kaygıları olmayan,

zor şartlarda hayatlarını idame ettirmeye, çoluk-çocuğunu geçindirmeye çalışan, kimseye muhtaç olmadan, şerefiyle yaşayıp öyle de ölmeyi hayal eden, bu arada -belki de ucundan kıyısından- inancını yaşamaya gayret eden kişiler.

Kendi sorumluluk alanları içinde, devletine-milletine zeval getirmemeyi şiar edinmiş, birçoğu devleti -kendi çapında-sanki sırtlamış, haram yememiş, tembellik etmemiş, sorumluluktan kaçınmamış, dürüstlükten, adaletten ayrılmamış, devletin dosyalarıyla gecesini gündüzüne katarak, -hatta sırtlayıp evine götürüp getirerek- cebelleşmekten yüksünmemiş devlet görevlileri...

Kim bunlar?

Bunlar millet... Milleti meydana getiren ana unsur: Halk.

İşte bunlar 'tehdit' altında.

Neyin tehdidi?

'İç düşman'lık... yani bir tehdit olmanın tehdidi...

Hayattan dışlanmanın, aç kalmanın, rezil-perişan olmanın...

Sanki vatan hainleriyle bir tutulmanın...

Kim kuru kim yaş bilinmeden, kurunun yanında yanmanın...

"Ey oğul insanı yaşat ki devlet yaşasın," öğütleriyle kurulmuş bir devletin bugüne kadar vakar içinde yaşamasına ön ayak olmuş Şeyh Edebalı'lerin, Akçakoca'ların, Akşemsettin'lerin, Şeyh Ali Seza'i'lerin, savaşta ve barışta daima devletin dizinin dibinde olmuş o İslâm âlimlerinin suyunun suyunun suyuna mesabesinde İslâmı yaşamak isteyen kişiler.

Allah bir daha yurdu (ne iç ne dış) düşman eline düşürsün, ne de bir daha bu millete bir kurtuluş savaşı göstersiz.

Ancak gösterirse ki dostun-düşmanın hiç kimsenin şüphesi olmasın; o özden gelen kardeşlik duyguları, o kökte var olan

haslet silsileleri, o şecaat, o vakar, o fedakârlık gene birden şahlanacak, gene bu vatan “Allah-u Ekber” nidalarıyla kurta- rılacak ve gene dünyaya parmak ısırtılacaktır.

Ve o zafer kükreyişlerinde yeni Arslan Bey’lerin, Kılıç Ali’lerin, Muallim Hayrullah’ların, Doktor Mustafa’ların ol- duğu kadar yeni Sütçü İmam’ların, Rıdvan Hoca’ların, Şeyh Ali Sezai Efendi’lerin gene başköşelerde yerleri bulunacaktır.

O halde?

O halde hemen yanı başımızda duran bu kardeşliği, bu top- lumsal birlikteliği, bu uzlaşmayı, bu barışı niye göz göre göre tepiyor, niye kendi kendimizle uğraşmaktan asıl düşmanları- mıza fırsat bırakmıyor yahut onların oyunlarına geliyor, öyle veya böyle onların ekmeğine yağ-bal sürüyoruz.

Ya önümüzden kaçıp duran bunca altın fırsatlar?

Hani yirmi birinci yüzyıl Türk asrı olacaktı?

Körfez savaşındaki bire karşı dört gibi... Evet, oldu ama ufak bir farkla. Kazanç yerine kayıp oldu yani.

Şu Amerika Başkanlarına da bak sen!.. Biri (Baba Bush) verdik vereceğiz derken, yanındakilere göz kırpar: “Yok öyle bir şey,” der... (“Buna ne demek lazım?” diye sorulsa “Süper- dir, ne etse yeridir. Ne bekliyordunuz ki?” Derim ben. “Ulus- lararası ilişkilerde bu ne cıvıklık yahu!” diye de bağlarım.) Diğeri (Clinton) Türkiye ziyaretinde burnunu sıkın bebekten kendisini kurtardıktan sonra: “Yirmi birinci asır Türk asrı ola- caktır,” diyerek büyük bir sempati toplamıştır... soranlara şim- diden lafını hazırlar: “Türk asrı mı? İşte oluyor ya?”

Fakat insanımızda bu sabır, bu sükûnet, bu itimat, kendine ve devletine karşı bu güçlü inanmışlık mevcut bulduğça o bahar bir gün mutlaka gelecektir.

Ve ilklerin bittiği bir yerde ikinci baharlar dirilecektir.

Varsın yüzyıllar kayıp geçsin, varsın yirmi birinci olma-

sın da yirmi ikinci, yirmi üçüncü asır olsun ne çıkar? Bir gün mutlaka olağanüstü bir sevgi toplumunun sözü edilecek dünyada, bütün küskünler barışacak, bütün kardeşler coşkun atılışlarla kucaklaşacak...

Gerekirse bin yıl da beklenecek o sınırsız sevgiler, o yangılı özlemler, o aşk, o tutuşuş uğruna.

'Korku toplumu' uçurumundan 'sevgi toplumu' doruğuna ermenin destanını yazacak dost-düşman... işte yıllar yılı yazılan, ama bitirilemeyen şu kurtuluş destanları misali.

Ve zafer gene bizim, gene bizim olacak.

O sabrın, o vakarın, o inancın, o şecaatin, o feragatin, o fedakârlığın olacak...

Çünkü sevgi üzerine, sevginin yüceliği üzerine kurulu bu dünya... Yaradılışın hikmeti o, insanlığın amacı-ideali, kastı-maksadı o... ve sonsuza kadar da o olacak. Kim bu yüce amacın önüne çıkabilir, çıksa dahi uzun süre -ve hele bin yıl- öyle dikili kalabilir?..

Keşke o vakte kadar Antep Sofraları* da hiç yakılıp yıkılmasa...

*Hatırlanacağı üzere çok tutulan İkinci Bahar isimli TV dizisinin finalinde bütün taraflar barışmış ama bu arada Antep Sofrası adlı lokanta da yanmış, kül olmuştu.

12.02.2001

Bütün Savaşlar Çirkin Değildir

Savaş, yeryüzünün en acı, en istenmeyen, en kabul edilemez, bununla birlikte en kaçınılmaz vakası. İnsanoğlunu ve mahlûkatı, halk edilişlerinden bu yana onsuz düşünebilmek mümkün değil. İnsanlık her an ona tutuşmaya hazır ve nazır. Ve hele kimin kime ne zaman, nasıl çullanacağı bilinmeyen, dost düşman dengelerinin miligram hassasiyetiyle sağlandığı geline şu son noktada terazinin kefesinin hangi yana devrileceği kestirilemeyeceğinden, ordular sanki tüm yönlerine karşı her an teyakkuza.

Görünen o ki globalleşme adı altında bir nevi tek devlet olmaya doğru giden ve böylelikle birçok avantaj sağlayacağı yanında savaşı bir dünya özleminin gerçekleşeceğini hayal eden insanlık müthiş bir şekilde aldatıldı. Savaşı bir dünya yerine devletler üstü bir devletin patronluğuna ram olunan, tüm reflekslerin onun nereye döneceği, hangi hedefte duracağı belli olmayan parmağına endeksli, gün be gün savaş belasının, ya da korkusunun içinde yaşanılacak bir dünyaya mahkûm edildi. Artık ondan izinsiz barışın da savaşın da olmadığı “ya bendensin ya da düşmanım!” şartıyla tarafsız kalmanın bile men edildiği, öz dostun, din kardeşin can yoldaşın ne zaman düşman sayılacağı korkusuyla yatılıp kalkılan bir dünya.

Niye böyle oldu/k?..

Nasıl oldu/k?..

Manhattan'ın ikiz kuleleri nerede, Usame Bin Ladin nerede?

Bir dağ eşkıyasından veya teröristinden yahut özgürlük savaşçısından kusursuz, teknoloji harikası bir terör eylemi nasıl çıkar?

Uydurukluk kokan zanlılar, boş(!) kara kutular, montaj şüphesi ağır basan kasetler..

Ve terörle savaşın Bin Ladin ölü veya diri ele geçinceye ka-

dar süreceği söylemi...

Olmadı mı?

Saddam'ın devrileceği ana kadar süreceği söylemi.

Tutmadı mı?

Somali'de, Yemen'de, Sudan'da, Endonezya'da terörist adına artık kim varsa onların çarpmıha gerileceği, kellesinin gezdirileceği, darağacında sallandırılacağı vs. vs. ana kadar...

Bin Ladin niye öldürülsün, Saddam niye devrilsin ki?..

Biri artık bulunduğu yahut öyle sanılan (söylenilen) ülkenin, yani her ülkenin, bombalanmasının meşru bir sebebi, diğeri, kendi ülkesinin yıllar yılı biraz başını kıpırdattıkça paktaklanarak eski haline getirilip durulmasının... Şöyle babadan oğula...

Aslında artık onlara da gerek yok ya. Kurdun davası onu yemek olduktan sonra kuzucuk ha suyun alt tarafında durmuş, ha millerce, yüz millerce ötesinde. Artık "su bulanmıştır," teşhisi -yahut takdiri- konulunca zavallı kuzuya hayat hakkı kalmamıştır. İtiyle-çakalıyla peşine düşülecek, nerede olursa olsun, hangi dağın hangi deliğinde gizlenirse gizlensin kurdun huzuruna getirilecektir.

Ve bunun adı da 'sonsuz özgürlük harekâtı' olacaktır.

Ve bütün dünyanın âlimleri, devlet adamları, sivil yahut askeri dehaları aptal aptal, IQ'su (zeka seviyesi) orta halli bir liderin ağzına bakacak, o itin-çakalın ve kuzucukları yiyip duran kurdun nesinin tutsak olup da bu yok etme işleminin nesinin bir özgürlük hareketi olduğunu sorgulayamayacaktır.

Niye böyle oldu/k?..

Nasıl oldu/k?..

Dünyanın hâkimi, hâkimliğinin tadını tattıkça iyice ölçüyü kaçırmışa benzemekte... Hak ve hukukun, ahlakın, insafın sınırlarını zorlamakta... Ve ne yazık ki tüm İslam âlemi -yahut tüm insanlık- ona karşı mahkûm. Ne çölleri kaldı, onun ne

de dağları. Oysa neler neler umulmadı ki... Fakat ne orası ne de ötekisi birazcık da olsa bir Vietnam bataklığı yapılabildi. Irak çöllerinin sığınaklarında boşu boşuna diri diri gömüldü, Afgan dağlarında birbirinin kanına girdi, eridikçe eridi, tükendikçe tükendi İslam'ın askeri...

Olanca zavallılığıyla canilerin ellerine sarılmış, diz çökmüş, bağışlanma dilemişti de bir zamanlar, gırtlaklarımız düğümlemişti hani.

Ve şimdi de aman dileyene kılıç üşürdü, ciğerlerimiz parelendi, yüreklerimiz dilindi.

Oysa bir esir alışın, affedişin ardından gene omuz omuza gelinebilir, nice güzel savaşlarda birlikte olunabilirdi... Çok mu zordu bu? Çok mu zordu ki -eğer yanıltaysa- yanılmış bir din kardeşini affetmek?..

Bütün güzel şeyler; kahramanlık, mertlik, acıma ve affetme duygusu... vs. vs. tarih edilmiştir.

Tüm yalanlar serbest, tüm doğrular yasaktır.

Tüm mahkemeler iptal edilmiştir. Şahitler, deliller, avukatlar, savcılar, yargıçlar, jüri üyeleri... tüm gereksiz uzatmalar ortadan kaldırılmıştır. Tüm insan hakları askıya alınmış, tüm savaş suçları dondurulmuştur... Esir almak yasaktır. Yakalanan her bir fert, mümkün olduğu kadar yakalandığı yerde kovboy usulü infaz edilecektir. Eğer bu mümkün değilse kurulacak olağanüstü bir mahkemede, uçaklarda, uçak gemilerinde, dağlarda, mağaralarda, askeri üstlerde vs. engizisyon usulü yargılanıp –elbet gene- infaz edilecektir.

Niye?

Çünkü sizi mahkûm eden hâkim güç böyle istiyor.

Mahkûm mu?.. Neyin mahkûmu?..

Elbette uzay üstlerinin, uyduların, casus gözlerin, istenilen bölgeye çevrilip çayır çayır yakan dev optik aynaların, kaç yüz metre derinde olursa olsun fark etmeksizin yer altı sığınak-

larının belini kıran dev uzay oklarının... ve lazerlerin, adına akıllı denilen ama akıllı mı, deli mi, serseri mi bir türlü anlaşılmayan bombaların ve o bombaların akla havsalaya sığmayan tonajlarının ve papatyacı biçenlerinin ve halı gibi dokuyanlarının ve nükleerlerinin elbet...vs.vs... ve de elbet de IMF'nin, dünya bankasının...

Kaçacak neresi kaldı ki insanoğlunun, İslam oğlunun.

Artık kendimizi sorgulamanın zamanı gelmedi mi? Geldi de geçmedi mi?

Niye böyle olduk? Nasıl olduk?..

Nasıl böyle sanayinin, teknolojinin dışında kalabildi İslam âlemi? Nasıl kendisini bu kadar elin insafına bırakabildi? Zengin, alabildiğine zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla nasıl âleme rezil olabildi? Nasıl, canından çok sevdiği amcasını katleden Vahşi'leri, Hind'leri affetmiş bir peygamberin ümmetine yakışmayacak şekilde, dindaşlarına: "Eh müstahak olmuşlar," dedirtecek bir ayrılığa düşebildi, bir seviyesizliğe inebildi?

Yazık! Çok yazık!

Tehlike geliyor dememiş de değildi hani.

Utancı duvarı yıkılalı, Nato' nun düşman rengi yeşile çevrileli kaç yıl oldu! Oyun mu sanıldı, şaka mı zannedildi?

Ayrıca hâkim güçlerle oyun oynanmayacağı, şaka da yapılamayacağı, hükümdarların dostluğundan daha tehlikeli bir dostluğun da olmadığı bilinmedi mi?.. Tarih, gözüne parmak uzatıp "cellaat!" çekilen nice vezirlerle, sadrazamlarla doludur. Aslanın teker teker yeme niyetine nasılsa sıra bana gelmez düşüncesiyle karşı çıkmayıp birleşme teklifine yanaşmayan üç öküzden sonuncusunun kendisine sıranın geldiğini hissettiğinde, "Eyyvah daha ben ak öküz (birinci kurban) ölürken ölmüşüm de anlamamışım!" diye dövünmesi gibi, İslam âlemi -nin bölünmüş ülkeleri- de parmağın kendisine dönüp kanının dökülme anına kadar beklemeden ve çok geç de demeden acilen kendini yenilemeye başlamalıdır. Arkasında caydırıcı

bir gücün, başında toparlayıcı bir liderin olmadığı, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının, stratejik özelliklerinin üzerinde 'terörle savaş' adı altında büyük oyunların oynandığı çok zor bir dönemde çok kötü yakalanan, her biri bir şekilde ayrı ayrı sanki domuz bağına alınan İslam ülkeleri "savaş çok uzun sürecek" söyleminin de şaka olmadığını unutmadan hazırlığını ona göre yapmalıdır.

Yapmalıdır ama nerede!

Görünen o ki yeni Endülüs Ağıtları yakmanın zamanıdır:

Tüm halkımın ekin gibi biçildiği,

Anız gibi yakıldığı çocuk yığınlarının,

Bakir evlerime tekmelerle, dipçiklerle girildiği,

Payimal edildiği ırzlarımın,

Hallaç pamuğu gibi atılan vatan topraklarımda,

Hedefini şaşırmış(!) bombaların,

Her bir parçamı bir yana fırlattığı;

Düşlerimin karartıldığı,

Umutlarımın berhava edildiği,

Ah-u vah'larımın arş-ı ala'yı çınlattığı,

Ve birlik sedalarının sancılandığı,

Şaha kalkması gerektiği bir günde

Tüm kurtuluş umutlarımın...

Peşine düşüldü ayrılık çanlarının.

Ecyad' ımın yıkımıyla son kalesi de düştü sanki ecdadımın.

Onların, o eşkıya devletlerin, o haçlı ruhunun, işgaline, vahşetine, işkence ve tecavüzlerine, katliam ve yağmalarına karşı bizim müdafaamız, hukukumuz, kuvvamız, milliyemiz, teşkilatlanma ve direniş becerimiz, cihat ruhumuz, şahadet fikrimiz ve kurtuluşumuz... İşte onların savaşı, işte bizim savaşıımız.

10.01.2002

İşte O, Sevgili Maraş Erkeği

Artık tüm çekincelerimi, mahcubiyetlerimi, utangaçlıklarımı ve geriye ne kalmışsa onları yenmek istiyorum sevgi üstüne. Çünkü vadeler daralıyor, vakitler doluyor, zamanlar kaçıyor ellerden. Ukdeler kalıyor içlerde, gırtlaklarda düğüm düğüm büyüyor, yumru oluyor. Duyulan hasretler, söylene-memiş sevgiler yüzünden büsbütün kahrediyor insanı.

Acaba bugüne kadar gösterdiğim çekincelerimde haksız bir tarafım olduğu söylenebilir mi? Ünlü, çok ünlü, şair-yazar (dost-ağabey) tarafından ne kadar sevildiğimi yahut onları ne kadar sevdiğimi söylemenin bana bir övünç payı çıkarmış olmak gibi bir utanç, bir mahcubiyet verebileceği kaygısı büsbütün göz ardı edilebilir mi?

İster edilsin ister edilmesin! Dedim ya, sevgi üstüne ne varsa zincirlerini kıracağım artık. Ey güzel adamlar diyeceğim hepinizi çok, çok sevdim ve seviyorum. Beni sevdiğinizi bilmekle de hep övünç duydum. Bunu söylemek için yirmi beş sene beklediysen sırf yukarıda bahsettiğim çekincelerimden ötürüdür. Ve anlaşılın artık zamanın ferman dinlemediğini göreceksiniz bir yaşa ben de geldim. Zaten çok geciktim. Acele etmeliyim, diyorum artık kendi kendime.

Ve gelmiş geçmiş tüm Vandalların, Barbarların, Romalıların, Nazilerin ve daha adı yıkmak ve yok etmekle özdeşleşmiş diğer şer güçlerin topuna birden rahmet okutmayı kafasına koymuş insafsız bir şeytan üçgeninin kaskacında boğulmak istenirken, dostluğun, dayanışmanın, birbirinin dertleriyle dertlenmenin büsbütün öne çıktığı/çıkacağı bir devreye geldiğini hissediyorum.

Evet, artık gücün ve silahın karşı tarafta, tüm dostluk, komşuluk ve iyi ilişkileri, tüm acıma ve merhamet duygularını, tüm sevgi ve bağlılıkları yeryüzünden silmek, onun yerine

inatla; tehditle, şantajla, zorla düşmanlık, kin ve nifak tohumları ekmek isteyen dev bir gürüha karşı, insanlığın tutunacağı tek dal kalan, kalmak üzere olan sevgi... Dillendirilmesi için daralan vakitlere karşı artık atağa geçmekten başka şansının kalmadığı, kalmayacak gibi görüldüğü sevgi... İnadına sevgi. Ve daima onunla birlikte olan yâd etme, iyi dilek ve dua. Yoksa nasıl ayakta kalabilir insanlık?..

O ortamda hep bulunmayı ne kadar isterdim.

Sakin, vakur, tatlı bir telaş.

Bir taraftan Mavera'nın baskıya yetiştirilme, diğer taraftan Akabe'nin yeni kitabı için tashih, kapak vs. çalışmaları, bir taraftan açık oturumlar falan...

Daktilo başında, sanki hiç düşünmeden, bir motor hızıyla mektuplar yazan bir Cahit Zarifoğlu...

Başka bir masanın başında bir genç topluluğunca çevrelenmiş, o her zamanki tatlı tebessümüyle, önemle, onlarla sohbet eden bir Akif İnan...

Ardından artık "No!"sunun geleceğini anlamış, nefesini tutmuş mahcup mahcup 'eseri' nin eleştiri ve nasihatını dinleyen bir gencin karşısında sevgili bir otorite: Rasim Özdenören...

O sert, yüz vermez, ara-sıra bağırtnkan, Bayazıt'lara has özelliklerden biri olan daima kafası bir şeylere bozuk görüntüsünün gerisinde altın bir kalp taşıyan, kahr çeken, müşkülât halleden bir Erdem Bayazıt...

Ve o sıralar kızakta olan, koskoca bir sabık (daha sonra görevine iade edildi.) Orman Bölge Başmüdürü olduğuna bakmadan Akabe'nin ayak işlerine seve seve bakan, basılmakta olan kitabım için buluşma noktasında yarım saat beklettiğime hala hayıflandığım, ancak en ufak bir serzenişte bulunmayan bir Sait Zarifoğlu...

Ve bir gün apansız yüz yüze gelip: "Yahu aman bu kimdir

ki, kırk yıllık tanıdığı, sevdiği bir dostuna kavuşmuş gibi, içine sokarcasına bana bakar?” diye paniklemişken Rasim ağabeyin imdada yetişip tanıştırdığı Alâeddin Özdenören...

Hepsinde müşahede ettiğim ortak özellik alabildiğine sevgi dolu ve inanılmaz bir ölçüde mütevazı olmalarıydı.

Bilhassa bana karşı, sanırım o zaman (tam) işitme özürülü olmamdan dolayı, nazenin bir çiçeği incitmekten çekinen bir dikkat, bir itina görülyordu üstlerinde. Onun için de nazımı geçiriyordum hani.

Biraz sözünü sakınmayanlardanımıdır. Örneğin Erdem ağabey, eleştiri isteğim üzerine bana bir mektup yazar, der ki: “Eserlerinde Gogol’un etkileri çok bariz...” Oysa ben tüm klasikleri devirmişim, ancak o sırada Gogol’u hiç okumamışımıdır, basarım bunun üzerine kalay. Ondan bir haber gelir, “Yahu bana bir mektup yazmış ki yenilir, yutulur yanı yok.”

Sonra (belli ki korkusundan!) görevi Cahit ağabey’e devreder. (Anladığım kadarıyla asıl otorite olan Rasim ağabey mektup yazmayı pek sevmez.)

Cahit ağabey’le henüz tanışmamışızdır. İlk yazışmalar bayağı (ölçülü fakat) imalı, iğneleyici, zaman zaman sert geçer. Örneğin, “Sakın ha ben de bir şeyler yapıyorum sanmayın!” gibi; “Bunlar yabancı hikayeler, kapalı...” gibi; “Kötülüğü anlatmak ucuz ve kolaydır, Müslümanları yüreklendiren şeyleri ve yüreğin güzelliklerini, sevgiyi, umudu ve gururu, inanmış insanın gururunu... bunları işleyin, bu nedenle okuyun...” gibi, kendinden taviz vermeyen, ancak “Pek anladığım bir şey değildir EDEBİYAT,” (orijinali büyük harflerle) gibi sevimli itiraflarda bulunmaktan çekinmeyen bir üslup... Bazen kâğıdın ve baskı masraflarının pahalılığından yakınan imalı bir ifade...

Hiç altta kalır mıyım?

Derim ki: “Anlaşılan sizin bir göreviniz de kâğıt ve baskı masrafları yüzünden ileride başınıza dert olmasınlar diye,

yeni yazmaya heveslenenleri bu sevdalarından vazgeçirmek. Ve neredeyse de başaracaksınız.”

Bir gün Maraş'a gelir. Sırf benimle tanışmak için çalıştığım daireyi bulur. Tanışırız. Artık hikâyelerimin istenilen kıvama da geldiği vakittir. O zaman mektuplarındaki üslubu değişir. Kendini alabildiğine açar bana karşı.

Der ki: “Seninle tanışmak benim için gerçek bir mutluluk olmuştur.”

Der ki: “Hikâyelerin güzel gidiyor, sonuncusu da güzeldi. Ufkun iyice açıldı.”

Der ki: “Erdem, Rasim, Akif, Alaeddin ve ben... daha diğer tanıdığın ve tanımadığın dostların seni ne kadar severiz... şahsen de severiz, yazılarını da severiz, bilemezsin... Hilesiz, net ve açık, dost yüzün ve bakışın hâlâ gözlerimin önünde...”

Bu kadar güçlü bir sevgi ifadesine yeterince karşılık verememiş miyimdir, bilemem. İçimde kalan o derin ukde veremediğim anlamına geliyor olmalı.

Vefat ettiği gün kulak ameliyatı için Eskişehir'de yatıyordum. Yattığım yerde kahroldum. Bu arada işitme engelim tamdan yarımaya düştü. Daha iyi konuşup anlayabileceğim bir devrede onu ebediyen yitirmiştım.

Ve Sait ağabey... Sevgili kardeşini çok bekletmek istemez gibi ne çabuk uçtu gitti.

Ve Akif ağabey... Şunun şurasında ne kadar yüz yüze durmuş, konuşmuştuk ki, rastlaşmalarımız çok, çok aralıklı olurdu. Diyelim ki beş-altı senede bir. Ve cenaze gibi, taziye gibi kalabalık ortamlarda olan karşılaşmalarımızda ben onu tanıyamazken, o beni geniş salonların uzaklığından fark eder, el ederek yanına çağırır, mahcubiyetime belli ki bıyık altından gülerken, milletvekili gibi, belediye başkanı gibi ağır adamların arasından yer açtırarak yanına oturur, hal-hatır sorardı.

Bir sendika toplantısı için Maraş'a gelmişti. O sırada çok

acele yetiştirmem gereken bir proje vardı elimde. Görmeyi çok isterdim, ama gidemedim. Bir dostumla yeni çıkan kitabımla birlikte selamımı gönderdim. Dostum dedi ki, çok sevindi ve duygulandı, neredeyse kitabını içine sokacaktı ve şöyle dedi: “Kadir, Kadir, onu görmek isterim, görmek isterim.”

Sonraları çok hayıflandım, “keşke gitseymişim.” diye.

Hastalığına büyük bir tevekkülle razı oldu. lmn: “Ben yaşayacağım kadar yaşadım dostlar, yapmak istediğim her şeyi yaptım, hayattan bekleyebileceğim hiçbir şey kalmadı.” gibi sözlerle, etrafını teselli ederek, babayiğitlikle bekleli. Ve sanırım hiçbirimizin kolay kolay yapamayacağı bir cesaretle gitti.

Hastalık ve ölüm biz insanlar, canlılar için. Evet, uzun vadede hepimiz lyz. Ama yine de üzülür, ağlaşırız sevdiğimizimize karşı. Birbirimize acıya acıya gideriz yani. Bu da çok tuhaf gelir bana. Ama yaradılışın kanunu da bu...

O hastalığın adı “Ka” ile başlıyorsa her şey daha bir tuhaf-laşır. Hasta bunu bilmiyorsa tam bir sahtekr kesilir, aldatma üzerine ne kadar hnerimiz varsa ortaya dkeriz... biliyorsa göz göze gelmekten sakınır, delik delik gizlenir, o eridikçe kanlı canlı yüzümüzü, adaleli kollarımızı, saklama telaşına düşer, neredeyse sağlığımızdan utanır oluruz.

Ve dayanamam, göremem, arayamam, konuşamam kaça-mağına yatkın bir hale geliriz.

Niye? Çünkü yakında hiçbirinin kalmayacağını bile bile o yüze, o bedene nasıl normal bakabilir, o sesi nasıl normal dinleyebiliriz?

“Peki, o bir şeye mahkûm da sen nedin, neye mahkmsun, şu fırıl fırıl geçen yılların yanında yakınla uzak arasındaki ölçü nedir? Bir hafta sonra infaz edilecek bir idam mahkûmu ile belirsiz bir tarihte infaz edilecek idam mahkûmu arasında ki fark nedir?” Diye dşnemezsin. Dşnemezsin işte, ne

yapsan başaramazsın bunu. (Bu da yaratılışın bir kanunu.)

Onun için “Ka” hastası mahzun, garip kalır genellikle. Aranmayı bekler de aranmaz, kaç yüreğin kendisi için titrediyini, kaç kalbin dudaklara kendisi için dualar yolladığını bilmez, tahmin edemez. Unutulduğunu, dostlarınca terk edildiğini, bir başına bırakıldığını sanır.

Ben Alâeddin ağabeyi (nihayet) arayabildiğimde, işte öyle duygularla fakat bağışlanamaz gecikmişliğimin ezikliği içindeyim. O konuşma özür, ben duyma özür ve ikimiz de ağır hasta kişiler olarak, eşlerimizin vasıtasıyla iletişim sağladık. Allah’tan şifalar diledikten sonra, bir mesajı varsa tekrar arayacağımızı söyleyerek kapattık. Tekrar aradığımızda mesajı okunuyordu ve (elbet eşlerimiz vasıtasıyla) karşılıklı ağlaşıyorduk.

O eşler ki hastane ortamının dayanılmaz kokuları ve rahatsız refakatçi yataklarında, aylar ayı sevgili yuvasını, çocuklarını, alışılmış tüm yaşantısını bağrına gömüp onlardan söz etmeden durabilen, ne kadar güzel olsa da zamanla yenilmez olan yemekleriyle nefsini körelten, birer sabır, vefa ve sadakat abidesi kesilen; Allah’ın erkeğe bağışladığı ne tür bir nimet olduğunu ancak orada, alabildiğine, hissettiren ve günde onlarca, yüzlerce defa: “Allah ondan razı olsun” dedirten sevgili eşler...

Kalp kalbe ne kadar karşıymış meğer. Ve hele hasta kalbi, hasta kalbine ne kadar karşı...

“Sevgili Kadir. Öykülerini alabildiğine severek ve övünerek okuyorum. Hakkında bir yazıya başlamıştım. Hastalanınca yarım kaldı. Hastaneden çıkınca bitiririm. Rahmetli Cahit seni çok sever ve anardı...”

Anlaşılan mesajı yarım kalmıştı ve böyle olmuyordu. Adresimi ve faks numaramı aldı. Mektup ulaştırmak için.

İnsafsız zorluklarla hastalıklarla boğuşmakla geçen haya-

tımda ağladığımı hiç hatırlamam. Son zamanlarımda ise yakamı bırakmayan belalı bir hastalık yüzünden, hele belli bir yaşa da gelince, biraz fazla sulu göz oldum. O gün de gün boyu gözyaşım durmadı. Sevgili eşim geldi geldi, hiçbir şey demeden, anlayışla gözyaşlarımı sildi.

Hey benim güzel ağabeyim... hey sevgili Maraş erkeği... Hastalığının derecesini bilmiyorum, ancak hastaneden çıkar çıkmaz iyi mi olacaksın? Ki hasta hasta benimle uğraşır durasın?.. Bırak o yazı da yarım kalsın. Ben senin hakkımda düşündüğün her şeyi biliyorum. Benim için diğerleri gibi senin tarafınca da sevildiğimi, hele hele 'övünme' ye değer olduğumu bilmek nelere bedeldir, tahmin edemezsin. Yeter ki iyi ol. İyi olalım. Ki sevgi sağanağında boğulalım birlikte. Tüm zincirleri kıralım onun hakkında, ona değgin. Ve acele edelim. Atağa geçelim. Sen, ben ve tüm dostlarımız, sevgililerimizle dayanalım birbirlerimize. Aramızdaki tüm mesafeleri, çekinceleri, mahcubiyetleri, resmîyetleri kaldıralım; meydana çıkalım, haykıralım, onu yeryüzünden silmek isteyen şer güçlere karşı, gitgide daralan ateş çemberine, nefret kısılcasına, nifak tohumlarına, yok etme inadına karşı. İnadına sevgilerimize sarılıp bir yumak olalım.

Yoksa nasıl ayakta kalabiliriz ki?..

06.06.2003

Derdime Bir Çare!..

Sait Faik, ‘huy’ için “insan gibi bir şey” der. Ben de ‘o’nun için ‘hasım gibi bir şey’ diyeceğim. Daha doğarken başımıza dikilmiş kefere... görünen ilk yüzü midemizde kazınma, bağırsağımızda gaz... açlık-tokluk... ve sıcak-soğuk... istekler, engeller... elde etme-kaptırma... bazen onu anlatamamanın, bazen de bir deva bulamamanın acısı ve öfkesiyle bizi viyak viyak bağirtan şeyler...

Biz gideriz o gider... biz büyürüz o büyür... öyle sırnaşık, öyle dolaşık, öyle yapışkan, öyle yüz­süz ve imansızdır ki... yerden bitmiş, türemiş, türedikçe üremiş, bir maymun sürüsü mü dense, yoksa bir bukalemun, bir keler yahut daha keskin bir tanımla bir iblis taifesi mi dense yeridir, ansızın çıkar ortaya ve bit gibi kaynar...

Ya kolumuza girer, adımlarını adımlarımıza uydurur: Rap! Rap! Rap!.. Ya da düpedüz omuzumuza hoplar, oradan kanımızı iliğimizi sömürüp sırtımızı sızım sızım sızlatarak ve yüreğimizi hop hop hoplatarak, o azaplı yoldaşlığından ağzımız burnumuza mı karışmış, yüreğimiz boğazımıza mı tıkanmış, umursamadan, bizimle birlikte tıngır mıngır gider.

Bunu yapmadığı zamanlarda da ya tüm köşe başlarını tutmuş, yüzündeki o hınzır gibi alaycı ifadeyle, ayaklarını çarpazlama birbirinin üzerine, elini de çenesine atmış, kisçe kisçe bekler... Ya da önümüze düşer, oradan havada on takla birden atan kuyruğuyla, o zehir gibi alaycı yan duruşuyla keyfimizin neşemizin içine edeceği kendi yerini kollayıp durarak ardındaki adımlarına öykünür: Rap! Rap! RAP!..

Ah bilemezsiniz ne dalgacıdır ne hindir ne derttir o.

Evet, o başka biri, başka bir şey değildir: ‘Dert’ tir, ‘dert’.

(Daha da anlamadıysanız sesimi biraz daha yükselterek... hatta bangır bangır bağırarak belirteyim şunu: Yahu bunda

anlamayacak ne var? Dertlerimden bahsediyorum.)

Hasım gibi bir şeydir, ama hasımdan da yamandır...

Hasım, güreşte üç-beş dakika, dövüşte belki ondan da kısa bir süre hasımdır. Hem niye yıkan yıkılanın üstüne çıkıp otursun, hele döven dövülenin göğsünde tepinsin ki?..

O ise bunları hep yapar... hem de -yenmesi bir yana- yenilse bile yapar... amanı yoktur... görülmemiş bir hıncın, kinin ve köreldiği yerde bilenen bir gücün sahibidir... sakız gibi yapışkandır... fakat onun sakızlığı bile başkadır; yapıştığını çiğneyen bir sakız...

Evet, doğduk ve doğar doğmaz tepemize dikildi, sırtımıza bindi, eğirdi büğürdü, kıvırdı yoğurdu, salladı savurdu ve biz onun dukalığının kölesi olduk.

Onun yenilmezliğini ve hâkimiyetini kabulden başka çare mi vardı! Biçilse fıskırıyor, sökülse tohum döküyor, bir iken bin oluyorsa kâfir!

Birlikte yaşamaya alışmaktan başka çare yoktu onunla ve biz ancak öyle biri olarak bunu başaracağımızı anladık.

Öyle biri... yani, acılı, sızılı, bezgin ve bitik bir halle ona boyun eğmiş... bir köle olarak...

Bir lahza boğazımızdaki pençesini gevşetip nefes aldırırken, genişleyen göğsümüzden ve ciğerlerimize üşüşen oksijenin lezzetinden anlardık ki hayat güzeldir.

“Ah ne olurdu olmasaydın,” demeye kalmadan bir de baktık ki gırtlığımızı uzanan pençesiyle gene dünyamızı dar etmeye durmakta, bunun için nereden çıktığını anlamadığımız, -ne demek sağ-sol- bin bir adedinden hangisini gösterip hangisiyle vuracağını bilemediğimiz kollarıyla hamleler yapmaktadır.

Ve ömrümüz boyunca olup olacağı gibi, gene dövülüp durduğumuz zaman anlardık ki -ne kadar da basit- o vardır... gene vardır, hep vardır.

Ah hayat... elimize bir defalık verildiysen başımızda bu musallat ne, yok ille de başımızda böyle bir musallat gerekcekse niye bir defalık verilirsin?..

Hangimiz düşünmedik ki bunu?..

Hangimiz o ölümsüz gibi duran haşmetli ağaçların, kıyılarına kök salıp dallarıyla tak olduğu dere başlarında kendi iç ağıtlarımızın iniltilerini dinlemedik?..

Hangimizin içinde kızgın bir kora kesmedi alaca günlerin yağdırmayan bulutları? Hangimizin içinde kanayan bir yaraya dönüşmedi fırtınalı bahar yağmurları? kırılıp savrulan eşkinlerin üzerlerindeki damlalar hangimizin gözyaşları olmadı? Lodoslarda kükreyen boz bulanık dalgalar hangimizin öfkesini, isyanını haykırmadı? Hangimiz kanamadık, bin parça olmadık bebelerle? Hangimiz sorumluluğun ve çaresizliğin bin bir çatışması içinde, volkan patlayışlarını, lav boşanışlarını yaşamadık yüreklerimizde?..

Ve hangimiz dünyanın tüm zorba kuşatmalarının, kabul edilmez işgallerinin, kahredici öldürme ve zulümlerinin karşısında kendi biçare 'dert'lerimizin; geçim kaygısının, boğaz kavgasının; çor-çocuk üst-başının, öğreniminin, istikbalinin; mal edinme çabasının, kese hesabının... -ah o zavallıların içine nasıl gömüldüğümüzü görerek ezim ezim ezilmedik?..

Evini dar, eşyasını az bulan yahut eskimiş gören, buhari üstünde mis gibi yemekleri beğenmeyen aile efradından birinin karşısında dünyanın nice netameli hallerini düşünerek kederlendiğimiz, "yemek yerken aklıma geldi, aç ve yalnız oldukları..." diyen Cahit Zarifoğlu gibi lokmaların boğazımıza dizildiğini hissettiğimiz olmadı mı hiç?..

Olmaz olur mu, elbette oldu.

Fakat ne yaptık?

Dünyanın belalı bir bölgesinde de doğabilecekken doğmamış olmamıza şükrettik: "Allah devletimize zeval

vermesin,”dedik ve boğazımızdaki tıkanıklığı hemen bertaraf edip lokmalarımızı yuttuğumuz gibi yeni lokmalara da hamleler ettik.

Peki, ne yapalım? Yemek yemeyelim de açlıktan mı ölelim? Elbette... biz de bir şey demiyoruz.

Niye demiyoruz?

Başkasını mazur görmezsek kendimizi de göremeyeceğimizi bildiğimiz için zahir.

Ve masa krallıklarının sadık birer tebaası, mevzuat hazretlerinin dolangaç beygirleri olarak beyhude geçti ömrümüz. Mesele meseleyi, kaygı kaygıyı kovaladı, işler halloldu, bozuldu, gene halloldu... “Tüm engelleri bertaraf ettik,” deyip kendimizle baş başa kaldığımızda bir de baktık ki ne görelim.. en büyüklerini gözden kaçırmışız: kendi kendimiz ve birbirlerimiz...

Evet, işte o... ‘İnsan gibi bir şey’ olan huylarımız.

Hey Yarabbim! İnsanı onca çeşit, onca benzemez yarattığın yetmez miydi, bari huylarını benzetseydin de şu fani dünyanın uyduruk işleri için çatışıp durmasalar!..

Ne serkeş ne baş edilmez ne uyusulmaz şeyler ki bunlar!..

Değil birbirinle, kendi kendinle anlaşabilmek, kendini bir şeye razı edebilmek için, düşüncelerine, hislerine –kafandaki, gönlündeki kendine- on takla birden atlatıyorsun da gene olmuyor.

İşte bu en büyüklerle cebelleşmekten dünyayı unuttuk.

Oysa unutmaların anbean süren şeyleri; yoksunlukları, sefaletleri, acıları ve ıstırapları yok’a indirgemediğini, kanı durdurma, gözyaşını kurutma işlevini yerine getirmediğini çok iyi biliyorduk. Fakat gene de yaptık, hep yaptık bunu. Ve bunu yaparken kendimize bir şey dedirtmeyecek tek ve her zaman geçerli bir çareye bel bağladık: Çaresizliğimiz...

Geçenlerde, –bir değil ki- dertler iyiden iyiye bunalttı beni... hafta sonu çoluk-çocuğu aldım, vurdum yaylaya... bağ evimin önündeki çamın dibine attım döşeği, yastıkları üst üste yığdım, ellerimi enseme koydum, kuruldum.

Hava bahar havası... gökyüzü berrak mı berrak... masma- vi... yer yer, pamuksu bulutlar... Gözlerimi ufkun derinlikle- rine, uzaklardaki, çok çok uzaklardaki dağların doruklarına diktim, burnumu çamın kokularına verdim... Oooh!..

Bir yandan düşündüm: Gerek evime, gerek işime ait... tüm elektrik-su-telefon faturalarını yüz akıyla ödemiştim... İşçi- lerimin SSK primlerini ve maliyeye tüm vergilerimi ve belediye harçlarını, tapu harçlarını yatırmış ve ayrıca çek-senet ödemelerimi yapmıştım... Çocukların giyim, dersane, servis taksitleri de aradan çıkmıştı... Üç aylık vergi iade fişlerini, fiş vermek belli hiç işlerine gelmeyen kasap ve manav esnafını gözümle kaşımla korkutmaya çalışarak, eksiksiz değilse de, tatmin edici bir yekûnda toplamış, zarfını itinayla doldurmuş ve bankaya teslim etmiştim. Bu arada her yol ağzında, her köşe başında bol bol arzı endam ederek beni hiç değilse bakkal esnafının derdinden azat eden marketlere, elimi sık sık cebime sokturup bor-bozukla uğraşmaktan alıkoyan kredi kartıma ve şöyle adam gibi, medeni bir şekilde alışveriş yapmamı sağlayan bu yenilikleri icat edenlere dualar göndermiştim. (Her ne kadar ödemesi harcamak kadar cezp edici olmasa, üstüme öylesine bir hafiflik getirmese de gene yapmıştım bunu.)

Elimle pantolonumun cebini yokladım; üç aylığımdan pek bir şey kalmış sayılmazdı... belki hepsi, değilse birçoğu bir milyonluktan ibaret bir şişkinlik... Umurumda değildi. O şişkinlik –aralarında nice beşlik, onluk barındırabilir olması dolayısıyla- bir kumbara ağırlığı gibi, gizliliğinin, bilinmezli- ğinin güvenini veriyordu bana...

Geçmiş geleceği tekrar tekrar yokladım: Hayır kimseye karşı ne bir gafım ne bir haksızlığım vardı... Maliye, beledi-

ye, tapu-kadastro, sanayi-ticaret memurlarıyla ve onların müdürleriyle, şefleriyle herhangi bir sorunum da yoktu. Bunların yanında kooperatifin ortaklarından birkaç zor adamın arasından ustalıkla sıyrılmıştım. Ustalıkla... yani ruh durumumu etkilemeyecek, bir diğer ifadeyle tepemin tasını attırmayacak bir şekilde...

Hepsinden âlâsı da bir başka zor, belki de en zor adamla, yani kendi kendimle de barıştım.

Ayrıca hiçbir ağrım-sızım da yoktu. Oh ki oh!.. Şu dertsizlik ne güzel bir şeydi!..

Yanıma gazete de almamıştım. Televizyon da yoktu. Elimin altına koyduğum kitabı açmak da içimden gelmedi. Öyle saatlerce havaya bakma, bazen de gene saatlerce gözlerimi yumma hakkını verdiğim kendime karşı kendimden memnun, tembel tembel esnedim, uyukladım, gerindim. Sık sık bana takılan eşime de: “Kafayı boşaltıyorum,” dedim. Bu hakkı teslim eden bir sessizlikle yanımdan ayrılmalarına da gözlerimi tekrar tekrar yummakla karşılık verdim.

Ertesi gün de, hızımı alamadım, aynı yollardan geçip aynı senaryoyu oynadım. Gene yayla, gene tembellik yani...

Bir saat, iki saat... derken üçüncü saate kalmadan bana bir şeyler oldu; sağıma döndüm olmadı, soluma döndüm olmadı, kalktım, bir aşağı bir yukarı dolaştım, oturdum, elime kitap aldım, olmadı. Dağlar, yamaçlar üstüme üstüme geliyor, açık hava, bol oksijen beni boğuyordu sanki.

Yerimden yekindim, eşime: “Toparlan gidiyoruz!” dedim.

Onun şaşkınlıkla:

“Dur bakalım, daha yeni geldik,” demesine aldırış etmeden sağı-solu toparlamaya başlamıştım bile.

Sonra arabama atladım, yokuş aşağı deli gibi sürdüm. Şehir, o insafsız şehir, sayfalarından, ekranlarından acılar, ağıtlar dökülen gazeteleri, televizyon kanalları, zor işleri, uğraşları,

zor insanları, bankaları, devlet kuruluşları ve memurları ile... tüm o hin oğlu hin 'dert'leriyle orada duruyordu ve ben onun, onların, o tekinsiz taifenin ortasına doğru gözlerim kapalı, ok gibi atılıyordum.

İşte, dertsizlik yaramıyor bana a dostlar! Boşlamak hiç iyi gelmiyor bana. Ne şehirleri ne dünyayı ne dünyanın acınası, dövünesi hallerini boşlayabilirim ben. Boşlamak, boşlanmak gibi geliyor bana ve bir tuhafılık, bir gariplik, bir sersemlik çöküyor içime... Boş boş bir şey kesiliyorum, bir boşluğa düşüyorum, başıboş dolaşır oluyorum. İsterseniz: "Yenilen güreşe doymaz," deyin, isterseniz: "Dayak cennetten çıkmış," deyin, ne dersanız deyin, 'o'nunla kapışmadan rahat edemiyorum ben.

Evet, hasmıyla kapışmalı insan. Çekişmeli, didişmeli, cebelleşmeli, sakız gibi yapışmalı, yapışılmalı. Ve yüklü bulutlar gibi içine almalı, emmeli, özümsemeli onu, onları... Volkan gibi içinde beslemeli, ısıtmalı, akkor hale getirmeli... Okyanus ortalarından kopan ve yürüdükçe azmanlaşan bir dalga halinde kıyılara doğru ilerlemeli... Böylelikle kabarmalı, kararmalı, yanmalı, kavrulmalı, sürünmeli, sürüklenmeli.

Yoksa nasıl olur da yağabilir bulutlar... patlar, boşalır volkanlar... yoksa nasıl olur da durulur dalgalar!

20.06.2005

Merhaba Bebeğim!..

Eşimin ameliyatı dolayısıyla bu zamana kadar hiç görmediğim yeni kadın doğum hastanesini bir haftayı aşkın bir süre kendime –pek tabii- mecburi istikamet edinince bu gibi gidiş gelişlerde ilgiyle izlediğim hastane vakalarına kendiliğinden yeni bir sayfa eklenmiş oldu: Doğum olayları.

Hastane tıklım tıklımdı. Özel oda bulamamıştık. (İyi ki de bulamamışız. Yoksa bu orijinal izlenimimi nasıl gerçekleştirir ve nasıl söyleşirdim onlarla.)

Üç yataklı odamızın sağında solunda loğusa anneler... hemen yanlarındaki minicik karyolarında dünyamızın yeni misafirleri: bebeler.

Günaşırı anneler gidiyor, yeni anneler geliyor, bebekler boşaltıyor karyolarını, yeni bebekler dolduruyor...

Evet, bunlar da bir hastanelik vakalar dizisi... fakat ne annelere ne de yavrularına hasta diyebiliyorsun ve bir dert ve keder, bir acınma ve eziklik yuvası olan bu tür bir mekânda tatlı bir sarhoşluk sararken seni, oranın artık bir çiçek bahçesine, bir fidelik merkezine dönüştüğü gibi birtakım duygulara kapılıyorsun.

Yeni annelerin, çocuklarını doğurduktan sonra bir süre onların yüzüne bakamadıklarını biliyorum. Onlar da öyle yapmaktadırlar. Üstlerinde alabildiğine bir yorgunluk, bezginlik, duvardan yana dönük yüzleriyle ya uyumakta ya da dalgın ve durgun, hiç ses etmeden, etraflarına karşı derin bir duyarsızlık içinde öylece durmaktadırlar... sanki afallamış, aklı çalkalanan, hayatı kayan o halleriyle...

Nedense refakatçilerinde de bir tuhafılık mevcuttur. Onlar da öyle uzak ve sessizdirler. Sanki sevinmeye korkmakta ya da utanmakta, bu duygularını, rahatına yaşayacakları evlerine saklamakta veyahut da bekledikleri gibi bir sevinç, bir mut-

luluk hâli görünmeyen loğusaya karşı içlerimle karışık bir hayal kırıklığı yaşamaktadırlar...

Ve böylelikle bu yeni misafirleri karşılamak, ağırlamak işi de bize düşmektedir!..

Her gidişimde –elbet- eşimin halini hatırladıktan sonra yeni bir bebeğe –bu yeni oluşan cana- yönelerek ona bir “merhaba” derim. O kendi gibi minicik karyolasına eğilir, yüzünü örten tülünü kaldırır, yumuk gözlerini ve ağzını, çenesini, ah o biçimli, mini minnacık ağzını ve çenesini seyrederek, diri soluklanışlarını dinler, böylelikle onu bakışlarımla, sevgi ve merhametle öper ve en sıcak sesimle selamlarım:

“Merhaba bebeğim...”

İlk gün/ler:

Eşimin ameliyatı iyi gitmiştir. Belki de çok tehlikeli olabilecek bir durum ucuz atlatılmıştır. Bu nedenle keyfim yerindedir. Ortalık apaydınlıktır. Dünya(m) ışıltılı, sesim coşkuludur:

“Merhaba bebeğim... hayata merhaba...”

Ah güzel, kutlu bebek. Şu minicik bedenle kim bilir ne yaman yollardan geçtin ne ağır azaplar çektin ne sırtlanmaz yükler kaldırdın ne çetin işler başardın...

Ah canım, ne kadar da yorgunsun!

Fakat bunların hiçbirini bilmiyorsun ve iyi ki de bilmiyorsun.

Ve hatırlamayacaksın... ve iyi ki de öyle olacak.

Haydi bebeğim, uyu ve dinlen...

Dinlen ve dindir...

O uzun ve meşakkatli yolunun yorgunluğunu, o devasa yükünden bükülen belini, o vurulması becerinin, o hayran olunması dayanma gücünün, o anıtaştırılması sabrının, sebatının... o kim bilir ne türlü tehditler, tehlikeler –belki darbeler, kanamalar, belki sıvı ve gaz halinde zararlı maddeler, belki türlü çeşitli ilaç etkileşimleri...- altında geçen ceninlik hayatında gösterdiğin o

destansı yaşama sarılış serüveninin övülesi sızılarını ve bitkinliğini... dindir..

Eşimle göz göze geliriz, gülümseriz birbirlerimize. Hayatın, öyle veya böyle, kurtulan, kurtarılan bir hayatın, ne denli paha biçilmez bir kazanç, bir hazine olduğunu söyleriz sanki sessizce birbirlerimize. Ve o hayatın kutsiyetine, canın azizliğine, insanın ulviyetine duyulan derin saygıdandır sükûtle başlarımızı eğişimiz sanki. Belki ailevi problemlerimiz bulunmakta, belki evimize, çocuklarımıza ait birtakım dertler çözüme kavuşmadan, bir ışık, bir umut, bir vaat göstermeden öylece durmaktadır. Fakat tüm bunlar ve bu gibi şeyler alabildiğine önemsiz, alabildiğine sıradan gelmektedir o anda bize. Varsa yoksa hayatımız ve sağlığımız...

Diğer bir gün:

Hastanede kalış süremiz uzamaktadır. Uzadıkça da bir huzursuzluk, bir sabırsızlık, bir bıkkınlık kaplamaktadır yüreklerimizi.

İşlerimdeki gidiş de pek iç açıcı değildir. İlerisi için birtakım, hatta birçok kaygılarım vardır.

Çocuklar da evde sürünmekte, doğru dürüst bir yemek yiyememektedir... ortalık tarumardır.

Üstelik birkaç zor adam ve birçok mevzuat hazreti ömrümü kırım kırım törpüleyerek yemektedir... Ve üstelik hava alabildiğine nemli ve sıcaktır... her yanımdan terler boşalmakta, fanilamın suyu çıkmakta, suratımdan ve tepemin açılmış bölgelerinden hücum edişlere karşı mendiller, kâğıt peçeteler yetersiz kalmaktadır... Ve üstelik dünya gün gün daha kötüye gitmektedir: Savaşlar, işgaller, bombardımanlar, canlı bombalar, mayınlar, şehitler, asker kaçırmalar, küresel kirlenmelerin ve ısınmaların aldığı boyutlar, hâkim güçlerin laf dinlemez, aman bilmez tehdit ve tecavüzleri... Ve üstelik Srebrenista'da Hollandalı askerlerin korumaya almışken Sırp kasaplarına

teslim ettiği –dile kolay- sekiz bin Bosnalıyı nasıl katlettiğinin kasetini televizyonda seyretmişimdir. Seyretmişim de onlar sırtlarından, böğürlerinden teker teker mermileri yer ve dizi dizi devrilirken ben de her biri için yüreğime bir dizi mermi yemekten bin beter olmuşumdur. Ve boğazımdan bir türlü anlam veremediğim –zaten pek de anlamı olmayan- “Vataan! Milleet! Dünyaa! İnsaan! Hayaat! Caaannn!” gibi kelimeleri boğazlanır gibi çıkarırken tepemin taşı iyiden iyiye atmıştır...

Fakat gene de gitmiş, hiçbir şey olmamış gibi, dünyada her şey tıkırında yürüyor, hiçbir şey yerinden oynamıyor, hiçbir hayat karanlığa kesmiyor, hiçbir can zayi ve sebil olmuyor gibi eşimin halini hatırını sormuşumdur... Veya tüm insanlığı öldürmüşlüğe ve tüm insanlığı yaşatmışlığa dair bir Elçi sözünün altında eriyip ezilmemişim gibi...

Ve ona, o olmuş, başkası olmuş fark etmeksizin (o) bebeğe gene:

“Merhaba bebeğim!” demişimdir.

Fakat sızlayan çene diplerim ve düğümlenen boğazımla yutkunmadan da edememişim:

“Bu gitgide daralan, cendereye kesen dünyaya niye gelirsin, onda ne kadar kendine bir yer bulacaksın ki zavallı bebeğim,” diye düşünmeden geçememişimdir.

“Ah evet, nasıl da donandın kanların, hücrelerin, damarların, sinirlerin, liflerin, kemiklerin ve iliklerinle... Atan kalbin... soluyan ciğerlerin... şimdi görünen yüzü, belirsiz kımıldardan ibaret olan beynin... onlarla kim bilir kim olacağın organlarınla... Öylesine yerli yerinde, öylesine bağışıklı ve sistemli... Fakat, ah, ne fayda ki bebeğim! Sen nice acınası, korunası ve yumuşaksan, dünya o kadar acımasız, korunaksız ve sert... Ve öyle amansız ki tanımadığın şekil ve metaller. Neye yarar ki o olmaya ayarlı, donanımlı organlar, hücreler?..”

Fakat bu bezginlik, bu evham, bu umutsuz duruş anında

utandırır, kendime karşı kızdırır beni. İçimde bir yerden bir yere şırıltı gibi berrak ve serin bir şeylerin döküldüğünü hissedirim sanki.

Sen yeni, tanınmadık bir fide, sen tadılmadık bir meyve, sen sıfır bir hafıza, sen ak bir sayfa, sen duru bir dimağ, sen diri, temiz bir soluk, sen keşfedilmedik bir yüreksin. Sen taze bir kan, nadide bir umutsun ey kutlu, güzel bebek...

Sen sıfır insansın...

Ancak peygamberlerin ulaşabildiği ve velilerin yanına yaklaşabildiği... tüm kötülüklerden uzak ne nefesine yenilme ne de onunla baş edebilme derdi bulunan, teşekkür etmemiş egosu ile bir melek mesabesinde SIFIR İNSAN...

Ah keşke tüm çevremden, dünyamdan, benliğimden... bu rahatı, huzuru, nefes aldırışı, azat edişi olmayan hayattan, bu bin bir çeşit hal ve duygunun içimde ve dışımda alabildiğine birbirine girdiği ve beni amansızca silkelediği, bir anlam uğruna nelerimi feda etmeye hazır olduğum anlamsızlıklardan, tutarsızlıklardan kurtulabilsem ve sana ulaşabilsem...

Ah bunu yapabilsem... başarabilsem...

Haydi benim güzel bebeğim, bir zirve, bir maksat, bir umut olarak orada dur ve ana memelerinin o sır yüklü ağız'ını, -o engin hazinelerini- emerek kazandığın o derin bağışıklığınla bana bir ışık olarak dünyamda bulun.

Ki sana ne kadar yaklaşabilirsem o, bulunmaz kazançların tuğyanı (çoşkusu) ile ürperişlerimdir...

O, kanımın bir feveran halinde aklığa doğru akıp gidişiyle sarhoş-u mest oluşumdur.

Haydi benim güzel bebeğim, hayata, dünyaya, "insan"lığa merhaba!

Der ve diklenirim.

28.11.2005

İçindekiler

- İlk ilişki, ilk imtihan / 7
İlk ceza, ilk pişmanlık / 16
İlk aşk, ilk hayal kırıklığı / 28
Anı yaşamak / 35
Amerika'yı yeniden keşfetmek / 42
Ben nasıl bir patronum? / 49
İyi işler, kötü işler ve övünçler / 57
Aslında ben neyim? Alçak gönüllü mü, kibirli mi? / 66
Sonsuz hüsrana, son aşk-1 / 75
Sonsuz hüsrana, son aşk-2 / 84
Sonsuz hüsrana, son aşk-3 / 91
Kararlı şehir / 98
Kim kahraman kim hain? / 100
Neyin tartışması? / 104
Sevgi ülkesi / 108
Bütün savaşlar çirkin değildir / 112
İşte o, sevgili Maraş erkeği / 117
Derdime bir çare / 124
Merhaba bebeğim! / 131